

ENSINSYNTYNYT LAESTADIOLAINEN SEURAKUNTA

HENGELLISEN HALLITUKSEN
VAIHEET ENSINSYNTYNEESSÄ
LAESTADIOLAISessa
SEURAKUNNASSA
RUOTSIN LAPINMAALLA

TÄMÄ KIRJA PUHUU

HENGELLISEN HALLITUKSEN
VAIHEET ENSINSYNTYNEESSÄ
LAESTADIOLAISESSA
SEURAKUNNASSA
RUOTSIN LAPINMAALLA

SEN USKOLLISISTA
SEURAAJISTA

(Ilm.K. 10:7)

TÄMÄ KIRJA PUHUU

SEITSEMÄNNEN
ENKELIN ÄÄNESTÄ

JA

SEN USKOLLISISTA
SEURAAJISTA

(Ilm.K. 10:7)

TÄMÄ KIRJA PUHUU

SEITSEMÄNNE ENKELIN ÄÄNESTÄ

JA

SEN USKOLLISISTA
SEURAAJISTA

(11m.k. 107)

SISÄLTÖ

ESIPUHE.....	7
I	
HENGELLISEN HALLITUKSEN VAIHEET ENSINSYNTYNEESSÄ LAESTADIOLAISESSA SEURAKUNNASSA RUOTSIN LAPINMAAL- LA	11
1. Luku VANHINTEN HAUTAIN PÄÄLLÄ.....	13
— Mietiskelyä ulkonaisten esikuvan eroavuuksista	15
2. Luku HENGELLISEN HALLITUKSEN NÄKYMÄTÖN HAJAAN- TUMINEN.....	18
3. Luku UUDENAIKAISMIELISTEN LÄPIMURTO JA UUSI OPPI- KIRJA	23
— Uusi oppikirja.....	25
— Boremannin teoksen arvostuksia	29
— Siirtyminen uudemmanaikaiseen kristillisyyteen tapahtui seu- raavassa järjestyksessä.....	32
4. Luku VASTAKOHTAISUUKSIA JA SOVINNONYRITYKSIÄ	37
5. Luku AVOIN HAJAANNUS.....	42
6. Luku ERISEURAN YLEINEN LUONNE.....	48
— Muutama sana hajaannuksista kristillisyydessä	52
— Protestanttien hajaantuminen luterilaisiin ja reformeeratuihin	53
7. Luku ALKUPERÄISELLE OPILLE USKOLLISTEN MENESTYK- SELLINEN TOIMINTA HAJAANNUKSEN JÄLKEEN.	58
— Yhdistyminen Suomen kristittyjen kanssa	59
— Yhdistyminen Norjan kristittyjen kanssa	61
— Yhdistyminen Amerikan kristittyjen kanssa	68
8. Luku HENGELLISEN HALLITUKSEN LUONNE.....	70
9. Luku SUHDE KIRKKOON — TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ ..	74
— Kirkon tulevaisuudesta	76
— Elävän kristillisyyden tulevaisuus.....	77
— Vanhinten ennustuksia.....	79

II	
TOSITIEITOJA LAESTADIOLAISESTA HERÄTYSLIIKKEESTÄ RUOTSISSA TA SUOMESSA. VASTALAUSEITA TEOKSEEN »LAESTADIO-LAISUUDEN HISTORIA», LAHTI 1931, KIRJOITTANUT FRANS PARAKKA RUOTSIN LAPISSA	83

III	
LAESTADIOLAINEN HERÄTYS TÄRÄNNÖN KYLÄSSÄ, KIRJOITTANUT JOHAN LANTTO	101

LIITE I	
TUTKIMUS LYHENNYSTEN LAAJUUDESTA L. L. LAESTADIUKSEN EVANKELIUMIPOSTILLASSA, JONKA ON KÄÄNTÄNYT LÄÄNINROVASTI EMER.TEOL. JA FIL.KAND. PER BOREMAN, TUKHOLMA 1956	115

LIITE II	
VASTALAUSEITA TEOL.LIS. PEKKA RAITTILAN KIRJOITUKSEEN »TÄRÄNNÖN LAESTADIOLAISUUDESTA» TORNEDALICASSA NUMERO 16 1973	119

LIITE III	
AJANKOHTAISTEN KYSYMYSTEN TARKASTELUA LAPINMAAN KRISTILLISYYDESSÄ	129
— Selvitys siitä, kuinka kristillisyyks on hajaantunut vuosien 1976—1977 aikana Ruotsin Lapissa	132
— Sten Johanssonin kirje maaliskuulta 1976	134
— Seurain suuruudesta, kirjoittanut Levi Älvgren	135
LÄHTEET/SELITYKSET	138

TEKSTISSÄ ESIINTYVÄT LYHENTEET TARKOITTAVAT SEURAAVAA:

HÄK = Huutavan Ääni Korvessa, Pori 1938.
 EP = Evangeliepostilla. Toimittanut Per Boreman, Tukholma 1956.

ESIPUHE

Tämä julkaisu koostuu kolmesta erillisestä historiasta, jotka kaikki ovat kirjoitetut eri ajankohtina. Uusimmalla näistä on otsake »Hengellisen hallituksen vaiheet ensinsyntyneessä laestadiolaisessa seurakunnassa Ruotsin Lapinmaalla». Kaksi muuta on kirjoitettu aikaisemmin. Toisen on jalo vanhin vainaja Frans Parakka kirjoittanut Havaksen historiaa vastaan 1931, ja toisen on kirjoittanut Johan Lantto vainaja Tärännöstä 1940-luvulla. Lisäksi julkaisu sisältää kolme liitettä, jotka täydentävät sitä.

Kaikilla näillä historioilla on pääpaino samassa aiheessa, ne käsittelevät hengellistä hallitusta ja sen vihollisia. Kaikki nämä paljastavat, kuinka Jumalan seurakunta on kaikkina aikoina ollut pahuuden sota-joukkojen piirittämänä — mutta kuitenkin on totuus säilynyt, niin ettei se ole kokonaan kadonnut, vaikka pahuuden valta onkin ollut suuri.

Kristillisyytemme vanhimmat (L. L. Laestadius, J. Raattamaa, J. Purnu, S. Wettasjärvi, I. Kuoksu, I. Niku, Frans Parakka, V. Björkman, Aug. Isaksson, I. Stålnacke ym.) ovat jättäneet puhtaan opin jälkeensä nuoremmille — ja kysymys on, että se säilytetään sellaisena kuin se vastaanotettiin uudensyntymisen päivänä, kun ihminen sai koetella sen opin jumalallisen voiman. Tähän tulee kaikkien kristityitten rukoilla siunausta Jumalalta, sillä ilman Häntä emme mitään voi.

Uudet opetuksen tuulet, joilla on alkunsa saataisessa hengessä (sokeassa järjessä, omassavanhurskaudessa, kunnianhimossa, kateudessa, ahneudessa jne.) ovat matkaansaattaneet suuria hajaannuksia Jumalan seurakunnassa kaikkina aikoina. Usein on seurakunnan enemmistö eksynyt ja ainoastaan muutamat harvat ovat jääneet jäljelle taivaalliseen totuuteen; ja jos joku on korottanut äänensä turmiota vastaan, niin

häntä on pidetty perkeleen lähettiläänä sen suuren seurakunnan piirissä, olkoonpa tämä seurakunta paavikunta, luterilainen kirkko tai laestadiolaiskristillinen seurakunta. Johan Raattamaa on myös painottanut, että *»jos oppiin tulee vika, niin tulee myös vika kristillisyyteen.»*

Hengellinen aurinko on noussut aikakaudessamme, kun seitsemäs enkeli, rovasti Laestadius alkoi huutamaan auringon koitosta Kristuksen Hengen kautta vuonna 1844, mutta nyt on se aurinko laskemassa, ja riettaan joukko iloitsee siitä. Mutta niitten ihmisten, jotka ovat jäävä viimeisten kristityitten hautain päälle Ruotsin Lapinmaalla, pitää tietämän, että armollinen Jeesus Nasaretilainen on käynyt tästä ohitse. Tässä on tämäkin lyhyt historia todistava heille.

Tässä esitämme vastalauseemme niitä karkeimpia eksytyksiä vastaan, jotka vuosien kuluessa ovat tulleet sisälle kristillisyyteen vapauttaaksemme itsemme edesvastauksesta niitten suurten vahinkojen suhteen, jotka sen kautta ovat tulleet tehdyiksi esikoisten seurakunnan nimen alla. Me emme voi sallia, että sen seurakunnan nimeä väärinkäyttävät ne, jotka eivät seuraa aikakautemme vanhimman rovasti Laestadiusen opetuksia kaikissa kohdissa. Se nimi kuuluu ainoastaan sille seurakunnalle, joka pysyy alkuperäisessä opissa. Meidän yhteinen rukouksemme ja toivomme on, että Jumala siunaisi tämän pikku julkaisun ja antaisi sen tulla tienviitaksi totuutta etsiville sieluille näinä eksytyksen aikoina.

Tämän julkaisun on toimittanut nuori suomalainen veljemme Lauri Koistinen, jolla on ollut tilaisuus oppia tätä aihetta kristittyin keskuudessa Ruotsin Lapinmaalla, Suomessa, Norjassa ja Amerikassa. Hän on koetellut molemmat osapuolet perusteellisesti ja kokenut, että yhtään autuutta ei ole boremannilaisessa eriseurassa, ja että se perustus on seisova kaikessa iankaikkisuudessa, jonka päälle alkuperäiselle opille uskolliset rakentavat.

Olemme myös kokeneet, että tulee liian vaivalloiseksi vastata niihin valheellisiin kirjoituksiin, joita uudenaikaismieliset saarnaajat tuottavat lähetytskirjeitten ja sanomalehtiartikkelien muodossa, kuten he tätänykyä tekevät erityisesti Amerikassa, jossa heidän eksymyksensä on vahvan vastarinnan vastaanotona. Sen vuoksi olemme kiittollisuudella olleet myötämieliset tälle julkaisulle, joka helpottaa meidän työtämme, sillä siinä on kertakaikkinen vastaus. Tulevaisuudessa ei meidän tarvitse vastata uudenaikaismielisten kirjoituksiin, vaan saamme

keskittyä enemmän muihin asioihin, joilla on suurempi merkitys seurakunnalle.

Ne tosiasiat, jotka tässä kirjoituksessa mainitaan, ovat käsityksemme mukaan täysin totuudenmukaisia, mutta jos joku vähäisempi virhe olisi sattunut mukaan tulemaan, niin lohduttaudumme sillä, että Kaikitietävä, joka tuntee kaikki salaisuudet, ei ole sellainen Tuomari, joka kuurnitsee hyttysiä ja nielee kameleita, vaan Hän katsoo sydämeen. Me vastaamme tästä julkaisusta sekä puolueettoman historian että lopulta Jumalan tuomion edessä.

Kukaan meistä ei voi uskoa, että autuutta löytyisi boremannilaisessa eriseurassa. Sen vuoksi tahdomme vilpittömällä rakkaudella neuvoa sekä entisiä matkakumppaneitamme että muita kalliisti lunastettuja sieluja kääntymään takaisin siltä vaaralliselta tieltä ennenkuin tulee liian myöhäinen. Ei ole olemassa mitään muuta yhdistävää voimaa, kuin se ainokainen Kristuksen oppi, joka pystyy kokoamaan ja ylläpitämään Herran laumaa. Sitä oppia tahdomme seurata ja puolustaa loppuun asti. Siihen Herra apunsa antakoon, amen.

ENSIKISISYNTYNEEN LAESTADIOLAISEN SEURAKUNNAN JÄSENET RUOTSIN LAPINMAALLA:

Levi ja Julia Älgren, Svappavaara; Johan Erik Fors, Kuoksu; Johan ja Emma Kuoppala, Kangosfors; Karl ja Hilma Blombacke, Tjautjasjaur; Mickel ja Anna-Lisa Nilsson, Jellivaara; Hilma Stöckel, Svappavaara; Gustav ja Josefina Dynesius, Nattavaara; Erik ja Ella Maria Sunna, Kiruna; Eero ja Inga Mäkelä, Kiruna; Edvin ja Agda Abrahamsson, Kiruna; Uno ja Linnea Martinsson, Tjautjasjaur; Vilhelm ja Fredrika Stålnacke, Fjällnäs; Svante Nilsson, Jellivaara; Alva Thyni, Vittangi; Gun-Mari Martinsson, Tjautjasjaur; Lydia Fjällborg, Puoltsa; Ellen Karin Poidnakk, Kiruna; Per Sarri, Rautas; Lea Holmelid, Parakka ym.

I LUKU

VANHINTEN HAUTAIN PÄÄLLÄ

HENGELLISEN HALLITUKSEN VAIHEET ENSINSYNTYNEESSÄ LAESTADIOLAISESSA SEURAKUNNASSA RUOTSIN LAPINMAALLA

KIRJOITTANUT LAURI KOISTINEN

Historialla on usein nopeat käännot ja jaksot ylösin ja alas. Kun Larsen elävää kristillisyyden voimaa ja ajanjaksoa loppuu — vanhintojen nopeita pöytäkirjoja, tuote auraa — katoaa. Yhdessä silmän vuorokauden aikana olivat kaikki seurakunnat sänkylä ja kristillisyyden voimaa ja käännot, jolloin seurakunta — kirkko vanha.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

— Ennen 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua, 1800-luvun alkua.

I.LUKU

VANHINTEN HAUTAIN PÄÄLLÄ

Historialla on usein nopeat käänteet ja Jumala yksin ne tietää. Kun katsoo elävän kristillisyyden voitollisen ajanjakson loppua — vanhinten nopeata poismenoa, tuntee surua rinnassaan. Yhden ainoan vuosikymmenen aikana olivat kaikki suurimmat sankarit poissa ja kristillisyyss menetti ne tukipylväät, joihin se nojasi — uskolliset vanhimmat.

— Erik Samuel Wettasjärvi kuoli 9. joulukuuta 1928, 68:n vuoden ikäisenä.

— Isak Niku kuoli lähetyksmatkalla Suomessa Oulussa 5. toukokuuta 1929 62 vuoden ikäisenä.

— Frans Larsson Wettainen kuoli 8. helmikuuta 1935 61 vuoden ikäisenä.

— Isak Kuoksu kuoli 18. maaliskuuta 1935 76 vuoden ikäisenä.

— Isak Stålnacke kuoli 9. lokakuuta 1937 59 vuoden ikäisenä.

— Viktor Björkman kuoli tapaturmassa 8. toukokuuta 1938 66 vuoden ikäisenä.^{1*}

Tämä vuosikymmenen pituinen kuoleman aalto leikkasi pois kaikki suurimmat välikappaleet elävästä kristillisyydestä ja ennusti ilman muuta jotakin suurempaa onnettomuutta, joka olisi sitä kohtaava. Olemme saaneet nähdä saman asian, jonka meidän isämme saivat kokea pian Raattamaan kuoleman jälkeen, Lutherin seuraajat hänen kuolemansa jälkeen ja apostoli Paavalin seuraajat hänen kuolemansa jälkeen jne. Otamme lainauksen, joka valaisee tätä koettelemusta, oppi-isä Lutherin Epistolapostillasta, ensimmäisenä sunnuntaina paastossa.²

»Sen todistaa koettelemuskin, ettei Evangeliumi missään maailman paikassa ole pysynyt selkiänä eikä puhtaana ihmisen tavallista ikää pidemmältä; vaan niin kauvan kuin ne ovat elossa olleet, jotka ovat sen

* Nämä pienet numerot viittaavat viimeiselle lehdelle: Lähteet/selitykset.

ilmi saattaneet, on se seisonut ja lisääntynyt: niiden tiehensä mentyä oli valkeuskin tiessänsä; heitä seurasivat kohta eriseuraiset ja väärät opettajat. Niin julistaa Moseskin 5. Mos. 31:29, että Israelin lasten piti kohta hänen kuolemansa jälkeen turmeltaman; niin kuin tuomarein kirjakin todistaa näin tapahtuneeksi. Niin usein kuin joku tuomari kuoli, jonka aikoina Jumalan Sana menestyi, niin usein lankesivat he jälleen pois ja heidän laitansa tuli pahemmaksi. Ja kuningas Joas teki oikein, niin kauvan kuin ylimmäinen pappi Jojada eli; sitte se toiseksi muuttui. Ja Kristuksen ja apostolein ajan jälkeen tuli maailma täyteen eriseuraisia ja vääriä opettajia, niin kuin pyhä Paavalikin Ap. Tekoraam. 20: 29 julisti ja sanoi: Minä tiedän minun lähtemiseni jälkeen tulevan teidän sekoanne hirmuiset sudet, jotka ei laumaa säästä jne. Niin on nytkin; meillä on Evangeliumi selkiänä ja puhtaana, ja nyt on armon ja autuuden aika ja otolliset päivät, mutta kohta tästä lähin on se poissa oleva, jos maailma kauvemmin on seisova.»

Kristillisyyys oli vanhinten poismenon jälkeen sellaisessa heikkouden-tilassa, jota tuskin kukaan jäljelle jääneistä saarnaajista olisi voinut olla huomaamatta. Tätä vahvistaa myös lyhyt ote August Isakssonin kirjeestä saarnaaja Ville Niemiselle 20. heinäkuuta 1938: ³»Puhtaana he ovat meille krstillisyyden jättäneet, mutta että se meiltä puhtaana kannetaan, on suuri kysymys kohdalleni usein. Kauas ovat jo jääneet nuoruuden ensimmäisen hartauden ihanat rannat; ne ovat niinkuin vainio kukilla kaunistettu. Mutta iankaikkisuuden ranta myös näyttää usein kaukana sen matkan vaarallisuuden tähden. Minkälaisen ilman vihollinen nostaa, kun vanhimmat on levolle laskettu? Mutta uskomme kuitenkin hyvää Jumalasta, että Hän meitä kuljettaa onnellisesti perille.» Tämä osoittaa, että August Isaksson oli katsonut Hengen silmillä tulevaisuuteen ja hän tuntee raskaan vastuun siitä, että kristillisyyys säilyisi puhtaana myös tulevaisuudessa. Onkos tullut näkösalle, että kaikilla niillä saarnaajilla, jotka jäivät jäljelle vanhinten hautain päälle olisi ollut suurena kysymyksenä säilyttää kristillisyyys puhtaana? Eivätkös monet nuoremista saarnaajista luottaneet aivan liian paljon omiin voimiinsa? Näyttää siltä, että nuori ja lahjakas saarnaaja Gunnar Jönsson olisi myös ollut huolestuneena kristillisyyden tulevaisuudesta, kuitenkin eri tavalla kuin August Isaksson. Ei erehdyttäne paljon, jos uskotaan, että Gunnar Jönsson on huokaillut kristillisyyden tulevaisuudesta kuten pastori Väinö Havas huokaili jo 20-luvulla teoksessaan »Laestadiolai-

suuden historia pääpiirteissään» s. 197: »Tulevaisuutta liikkeellä tuskin nykyisessä muodossaan on. Nykyinen aika kaipaa uusia muotoja, vaikka henki olisikin sama.» Tätä arvelua vahvistaa lujasti se seikka, että Gunnar Jönsson on mitä silmiinpistävimällä tavalla ottanut uusia muotoja omiin työtapoihinsa, sekä oppiinsa että esikuvaansa, josta mainitaan enemmän toisaalla tässä julkaisussa. Onko kristillisyydellä menestystä, kun uusia muotoja seurataan, sen saa aika näyttää. Historia kuitenkin osoittaa kaikilta ajanjaksoilta, että uudet muodot ovat tukahduttaneet kaiken Herran työn ihmisissä, vaikka kyllä kirkonmenoja on aina pidetty hengellisen kuoleman jälkeen Laestadiuksen, Lutherin, apostoleitten ja Mooseksen nimen alla. Mutta totista ja elävää kristillisyyttä tavataan harvemmin ja harvemmissa paikoissa kaikkina maailman aikoina.*

Frans Parakka kuitenkin hylkää Havaksen hyvät neuvot seuraavassa otteessa hänen vastalauseistaan Havaksen historiaa vastaan⁵: *»Mutta jos liikkeen tulevaisuus pitää siinä riippua, että uusia muotoja seurattaisiin, niin se entinen esikuva täytyisi hyljätä ja uusi ja parempi tulla sen tilalle rakennetuksi. Aivan hyvin sen käsitämmä, että voisi olla enempi mahdollisuuksia liikkeen leviämiseen, jos rupeaisimme seuraamaan kirjailijan toivomuksia, mutta siihen emme löydä perustetta Pyhässä Raamatussa, emmekä myös tämän elävän kristillisyyden ensimmäisten työntekijäin kirjoituksissa.»*

Näyttää siltä, että Gunnar Jönsson seuraajineen on löytänyt perusteen uusille muodoille jostakin paikasta, vaikka kristillisyyden vanhimmat eivät löytäneet mitään sellaista perustetta seitsemän vuosikymmenen aikana Laestadiuksen päivistä 1930-luvulle mennessä. Kuitenkaan hän ei vielä ole osoittanut sitä perustetta kenellekään, joka haluaa sen tietää.

MIETISKELYÄ ULKONAISEN ESIKUVAN EROAVUUKSISTA

Olemme olleet tilaisuudessa näkemään tätä kristillisyyttä koko Pohjolessa ja todenneet suurten eroavaisuuksien ulkonaisessa esikuvassa olleen vallitsemassa jo pitemmän aikaa. Kuitenkin olemme varmat siitä, että alusta olemme kaikki olleet samankaltaisia yli koko kristillisyyden laveuden. Tämä ulkonainen, silmiinpistävä erilaisuus eri paikkakuntain

ja valtakuntain välillä on todistus toisistaan poikkeavista opetuksista, sillä jos opetus olisi ollut kaikkialla samanlainen, niin olisivat myös sen hedelmät olleet kaikkialla samanlaiset. Hyvin ikävältä kuullostaa sananlasku: »*Maassa maan tavalla*», jota on käytetty siinä tarkoituksessa, että vedetään valtakunnan rajat kristillisyyden rajoiksi. Tällaiset sananlaskut eivät sovellu käytettäväksi kristillisyydessä tällä etsikonajalla, sillä kaikissa niissä maissa, joissa tämä kristillisyyys on saanut jalansijaa, on samanlainen sivistys. Ruotsi, Suomi ja Norja ovat olleet läheisessä yhteydessä toisiinsa (erikoisesti pohjoisessa) ja tästä johtuen on myös tämä kristillisyyys levinnyt ensiksi näitten maitten pohjoisimmissa osissa. Lappalaisilla on kuitenkin ollut jotakin omaperäistä kiinteään väestöön verrattuna, sillä heillä on ollut perinteinen vaatepartensa; kellään muulla kuin aidolla lappalaisella ei ole ollut oikeutta pukeutua lapinpukuun. Vaeltelevat paimentolaiset eivät tunteneet mitään valtakuntain rajoja viime vuosisadalla, ja juuri kristityt lappalaiset olivat viemässä ensimmäistä sanomaa Norjaan Poikalapsesta Lapinmaan Betlehemissä.

Näiden kolmen Pohjoismaan etelä-osissa ovat olosuhteet olleet erilaiset. Erityisen huono menestys on kristillisyydellä ollut Etelä-Ruotsissa. Ainoastaan jotkut harvat yksilöt ovat siellä käsittäneet elävän uskon sen yli satavuotisen historian aikana, joka tällä laestadiolaisella kristillisyydellä on. Syy tähän lienee se, että sellainen kulttuurikansa, joka siellä on ollut, ei ole koskaan voinut sopeutua sellaiseen kristillisyyteen, joka riisuu pois kaiken heidän kulttuurinsa. Näyttää siltä kuin näiden alueitten etsikkoaika olisi jo mennyt ohi. Kyllä siellä aikaisemmin on elävää kristillisyyttä ollut, kuten mm. Joonas Hookananpojan ilmestys osoittaa (1801). Näyttää siltä kuin suomenkielinen väestö Ruotsin Lapinmaalla, Jäämeren rannoilla jne. kuten Pohjolan lappalaisetkin, ovat olleet Jumalan valittu kansa yhdessä perillistensä kanssa, jotka sittemmin ovat oppineet toisen äidinkielen, mutta joiden verisuolessa on vielä jäljellä perintö heidän suomalaisesta tai lappalaisesta alkuperästään. Samanlaista kansaa on ollut myös Amerikan kristillisyydessä, erityisesti alkuaikoina, kun suuret joukot Pohjolan kristityistä lähtivät siirtolaisiksi uudelle mantereelle niitten raskaitten koettelemusten aikana, jotka niihin aikoihin kohtasivat näitä alueita. Ei suinkaan Jumala katso ihmisen muotoon, vaan Hän on valinnut kansakseen myös nyt niin kuin aikaisemminkin halvat ja sivistyneen ja oppineen maailman ylönkatsomat ihmiset. On merkillepantavaa, että tämä kristillisyyys

otettiin vastaan Etelä-Suomessa täsmälleen samanlaisena myös ulkonaisen esikuvan puolesta, kuin se oli alussa Ruotsin Lapinmaalla. Varmasti on asianlaita ollut sama myös muissa paikoissa. Erot ulkonaisessa esikuvassa ovat niinollen seuraus toisistaan poikkeavista opetuksista, jotka ovat olleet vallalla jo pitemmän aikaa. On varmaa, että jos sisällinen puoli ihmisessä puhdistuu, niin tulee myös ulkonainen puoli (vaellus ja esikuva) puhtaaksi. Mutta jos oppiin tulee vika, niin tulee myös vika kristillisyyteen, kuten Raattamaa sanoo, eikä sellaisella kristillisyydellä, jossa on vika, tule kukaan autuaaksi.

2. LUKU

HENGELLISEN HALLITUKSEN NÄKYMÄTÖN HAJAANTUMINEN

Lapinmaan vanhat kristityt muistavat sitä aikaa, kun vanhimmat olivat elämässä, ja he kertovat vanhinten olleen suuresti murheissaan siitä, ettei kristityillä ollut tarvetta osoittaa kuuliaisuutta heidän sydämellisille opetuksilleen. Mitä hyötyä oli saarnata ja nähdä vaivaa työssä työläessä, kun orjantappurat vain rehoittivat ja lisääntyivät? Eikös taivaan Jumala tätä nähnyt? Eikö Hän ollut kylliksi jo pidentänyt otollista aikaa ja autuuden päivää tottelemattomalle ja vastahakoiselle kansalle? Olihan jo kulunut 90 vuotta Laestadiuksen huutamisen alusta viimeisiin vanhimpiin. Ne saarnaajat, jotka jäivät vanhinten hautain päälle, olivat pääasiallisesti nuoria. Näillä nuoremmilla oli tietysti se paimenenlahja, jonka he olivat oppineet vanhinten koulussa kukin mitansa jälkeen. On huomattava, että J. P. Stöckel⁶ (1881—1957), J. H. Olsson⁷ (1879—1959) ja August Isaksson⁸ (1885—1965) olivat vanhinten opetuslapsia, joista August Isaksson eli kauimmin ja oli myös parhaiten kätkenyt vanhinten opin, sillä hän oli todellinen mestari Pyhässä Raamatussa. Viktor Björkman asetti hänet johdattamaan Raamatun tutkintoa Jellivaaran joulukokouksissa, sillä hänellä oli siihen ainutlaatuinen lahja, ja syynä sellaisiin tutkintoihin oli se, että virheellisiä Raamatunselityksiä ilmeni näissä kokouksissa sekä Lapinmaan omien että vieraitten saarnaajien keskuudessa. August Isaksson ehdotti Viktor Björkmannille, että tämä asettaisi jonkun muun siihen toimeen. Silloin vastasi Viktor Björkman, ettei täällä ollut ketään muuta, joka olisi sen saattanut tehdä.⁹ Pian vanhinten kuoltua vähenivät Raamatun tutkinnot Jellivaarassa siitä syystä, että uudenaikaismieliset saarnaajat eivät niitä sietäneet.

August Isaksson¹⁵ oli kahdenkymmenen ikäinen (1905), kun Samuel Wettasjärvi ja Isak Kuoksu ottivat hänet mukaansa matkustamaan ja

saarnaamaan yhdessä heidän kanssaan. He kulkivat Lapin kylissä, pitkin jokilaaksoja aina tunturikyliin asti. Hän kävi läpi kovan koulun, mutta selvisi siitä hyvällä arvosanalla, kuten tulee näkösälle Samuel Wettasjärven lausunnosta kuolinvuoteellaan. Hänen vävynsä on nimittäin kertonut Levi Älvgrenille ja William Erikssonille (1894—1966)¹⁰ Kääntöjärvessä, että hän sanoi lapsilleen vähän ennen kuolemaansa: »*Pitäkää August Isakssonista kiinni.*» Vanha koulumestari katsoi Hengen silmäin kautta tulevaisuuteen nähden, että August Isaksson tulisi olemaan uskollinen loppuun asti. Sentähden hän saattoi kiinnittää lapsensa tähän opetuslapsensa. Se oli hyvä todistus kuolevaiselta koulumestarilta, ja August Isaksson oli sen arvosanan mittainen, kuten edempänä näytetään. Samalla tavalla on Frans Parakka-vanhin vainaja lausunut hänestä Joh. Isaksson Jänkänpäälle, joka oli kylärukousten pitäjä Markitassa. Hän sanoi nimittäin tälle:¹¹ »*Sano pojillesi, että heidän tulee pitää Augustista kiinni.*»

J. P. Stöckel on noussut langenneesta sieluntilasta 32⁶ vuoden iässä saarnaajien Isak Kuoksun ja Isak Nikun kautta. Pian sen jälkeen hän on alkanut pitämään kylärukouksia kotikylässään Salmessa Tornionjärven takana. Hän on alkanut saarnaamaan noin kymmenen vuotta myöhemmin kuin August Isaksson. Kun hän oli lähetysmatkalla Amerikassa Viktor Björkmannin kanssa, sanoi vanhin muuan tilaisuudessa saarnaaja Arthur Niskalle¹², ettei hän tuntenut mikä mies hänen matkakumppaninsa Stöckel oli. Viktor Björkman oli tahtonut ottaa August Isakssonin mukaansa Amerikkaan, mutta hänen vaimonsa Olivia⁹ esti sen, niin että Stöckel meni hänen sijastaan. Myöhemmin (1946) asetti Stöckel yhdessä Gunnar Jönssonin kanssa uuden hengellisen hallituksen Amerikan seurakuntaan,¹² kun he ensin olivat syrjäyttäneet Arthur Niskan siitä asemasta, johon vanhimmat (Frans Parakka ym.) olivat asettaneet hänet yhdessä Amerikan seurakunnan kanssa. Pian tämän jälkeen kirjoitti Arthur Niska¹² Ruotsin Lappiin, ettei Amerikan seurakunta enää tahdo vastaanottaa Stöckeliä Amerikkaan. Silloin tuli William Eriksson hänen sijaansa Amerikan lähetysmieheksi. Myöhemmin Gunnar Jönsson ja William Eriksson hylkäsivät melkein kokonaan Stöckelin,⁹ ja hän tuli läheisempään yhteyteen August Isakssonin ja Levi Älvgrenin kanssa. William Eriksson kirjoitti katkeran kirjeen Stöckelille, joka järkytti hänen vaimoaan Hilmaa niin paljon, että tämä poltti sen kirjeen, jotta kukaan ei sitä näkisi.¹⁴

William Eriksson oli kallis saarnaaja niin kauan kuin hän säästy Gunnar Jönssonin hengellisen johdatuksen vaikutuspiiristä (vuoteen 1945 asti). Tehtyään ensimmäiset matkansa Gunnar Jönssonin työalueilla Ruotsissa yhdessä hänen kanssaan, valitti William Eriksson Levi Älvgrenille, että niillä alueilla oli paljon koreutta, mutta ettei hän voinut puuttua siihen asiaan toisen työalueella.

Vuonna 1956 teki William Eriksson lähetysmatkan Amerikkaan yhdessä Gunnar Jönssonin kanssa. Karkea vastustamistoimi Arthur Niska ja hänen lähimpiä seuraajiaan vastaan jatkui armottomasti. Molemmat lähetysmiehet jyrisivät rannikolta toiselle: »*Menkää pois kristillisyydestä!*» ja: »*Ne jotka matkaansaattavat levottomuuksia kristillisyydessä lankeavat huoran perseeseen!*» sekä: »*Olisi parempi, että mylynkivi ripustettaisiin heidän kaulaansa!*»¹²

Niitten lähetysmatkojen jälkeen, jotka William Eriksson teki Amerikkaan Gunnar Jönssonin kanssa, sanoi hän Levi Älvgrenille, että »*kyllä Gunnarin kanssa toimeen tulee, kun antaa hänen olla johdossa.*» Muutos William Erikssonissa tuli niin selväksi hänen toisen Amerikanmatkansa jälkeen, että yksi ja toinen tunnollisista kristityistä huomasi sen. Muuan lappalainen Rautaksesta, jota nimitettiin Vuollin Pietiksi, sanoi Levi Älvgrenille: »*Jo on Wiljami muuttunut.*» Silloin tämä saarnaaja vastasi: »*Veljeni rakas, älä puhu siitä mitään.*» Eihän ollut vielä aika paljastaa näitä asioita, koska seurakunta ei ollut jakaantunut ja oli toivoa saada nämä asiat kuntoon tulevaisuudessa.

Kaikesta päätellen oli Gunnar Jönsson niitten suurten muutosten takana, jotka tapahtuivat Amerikan kristillisyydessä, sekä seurakunnan johdossa että opissa. Hän kielsi jo vuonna 1946 matkakumppaniaan Stöckeliä saarnaamasta kuvista ja kukista Amerikassa.¹⁴ Lihallinen vapaus alkoi pian lisääntyä Amerikan seurakunnassa ja alkuperäiselle opille uskolliset saarnaajat ja kristityt joutuivat armottoman painostuksen alaisiksi. William Eriksson lienee vanhuudessaan ja sokeritaudin heikentämänä menettänyt lopulta selvän ymmärryksensä, sillä hän saattoi saarnata täysin vastoin omaa saarnaansa esimerkiksi edelliseltä päivältä samoissa kokouksissa, kuten valaistut kristityt Lapinmaalla ovat kertoneet.

Vuonna 1955 kohtasivat Kaunisvaarassa sekä itä- että länsilaestadiolaiset saarnaajat keskustellakseen mahdollisuuksista yhteistyöhön. August Isaksson oli ainoa länsilaestadiolainen saarnaaja siinä kokoukses-

sa, joka kokonaan asettui vastustamaan näitä yhteistyösuunnitelmia. Hän kaivoi ylös vanhan eriseuran juuren ja sanoi saarnassaan muun muassa, että »*August Lundberg on tullut istuen sisälle kristillisyyteen*» (se on, ilman oikeaa parannusta). Erik Fors (Kuoksu), joka otti osaa yllämainittuun kokoukseen Kaunisvaarassa, kertoi ottaneensa August Isakssonin ympäri kaulan ja kiittäneensä häntä totuuden sanomisen tähden. August Isakssonin ymmärrys oli, ettei ole olemassa mitään mahdollisuutta liittää yhteen elävää ja kuollutta kristillisyyttä.

Gunnar Jönsson, Hugo Gustavsson, Evald Larsson, David Björk ym. uudenaikaismieliset saarnaajat eivät koskaan ole olleet vanhinten koulussa. Gunnar Jönssonin opetus-isä ja koulumestari oli saarnaaja vainaja Erlandsson Luulajasta. Nämä ovat matkustaneet yhdessä pääasiallisesti napapiirin eteläpuolella Norrbottenin läänissä, s.o. Luulajassa, Kainuussa, Ylitorniolla jne. Mutta Erlandsson on muuan tilaisuudessa Markitassa lausunut tästä opetuslapsestaan,¹³ ettei hänellä ole kunniaa eikä vanhurskautta. Niinollen sai Gunnar Jönsson aika heikon todistuksen koulumestariltaan, joka kyllä oli antanut lausuntonsa kokemuksen pohjalta.

Kun puhutaan David Björkistä, Evald Larssonista, Hugo Gustavssonista ym. uudenaikaismielisistä saarnaajista, niin on kysymys lapsista Kristuksessa,¹⁶ sillä jo ikänsäkin puolesta he kuuluvat nuorukaisten joukkoon, puhumattakaan opista, jonka perustus näyttää olevan täysin kätkeyty heiltä, kuten viimeisin koettelemus on osoittanut. David Björk sanoi hajaannuksen aikoihin puolustaessaan Boremannin postillaa,¹⁷ että »*mitä se auttaa, vaikka vanhoja postilloita olisi kasoissa lattiasta kattoon asti, eivät meidän lapsemme ja lastemme lapset ole niitä luke-massa*», sekä näin: »*Nyt on maailman loppu niin likellä, ettei muutettu oppikirja ennätä tehdä mitään vahinkoa.*» Hugo Gustavsson, joka asuu Jellivaaran läheisyydessä ei kelvannut Viktor Björkmannille opetuslapseksi, vaikka olosuhteet olisivatkin olleet siihen suotuisat.⁹ Syynä lienee ollut vanhimman läpitunkeva katse, joka havaitsi, ettei miehellä ollut siihen tarvittavia hengellisiä edellytyksiä. Kun William Eriksson oli vielä totuuden mies, sanoi hän⁹ ettei Hugo Gustavssonilla ole yhtään selkärankaa, vaan joka paikkaan hän sanoo: »*Joo, joo.*» Evald Larsson alkoi toimensa seurakunnassa August Isakssonin aloitteesta. Tämä otti tämän nuorukaisen mukaansa edelläveisaajaksi, ja myöhem-

min hän alkoi myös saarnaamaan, mutta lopulta hänestä tuli vihamies August Isakssonille.⁹

Ne tiedot, jotka on koottu tähän lukuun todistavat, että Lapinmaan seurakunnan hengellinen hallitus on ollut kahtiajakautuneena jo 1940-luvulla, siitä huolimatta, että avoin hajaantuminen tapahtui vasta 20 vuotta myöhemmin. Niitä, jotka ovat työtä tehneet vanhinten oppia ja järjestystä vastaan kutsutaan tässä historiassa uudenaikaismielisiksi, ja niitä, jotka ovat kiinnipitäneet vanhinten opista ja järjestyksestä vastaavasti alkuperäiselle opille uskollisiksi.

3. LUKU

UUDENAIKAISMIELISTEN LÄPIMURTO JA UUSI OPPIKIRJA

Kuinka vanhinten hiellä ja vaivalla muokattu pelto saattoi niin pian alkaa kasvamaan orjantappuroita? Tutkistelkaamme tätä kysymystä lyhykäisesti.

Näyttää siltä, että monet nuoremmista saarnaajista alkoivat luottamaan omiin voimiinsa ja lahjoihinsa osaamatta ollenkaan peljästyä kuoleman armottomasta kulusta vanhinten keskuudessa. Paljot kristityt olivat myös kuulemattomia kristillisyyden opetuksille jo vanhinten eläessä, ja kelvatakseen näille maailmaantuneille kristityille antoivat monet nuoremmista saarnaajista synnille luvallisuutta, eivätkä saarnanneet niistä asioista, jotka tulivat lihallista mieltä vastaan, mistä vanhimmat kuitenkin olivat peräänantamattomasti saarnanneet ja antaneet neuvot myös henkilökohtaisissa tapauksissa. (Henkilökohtaiset neuvot eivät sodi julkista opetusta vastaan missään paikassa, niin kauan kuin huoneenhaltijat pysyvät totuudessa. Kukaan kristillisyyden vanhimmist ei ole antanut synninluvallisuuksia). Seurauksena tästä tuli sellainen opettaja suosituksi yllä kuvatulle seurakunnalle, joka saarnasi niin, että vanhan Aatamin kotisyynnit saivat olla rauhassa s.o. panivat vanhan Aatamin haaleaan kylpyyn, kuten Laestadius ilmaisee tämän asian. Kun hellällä evankeljumilla sen lisäksi on sellainen ominaisuus, että se menestyy suunnattoman hyvin sellaisen kansan seassa, joka on jäänyt keskeneräiseen sieluntilaan, sekä niiden seassa, jotka kilvoittelevat omanparannuksen tiellä, niin on selvää, että hellän evankeljumien saarnaajat saivat laajaa kannatusta myös hartaitten ihmisten keskuudessa, joilta puuttui sekä sielun että hengen voimia käsittämään opin asioita. Niinollen kokosivat yllä kuvatut opettajat suuria joukkoja selkänää taakse antamalla heille synninluvallisuuksia. Nämä olivat osaksi heräämättömiä ihmisiä, osaksi sellaisia heränneitä, jotka makasivat pohjoi-

simmassa maan loukossa, niin kuin Laestadius sanoo. Näitä ihmisiä ei Kristuksen rakkaus lämmittänyt niin paljon, että he olisivat suurimpana huvinaan osoittaneet lapsellisen kuuliaisuuden sille opille, jota vanhimmat olivat saarnanneet, ja muutamat vieläkin saarnasivat. Oma-vanhurskaus painoi heitä vaikuttaen heissä suuren vastahakoisuuden osoittaakseen pienintäkään kuuliaisuuden hedelmää kristillisyyden alkuperäiselle opille.

Kun maaperä on kuten yllä kuvataan, niin on selvää, että hellä evankeljumi menestyy siinä. Kun tällaiset omanvanhurskauden näännyttämät ihmiset vapautetaan kantamasta kristillisyyden esikuvaa ja osoittamasta kuuliaisuutta alkuperäiselle opille, niin he voivat ääneen kiittää jumalaansa siitä, että he saavat uskoa olevansa sekä vanhurskautettuja että pyhitettyjä ilman että heillä olisi kaikkia siihen välttämättömiä edellytyksiä, nimittäin synnin unesta heräämistä, totista katumusta ja parannusta, uutta syntymistä ja elävää uskoa, sekä kuuliaisuutta alkuperäiselle opille. Onko olemassa suurempaa pimeyttä? Olemme kuulleet monien puhjenneen ilonpurkauksiin, kun keveämpi taivaantie ilmaantui uuden-aikaismielisten opettajien kautta. Heidän hellä evankeljuminen on vaikuttanut voimakkaita liikutuksia sellaisissa seurakunnan jäsenissä, jotka eivät koskaan ole tulleet sisälle ahtaasta portista (esimerkiksi Lahdessa, Suomessa). Sen lisäksi ovat nämä ilmiöt olleet kokonaan toisenlaisia, kuin mitä ennen on seurakunnassa nähty. Emme tahdo sen enempää mainita liikutuksista, mutta huomautamme vain lyhyesti, että vanha Aatamikin voi liikuttua niin kuin omanvanhurskauden perkelekin, eikä näiltä puutu kyyneleitä, sillä Laestadiuskin mainitsee ämmäin kyyneleistä, kuinka hellän evankeljumin saarnaaja lypsää niitä kiulun täydeltä kädenkäänteessä. Mutta ne ovat kokonaan eri äänet, joista Laestadius sanoo: *»Minä kuolisin murheesta, jos armonlintuin ääni lakkaisi kuulumasta.»* Ja kun Raattamaa viimeisen kerran (1895) matkusti kotiin Markitasta, sanoi hän: *»Hyvästi nyt Jellivaaran seurakunta viimeisen kerran, sillä sinussa olen kuullut ensimmäisen kerran armonlinnun äänen.»*³²

Tällä ei ole sanottu, ettei kukaan uudestisyntyneistä kristityistä olisi tullut houkutelluksi uuden-aikaismielisten joukkoon. Onhan se selvä, että hengellinen uni voi hyvin helposti sokaista myös uudestisyntyneet ihmiset, ja maailmallinen mieli seuraa perässä. Silloin on myös hengellinen kuolema aivan likellä. Niinollen ovat monet uudestisyntyneis-

tä kristityistäkin menneet uusien tuulten mukana. Elävä usko on muutunut kuolleeksi uskoksi. He rakentavat autuutensa entisten koettelemustensa ja armonmerkkien päälle, muistamatta sitä, ettei eilinen hurskaus auta enää tänä päivänä. Ja tämänpäiväinen hurskaus puuttuu heiltä kaikilta, sillä yksikään elävä kristitty ei voi rauhassa ja levossa vaieta niin julkisen vääryyden ja tekopyhyyden alla, joka on valitsemassa uudenaikaismielisten keskuudessa.

Toinen syy uudenaikaismielisten läpimurtoon on siinä viehätyksessä, jonka maailman kunnia tuo mukanaan. Kun nyt on, yllä olevan mukaan, koottu sekä heränneet että heräämättömät hellällä evankeliumilla, niin voidaan samalla opin ja esikuvan muutoksella lyödä kaksi kärpää yhdellä iskulla, jos ollaan taitavia. Tämä tapahtuu siten, että oppi muutetaan kuolleen uskon valiopappien maun mukaan. Niin tehtiinkin. Löytyi sopiva pappi, jopa Gunnar Jönssonin kotiseudulta ja seurapiiristä, lääninrovasti Per Boreman. Tämä on kunnostautunut innokkaana Laestadiuksen tutkijana ja saavuttanut suurta mainetta mm. toimittamalla Ruotsin kirkon virsikirjan suomenkielellä kuninkaallisesta toimeksiannosta osoittaen siten myös runollista lahjakkuutta. Rovasti Boreman toimitti uuden kokoelman Laestadiuksen saarnoista, joka julkaistiin nimellä »*L. L. Laestadiuksen Evankeljumipostilla*». Oikovedoksen lukivat läpi ne, jotka olivat siitä vastuussa, ja saarnaajat Gunnar Jönsson ja Sam Wettainen hyväksyivät kirjan sellaisenaan. Tämä kirja julkaistiin vuonna 1956, ja kun joulukokous Jellivaarassa alkoi, julisti Gunnar Jönsson tämän suuren uutisen kuuli-joilleen seuraavilla sanoilla: »*Paras joululahja on nyt saatavana...*» Evankeljumipostilla sai hyvät markkinat, ja koko 3000 kappaleen painos myytiin hyvällä menestyksellä. Vain oikovedoksen lukijat tiesivät kirjan sisällöstä. Myöhemmin ovat useammatkin sitä tutkineet ja nähneet väärennöksen oikeassa valossaan.

UUSI OPPIKIRJA

Boreman sai vapaat kädet sekä valitsemaan että lyhentämään saarnat oman mielensä mukaan. Hän kokosi 84 kaikista Laestadiuksen käsillä-olevista saarnoista ja poimi pois ne sanat, joita hän piti sopimattomina. Suurella hämmästyksellä on saatu todeta, kuinka suunnaton lyhennys-

ten paljous oli, ei vähempää kuin 45000 sanaa puuttui ainoastaan 84 saarnasta, s.o. jokainen saarna on lyhennetty reilusti 500:llä sanalla keskimäärin. Katso ensimmäistä liitettä sivulla 115.

Boreman varusti teoksensa järjestelmällisellä luettelolla, jossa hän selittää Laestadiuksen opin uudella tavalla. Tämä liite »*sanain selityksiä*» on saanut osakseen jumaluusoppineitten korkean ylistyksen, kuten esimerkiksi professori Paavo Virkkunen kirjoittaa Teologisessa aikakauskirjassa 1958. (Katso otetta tämän luvun lopulla). Boreman on luonut suunnitelmallisen opetusjärjestelmän tässä kirjassa, eikä ole vaikeata nähdä, kuinka hän kokonaan romuttaa kristillisyyden maallikkoluonteeseen. Järjestelmän keskuksena on tietysti pappi ja kirkko. Tämä on helppo todeta, jos seuraa hänen selityksiään. Hän on sijoittanut tähtiä kaikkialle tekstiin ja viittaa niitten kautta omiin sanain selityksiinsä. Ovatko nämä sanain selitykset oikeita vai vääriä, todetaan parhaiten, kun otetaan eräs näyte. Kun Laestadius mainitsee jotakin sielunhoidosta tekstissä, niin Boreman viittaa ennemmin tai myöhemmin sanaan »*rippisalaisuus*» liitteessä »*sanain selityksiä*». Siellä on kirjoitettu seuraavaa (EP s. 397):

»*Rippisalaisuus. Sopivana rippi-isänä mainitsee Laestadius kuten Lutherkin ensisijaisesti papin, koska tämän virkavelvollisuus mitä ankarimmin velvoittaa ehdottomaan vaitioloon rippisalaisuudesta, niin että jokaisessa seurakunnassa tulee löytyä ainakin yksi, jonka puoleen jokainen voi kääntyä täydellä luottamuksella; pappia ei myöskään saada pakottaa todistajaksi, ja hän olisi epäpätevä sellaisena oikeudenkäynnissä, mitä tahansa hänelle olisi ripissä uskottu.*»

Boreman ei mainitse mitään Pyhästä Hengestä, joka jokaisella rippisillä ehdottomasti pitää olla. Voiko suruton pappi antaa syntejä anteeksi ja antaa oikeat neuvot heränneelle ihmiselle? Silloin ei enää tarvittaisi maallikkosaarnaajia eikä mitään muutakaan tointa ulkopuolella valtiokirkkoa. Juuri tämä on Boremannin ja Evankeljumipostillan oppi. Otamme otteen Evankeljumipostillasta, Laestadiuksen elämäkerasta (EP s. 387): »*Kysytään: Mutta kuka sitten antoi synninpäästön Laestadiukselle ja Raattamaalle? Vastaus: Jumala itse asianomaisen papin tai maallikon julistaman sanan kautta saarnassa, ripissä ja ehtoollisessa.*»

Jotta lukija näkisi, kuinka valkeus koitti Laestadiukselle, on tarpeellista antaa hänen itsensä se sanoa. (HÄK s. 42):

»Talvella vuonna 1844 tulin Åselen Lappiin tarkastuksia pitämään. Täällä tapasin muutamia lukijaisia, jotka kuuluivat maltillisempaan puoleen. Niiden seassa oli eräs lappalaistyttö nimeltä Maria, joka avasi koko sydämensä minulle, kuultuansa alttarisaarnani. Tällä yksinkertaisella työllä oli armonjärjestyksessä kokemuksia, joita en koskaan ennen ollut kuullut. Hän oli vaeltanut pitkiä matkoja etsiäksensä valkeutta pimeydessä. Vaeltaissansa hän vihdoinkin oli tullut Noran pastorin Brandellin luokse, ja kun tyttö hänelle avasi sydämensä, niin Brandell vapautti hänet epäilyksestä, tyttö tuli hänen kauttansa saatetuksi elävään uskoon. Ja minä ajattelin: »Tässä on muuan Maria, joka istuu Jeesuksen jalkain juuressa. Ja nyt vasta» — ajattelin minä —» nyt näen tien, joka viepi elämään; se on ollut minulta salattuna, kunnes sain puhella Marian kanssa. »Hänen yksinkertainen kertomuksensa vaelluksistansa ja kokemuksistansa teki niin syvän vaikutuksen sydämeeni, että minullekin valkeus koitti; minä sain sinä iltana, minkä vietin Marian seurassa, tuntea taivaallisen ilon esimakua. Mutta Åselen papit eivät tunteneet Marian sydäntä, ja Maria tunsikin myöskin, etteivät he olleet tästä lammashuoneesta. Olen muistava köyhää Mariaa niin kauan kuin elän ja toivon kohtaavani hänet kirkkaammassa maailmassa toisella puolen hautaa. Tultuani takaisin seurakuntaani Kaaresuvannossa saivat saarnani räikeämmän värityksen. - - -»

Laestadiushan sanoo selvästi, että vasta nyt hän näki tien, joka vie elämään ja että se oli kätkeyty kunnes hän kohtasi Marian. Boreman sanoo suoraan vastoin Laestadiuksen omia sanoja. Tämän hän tekee vielä karkeammin viimeisessä kirjassaan Laestadiuksesta; Boreman—Dahlbäck: Lars Levi Laestadius ja hänen työnsä s. 138:

»- - - Tosin olemme jo aikaisemmin kuulleet hänen sanansa, jotka kuullostivat ikäänkuin tunnustukselta iankaikkisen elämän perimismvarmuudesta. Tämä oli toisen kriisin aikana, kun hän pikku Leevin kuoleman jälkeen lausui: »Se ajatus oli kuitenkin suloinen, että pikku Leevi on ensimmäinen, joka tulee isää ja äitiä vastaan ijankaikkisuuden ihanalla rannalla» (HÄK 34). Mutta nyt hän sanoo puhuessaan Åselen elämyksestä, 1844, että »tie, joka vie elämään, oli kätkeyty» häneltä kunnes hän sai puhella Marian kanssa ... ja hänellekin kirkastui ja hän »sai tuntea taivaan ilon esimakua», vasta nyt 4 vuotta Leevin kuoleman jälkeen. Laestadiuksella ei siis ollut sitä iankaikkisuuden toivoa, mikä näytti niin kauniisti loistavan, kun hän noin 4 vuotta ai-

kaisemmin puhui pikku Leevin jälleennäkemisestä! — puhuikos hän sitten palturia edellisellä kerralla? — Ei varmastikaan! Asia on psykologisesti helposti ymmärrettävissä: Kuten aikaisemmin on käynyt ilmi ja edelleenkin on tuleva selväksi, oli Laestadius tunneihminen.

— — —»

Niin kirjoittaa Boreman sokealla järjellään. Voi niitä ihmisraukkoja, jotka antavat hänen pirullisten vaiheittensa pettää itseään! Laestadiuksella oli kuollut usko silloin, kun pikku Leevi kuoli, eikä hän olisi tullut autuaaksi sillä. Vasta sillä hetkellä, kun hän puhui Marian kanssa ja sai tuntea taivaan iloa, tuli hän vanhurskaaksi s.o. käsitti sovinnon Jumalan kanssa! Vain musta perkele voi sanoa vastaan tätä vastaan-sanomatonta totuutta. Lutherin mukaan ei yhtään autuutta ole ulkopuolella Pyhän Hengen saanutta seurakuntaa. Ne sanat yllä olevassa lainauksessa, jotka kuuluvat: *»Mutta Åselen papit eivät tunteneet Marian sydäntä, ja Maria tunsikin, etteivät he olleet tästä lammashuoneesta»*, osoittavat selvästi, että nämä uudestisyntymättömät papit olivat ulkopuolella Pyhän Hengen saanutta seurakuntaa — oikeata lammashuonetta, kirkkoa kirkon sisällä. Niillä papeilla, joilla ei ole asuvaista Pyhää Henkeä ei ole vanhurskaaksi tekevää Sanaa. Ellei tämä Sana edellyttäisi uuttasyntymistä sen välittäjältä, niin olisimme vielä tänäkin päivänä paavin kirkossa.

Boreman väittää myös tässä yhteydessä (EP s. 386), että katolilainen Juhana von Staupitz välitti taivaallisen valkeuden Lutherille. Tämä väittäjä on yhtä mahdoton kuin hänen käsityksensä Laestadiuksen kääntymisestä, ja senvuoksi on tarpeellista palata totuudenmukaiseen historiaan. Otamme lainauksen Geneven jumaluusopillisen seminaarin professorin J. H. Merle D'Aubignen teoksesta *»Kuudennentoista vuosisadan uskonpuhdistuksen historia»*:¹⁸

»- - - Maaperä oli perinpohjin muokattu. Turmeltumaton siemen tunkeutui voimalla siihen. Staupitzin jättäessä Erfurtin oli uusi päivä noussut Lutherukselle.

Työ ei kuitenkaan ollut päätetty. Päällikön sijainen oli valmistellut sitä: Jumala salli halvemman työaseen täyttää sen. Nuoren Augustinimunkin omatunto ei ollut vielä päässyt lepohon. Hänen ruumiinsa uupui vihdoin sielunsa ponnistuksista ja jännityksestä. Häntä tapaeli tauti, joka vei hänet haudan partaalle. Hän oli silloin toista vuottansa luostarissa. Kaikki hänen entiset tuskansa ja kauhistuksensa heräsivät

jälleen kuoleman lähetessä. Ajatus hänen omasta saastaisuudestaan ja Jumalan pyhydestä hätyytti uudestaan hänen sieluansa. Eräänä päivänä hänen ollessa epätoivon murtamana astuu vanha munkki hänen kammioonsa ja lausuu hänelle muutamia lohduttavia sanoja. Lutherus avaa hänelle sydämensä ja ilmoittaa vavistuttavat pelkonsa. Kunnianarvoinen vanhus ei kykene, kuten Staupitz, seuraamaan tätä sielua kaikissa sen epäilyksissä; mutta hän osaa uskontunnustuksensa ja on siitä löytänyt lohdutusta sielullensa. Hän käyttää siis nuorta veljeä varten samaa lääkettä, johdattaen hänet apostoliseen uskontunnustukseen, minkä Lutherus oli ensi lapsuudessaan oppinut Mansfeldin koulussa, luki vanha munkki hurskaalla yksinkertaisuudella kappaleen: Minä uskon syntein anteeksi saamisen. Nämä yksinkertaiset sanat, ratkaisvalla hetkellä herttaisesti lausuttuina, vuodattivat suurta lohdutusta Lutheruksen sieluun. »Minä uskon», toisti hän kohta itselleen tuska-vuoteellansa, »minä uskon syntein anteeksi saamisen!» — »Ah!» sanoi munkki, »ei ole kylläksi uskoa Davidin ja Pietarin saaneen syntinsä anteeksi, sen uskovat perkeleetkin. Jumalan käsky on, että uskomme meidänkin syntimme olevan meille anteeksiannetut.» Kuinka suloisesti tämä käsky soi Lutherusraukalle! »Kuulepa, mitä pyhä Bernhard sanoo puheessansa Marian ilmestyksestä», lisäsi vanha veli: »Pyhän Hengen todistus sydämessäsi on: syntisi annetaan sinulle anteeksi.» Tässä tuokiossa osautui totuuden valo Erfurtin nuoren munkin sydämeen. Armon sana oli lausuttu ja hän oli sen uskonut. Hän lakkasi koettamasta ansaita autuutta ja antautui luottamuksella Jumalan armolle Jeesuksessa Kristuksessa.»

Tämä köyhä munkki, joka avasi tien Lutherukselle vastaa lapin tytötä Mariaa Laestadiuksen kääntymyksessä. Kukaan ei viran puolesta voi auttaa herännyttä ihmistä sielunhädässä. Vain se joka itse on kokenut uudensyntymisen voi auttaa sellaisessa tapauksessa.

BOREMANNIN TEOKSEN ARVOSTUKSIA

Kuinka huipputeologit arvostivat Evankeljumipostillaa, tulee parhaiten näkyviin seuraavassa otteessa Teologisesta Aikakauskirjasta 1958 ss. 29—31, jossa professori Paavo Virkkunen kirjoittaa:

» - - - Se mikä nimittäin antaa tälle »Evankeliumipostillalle» tie-

teellisen leiman on asiantuntevan valikoiman ja sukulaissieluisen käännöksen lisäksi ennen kaikkea ne sana- ja asiaselitykset, mitkä Per Boreman on liittänyt itse saarnakirjaan lukijalle erittäin tervetulleeksi lisäykseksi. Tämän asialuettelon, joka käsittää 22 sivua ja 44 palstaa, on kirjailija valmistanut siten, että tuloksena ei ole mikään vähäisempi, kuin johdattava yleiskatsaus Laestadiuksen teologiasta kokonaisuudessaan. - - - Ennustan, että nämä Boremannin sana- ja asiaselitykset Laestadiuksen teologiaan saavat pysyvän arvon ja otetaan käytäntöön mitä laajimmassa määrin. Kirjoitan tämän erikoisesti ajatellen sitä syvää kristillistä vaikutusvoimaa, jota Lars Levi Laestadius yhä ja varmasti kaukaisessa tulevaisuudessa harjoittaa Suomessa. Myös meidän keskuudessamme ollaan sen verrattoman johdatuksen tarpeessa, jonka Boreman tarjoaa ruotsalaiselle yleisölle. Jotta »Lapin profeetan» jatkuva vaikutus säilyisi puhtaana ja kirkkaana Suomessa, pitää täällä ahkeroida olemaan suorassa hengellisessä yhteydessä alkuperäisen ja omaperäisen Laestadiuksen kanssa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi on Per Boreman lahjoittanut myös meille suomalaisille ainutlaatuisen, arvokkaan johdatuksen Laestadiuksen kristilliseen ajatusmaailmaan ja yhtä merkityksellisen kommentin hänen julistukseensa ja teologiaansa. Laestadiolaisuus Suomessa ei ole valitettavasti yhtenäinen kristillinen kansanliike, se on valitettavasti hajaantunut ja eripurainen. Kuitenkin näyttää siltä ja on sanottava eloisalla toiveikkoudella, että jos Laestadius annetaan saapuville lähitulevaisuudessa samassa valikoimassa hänen julistustaan, kuin Per Boreman nyt on julkaissut Ruotsiksi, suomenkielisenä, luonnollisesti ja välttämättömästi varustettuna niillä ainutlaatuisilla liitteillä, joilla hän on kruunannut jättiläisteoksensa, niin voidaan odottaa, että Laestadius redivivus tulee harjoittamaan Suomen kirkossa yhdistävää ja sovittelevaa työtä vielä sata vuotta profeetan kuoleman jälkeen.»

Lainaus on loistoesimerkki kaunopuheisuudesta! Boreman on selityksillään »kruunannut jättiläisteoksensa». »Alkuperäinen ja omaperäinen Laestadius» saa äänensä kuuluville »kirkkaana» tässä kirjassa, jossa kaikki saarnat on lyhennetty reilusti 500:llä sanalla keskimäärin, puhumattakaan Boremannin Laestadiuksen tekstiin lisäämistä sanoista. Lie-neeköhän teologeilla tässä koira haudattuna?

On pantava merkille, että Evankeliumipostillan Raamatunsanat on otettu uudesta Raamatunkäännöksestä. Tämä asianlaita vuorostaan joh-

taa epäjohdonmukaisuuksiin Raamatun tekstin ja sen selityksen välillä, sillä useissa tapauksissa on uusi Raamatunkäännös ristiriidassa vanhan kanssa. (Esim. 1. sunn. Adv.). Totuttaakseen laestadiolaisen seurakunnan uuteen Raamatunkäännökseen, on Boreman kirjoittanut päivän tekstin kokonaisuudessaan postillaan luettavaksi saarnan yhteydessä.

Jos kristityt seurasivat täydellisesti Evankeliumipostillaa, niin professori Virkkusen sydämellisimmät toiveet toteutuisivat. Silloin yhdistyisivät kaikki laestadiolaiset valtiokirkon katon alla kaikkien niitten kanssa, joilla jo on hengellinen kotinsa siellä. Laestadius sanoo kuitenkin (HÄK s. 196), että valtiokirkko haisee niin kuin saatanan sikolätti eivätkä lampaat siellä viihdy, sekä, että ensimmäinen naula valtiokirkon ruumisarkkuun on lyöty (HÄK s. 114). Tämä naula oli vaino elävää kristillisyyttä kohtaan valtiokirkon piirissä. Tällä lauseella Laestadius tarkoittaa, ettei Pyhä Henki koskaan tule asuvaiseksi valtiokirkossa, niin kuin asianlaita oli pian luterilaisen uskonpuhdistuksen jälkeen.

Kuinka kokonaisin sydämin nykyaikaismieliset saarnaajat suostuivat Boremannin jumaluusoppiin, tulee parhaiten näköksälle seuraavista otteista tunnetun norjalaisen saarnaajan Ole Fredriksenin kirjeistä saarnaaja Thoralf Jensenille (23/11 1970) ja Hans Danielsenille (23/10 1970):

»Rakas Thoralf.

Olen murhe sydämessäni vastaanottanut kirjeesi 12. päivältä marraskuuta tänä vuonna sekä valokopion herra Boremannin kirjoituksesta kirkkoherra V. I. Karille, ja olen tarkoin lukenut läpi molemmat kirjoitukset.

Mitä tulee Herra Boremannin kirjoitukseen pastori Karille, niin huomaa, että Herra Boreman on ottanut tehtäväkseen jatkaa sitä hyvää työtä, jota hän on jo osittain tehnyt valmiiksi, nimittäin antaakseen tulevalle polvelle oikean ja puolueettoman valaistuksen tästä siunatusta kristillisyydestä - - - »

»Rakas ystävä ja matkaystävä tiellä iankaikkisuuteen. Hans Danielsen - - - Niin oli postilla, josta kirjoitat, mistä Gunnar on sanonut, että siihen on otettu vain parhaat Laestadiusen saarnoista. Oliko se nyt mitään väärää? Meillähän on ydinkirjoituksia sekä Lutherin

postillasta että muista. Minulla itselläni on Boremannin postilla, ja minun pitää sanoa, että se on kallis kirja, se on täynnä henkeä ja totuutta. - - - »

Uudenaikaismielisten hengellinen johto Ruotsin Lapissa oli arvostanut Boremannin postillaa vähintään yhtä korkeasti kuin saarnaaja Ole Fredriksen Lofoteilta, joka hyväksyi kaikki Boremannin kirjalliset tuotteet.

Alkuperäiselle opille uskolliset saarnaajat Ruotsin Lapinmaalla olivat antaneet Boremannin tuotteitten puolustajille nimityksen »Boremannilaiset» heidän oppi-isänsä mukaisesti. Ne jotka ovat hyväksyneet Lutherin ja Laestadiuksen opin kokonaisuudessaan ovat olleet nimeltään luterilaisia ja laestadiolaisia. Tämä nimitys »boremannilaiset» on suuttanut uudenaikaismielisiä niin suuressa määrin, että he ovat käsittäneet sen haukkumasanaksi, vaikka nimitys tekee heille täyttä oikeutta. Alkuperäiselle opille uskolliset eivät suutu siitä nimityksestä, joka heille kuuluu Laestadiuksen alkuperäisen opin mukaisesti, nimittäin laestadiolaiset, huolimatta siitä, että tämä nimitys on alkuaan haukkumasana, sillä Laestadius ei ole luonut mitään uutta uskontoa, eikä myöskään Luther, vaan he molemmat palasivat takaisin apostoliseen kristillisyyteen sen pimeyden alta, joka vallitsi yleisessä kirkossa heidän aikanaan. On väärin nimittää joko laestadiolaisia tai luterilaisia lohkoiksi ja lahkoiksi, sillä niin kauan kuin he seuraavat apostolista oppia on heidän yhteisönsä nimeltään Kristuksen seurakunta. Sitävastoin kaikki ne uskonnot, suuret tai pienet, jotka ovat poikenneet pois apostolisesta kristillisyydestä, ovat totuudessa lohkoja ja lahkoja, vaikka niillä olisi useita miljardeja kannattajia.

SIIRTYMINEN UUEMMANAIKAISEEN KRISTILLISYYTEEN TAPAHTUI SEURAAVASSA JÄRJESTYKSESSÄ:

1. Se esikuva, jonka vanhimmat olivat jättäneet jälkeensä ulkonaisissa asioissa hyljättiin ja maailman muoto pääsi vallalle s.o. koreus kuvien ja kukkasten sekä vaatteiden muodossa tuli luvalliseksi; vaimoväki jätti esiliinan pois ja alkoi käyttää lyhyitä hameita ym. Miesväki hankki itselleen uudenaikaiset hatut ja valkoiset paidat, saarnaajat etunenässä;

harmoonit otettiin koteihin hartauden herättämiseksi; radio ja myöhemmin myös TV tulivat tavallisiksi kristittyin kodeissa. Kaikki tuli »puhtaille» puhtaaksi. Saarnaajat hyväksyivät farisealaiset seremoniat hautaustilaisuuksissa: seppelten laskemiset, kukkaisrahastovärssyjen lukemiset ym. Syntymäpäiväjuhlat, äitien ja isien päivät, onnentoivotukset näille, häitten vietto maailman tapain jälkeen kiiltävän koreuden kanssa, valokuvaus ym. tuli yleiseksi kristillisyydessä ja saarnaajat hyväksyivät tämän. Myös arpapelit, urheilu ym. jopa pyhäpäivisin tulivat yleisiksi seurakunnassa.

Vanha ulkonainen esikuva pidettiin omanavanhurskautena ja poisnukkuneet vanhimmat tulivat sen kautta pilkatuiksi, siitä huolimatta että heitä ylistettiin huulilla.

2. Oppi puhdistettiin sekä oppikirjoissa että suullisissa saarnoissa. Myös ne henkilökohtaiset neuvot, joita saarnaajat antoivat kristityille, tulivat erilaisiksi kuin mitä Pyhä Henki ennemmin oli ilmoittanut.

— Ensiksi muutettiin virsikirjat. Väsyttiin vanhoihin virsiin (Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Amerikassa).

— Sitten väärennettiin postillat (Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Amerikassa).

— Sitten muutamat miehet perustivat aikakauslehden »*Isän Ääni*» levittääkseen uudenaikaista kristillisyyttä. Vanhoillisaarnaaja Antti Halttu sai äänensä hyväksytyksi Isän äänenä, huolimatta siitä, että hän oli sotinut esikoisseurakuntaa vastaan. Tästä ilmenee, että »*Isän Ääni*» on isästä perkeleestä.

— Sitten otettiin uusi Raamatunkäännös yleiseen käytäntöön (paitsi Suomessa ja Amerikassa).

— Sitten väärennettiin vanhinten kirjat (äärimmäisen törkeästi Ruotsissa ja Norjassa, lievemmin Suomessa).

Tämän kautta oli voitettu kuolleen uskon papiston kiitos ja lopullisesti haudattu vanhinten työ maan alle.

Tähän kuuluvat rovasti Laestadiuksen sanat (HÄK s. 249): »*Samoin kuin ihmisestä tulee seitsemän kertaa pahempi, kun hän lankee armon tilasta, niin kokonaiset kansakunnatkin tulevat seitsemän kertaa pahemmiksi, kun he lankeavat alkuperäisen uskontonsa säädyistä. Niin näkyy käyneen myöskin luterilaisen kirkon.*»

Huomautus 1.

Pietiläinen, joka edustaa uudenaikaismielisiä, kirjoittaa esipuheeseen ruotsalaiseen vanhinten kirjaan mm. seuraavaa:

»Usein on liikettä syytetty ulkonaisista elämänmuodoista ja -tavoista, jotka ovat olleet maankolkan yleinen tapa eikä ollenkaan keräyksen vaikutusta», ja »vielä armon vuonna 1966 voidaan kulttuurikeskuksissa kuten meidän opinahjoissamme saada kuulla kristinopin opettajien kertovan, että laestadiolaisuus riippuu ulkonaisista asioista, niin kuin siinä, ettei saa olla liinoja, mattoja tai verhoja kodeissa jne. Niin, jopa sellaiset kirkonpapit, joita kutsutaan liikkeemme tuntijoiksi, liikkuvat usein senkaltaisten lorujen kanssa. Toivon, että tämä kirja jossakin määrin voisi antaa valaistusta siitä, että liikkeellä on sisällinen valo.»

Niin kirjoittaa Pietiläinen. Sisällinen valo siis puuttui niin kauan kuin ulkonainen esikuva oli jäljellä kristillisyydessä, mutta kun se oli saatu pois puhdistetuksi, sai liike sitä kautta sisällisen valkeuden.

Ulkonainen esikuva kuuluu kuitenkin elävään kristillisyyteen yhtä kiinteästi kuin henki kuuluu elävään ruumiiseen. Pyhä Henki on julki tuonut sen, kuinka kristittyjen tulee erottua maailmasta myös ulkonaisessa esikuvassa. Kaikki se turhuus ja koreus, jota ihminen seuraa ulkonaisessa sisällisen, synnillisen himon vaikutuksesta, on vahingollista hänen sielulleen. On tarpeellista antaa kristityille johdatusta myös ulkonaisessa esikuvassa ja silloin tällöin muistuttaa kaikista yksityiskohdista, jotka siihen kuuluvat. Ulkonainen esikuva kuuluu pyhitykseen, ei vanhurskauttamiseen. Pyhityssaarna sen sijaan kuuluu vain uudestisyntyneille.

On itsestään selvää, että suruton kansa (myös suruttomat papit) pitävät sitä hulluna, että kristityt seuraavat ulkonaista esikuvaa, joka erottaa heidät näkyvällä tavalla muista. Kuitenkin pitävät heränneet ihmiset kristittyjen ulkonaista muotoa ulkonaisena valkeutena, jolla on alkulähteenä sisällinen valkeus. Vaikka ihminen heräisi kaukana elävästä kristillisyydestä, eikä koskaan olisi kuullut saarnattavan mistään ulkonaisesta esikuvasta, niin ei hän hyväksyisi suruttomien ulkonaista muotoa. Varmaankin hän nuhtelisi kanssaihmissiään heidän kevytmielisestä elämästään, joka myös on antanut leimansa heidän ulkonaiseen muotoonsa. Mutta jos heräys sammutetaan väärän opin kautta, niin silloin hän taas hyväksyy sen, mitä hän ennen nuhteli. Uskottomien joukossa on sellaisiakin, jotka kunnioittavat kristityitä heidän vakaumuk-

sensa tähden ymmärtämättä perussyitä kristittyjen esikuvalle. Edellytyksenä sellaiselle kunnioitukselle on ilman muuta se, että kristitty on koko vaelluksellaan näyttänyt elävänsä niin kuin hän opettaa. Vain uudestisyntynyt ihminen voi käsittää pyhityksen oikealla tavalla.

Ikävä kyllä ovat ne harvat pappein seassa, jotka kunnioittavat kristityitä heidän vakaumuksensa tähden, joka antaa leimansa myös ulkonaisiin piirteisiin heissä. He ovat yhdistyneet suruttoman joukon kanssa ylönkatsoakseen ja pilkatakseen Jeesuksen oikeita opetuslapsia. He uskovat kristittyjen hyljänneen Jumalan armon ja Jeesuksen Kristuksen ansion, kun kristityt — heidän mielestään — perustavat autuutensa töihin s.o. muun muassa ulkonaiseen esikuvaan. Suruttomain pappien mukaisesti on kirkkain hengellinen valkeus niillä, jotka eivät ehdottomasti missään eroa suruttoman joukon ulkonaisesta muodosta; silloin ei ihmisellä ole mitään omaavanhurskautta (mikä on vahingollista) ja omistaa Kristuksen täydellisen vanhurskauden (kuolleen) uskon kautta omistettuna. Kuolleen uskon papit ovat hämmästyneet siitä, että heidän oppinsa vanhurskauttamisesta suruttoman välittäjän kautta, ja pyhityksestä ilman töitä, on vieras eläville kristityille.

Huomautus 2

Pietiläisen toimittama vanhintenkirja on outo kirjekokoelma. Se painottaa eniten uudenaikaistettua kristillisyyttä — kuten saattoi odottaa-kin. Siinä ovat vanhinten kirjeet seuraavassa suhteessa kaikkiin suomenkielisiin kirjeisiin nähden, jotka ovat käsillä kaksiosaisessa suomalaisessa vanhintenkirjassa:

— Laestadiuksen kirjeitä oli käsillä vähintään 9. Niistä kirjoittaja valitsi 4.

— Raattamaan kirjeitä oli käsillä vähintään 79. Niistä kirjoittaja valitsi 39.

— Joonas Purnun kirjeitä oli käsillä vähintään 9. Niistä kirjoittaja valitsi 4.

— Samuel Wettasjärven kirjeitä oli käsillä vähintään 18. Niistä kirjoittaja valitsi 2.

— Isak Fors Kuoksun kirjeitä oli käsillä vähintään 28. Niistä kirjoittaja valitsi 2.

— Isak Nikun kirjeitä oli käsillä vähintään 35. Niistä kirjoittaja valitsi 5.

— Frans Parakan kirjeitä oli käsillä vähintään 22. Niistä kirjoittaja valitsi 4.

— P. O. Fjälldahlin, eli Meri-Pietarin kirjeitä oli käsillä vähintään 5. Niistä kirjoittaja valitsi 2.

Kirjassa on seuraava piirre perin hämärä. Yhtään ainokaista August Isakssonin kirjettä ei ole siihen mukaan otettu, vaikka hän saarnasi tässä seurakunnassa aina vuodesta 1905 asti. Hänen työpäivänsä oli noin 60 vuotta. Sen sijaan tässä kirjassa on 9 Gunnar Jönssonin kirjettä, vaikka hänen työpäivänsä kristillisyydessä alkoi noin 20 vuotta myöhemmin kuin August Isakssonin. Sen lisäksi on kirjoittaja uhrannut 19 sivua matkakuvauksiin, jotka eivät lainkaan käsittele oppia. Johtopäätös tästä on, että kirjan keskipisteenä on Gunnar Jönsson. Vanhinten nimet on otettu luettelon-omaisesti mukaan, jotta todistettaisiin tällä uudenaikaistetun kristillisyyden olevan saman kuin se kristillisyyys, jossa vanhimmat olivat olleet. Pietiläinen itse on sanonut,²³ että tarkoitus olikin painottaa Amerikan kristillisyyttä tässä kirjassa. Tämä kyllä pitää paikkansa. Se uudenaikainen kristillisyyys, jonka Gunnar Jönsson työkumppaneineen on rakentanut Amerikassa aina vuodesta 1946 asti on malliteos, joka ennen kaikkea pitää näytettämän kansalle. Se kristillisyyys, minkä vanhimmat olivat rakentaneet alussa Ruotsin Lapinmaalla ei kelvannut malliksi!

4. LUKU

VASTAKOHTAISUUKSIA JA SOVINNONYRITYKSIÄ

Sillä aikaa kun uudenaikaismieliset voittivat yhä enemmän suosiota kristillisyydessä, tulivat alkuperäiselle opille uskolliset lujemmaksi vähemmistörintamaksi puolustaakseen alkuperäistä oppia ja esikuvaa, joita vähemmistö koko sydämeästään rakasti. He tahtoivat pitää kiinni siitä opista, josta he olivat Hengen ja elämän saaneet. Ja he olivat siihen oppiin niin perusteellisesti kiinnitettyt, etteivät uudet opetuksen tuulet pystyneet heitä houkuttelemaan. Näillä kristityillähän ei ollut olleenkaan ylivoimaisena taakkana osoittaa kuuliaisuutta alkuperäiselle opille, sillä Kristus-aurinko lämmitti heitä. Samasta syystä ei heillä myöskään ollut yhtään tarvetta saada maailman tai kuolleen kristillisyyden kunniaa. Olihan siinä kunniaa kylliksi, kun Kristus-aurinko paistoi sydämeen uuden syntymisen päivänä, ja paistaa vielä joskus vaelluksen allakin. Eivät nämä sielut tahtoneet vastaanottaa uutta eli parempaa kristillisyyttä, sillä apostoli Paavali on kironnut myös ne enkelit, jotka saarnaisivat toista evankeliumia. On pantava merkille, kuinka suurta varovaisuutta ja kärsivällisyyttä alkuopille uskolliset opettajat Ruotsin Lapinmaalla osoittivat aina lopulliseen hajaantumiseen asti. Vaikka uudenaikaismieliset saarnaajat olivat jo vuosikausia sortaneet tätä vähemmistöä, niin kuului tämä paha työnteke ainoastaan enemmistön sotataktiikkaan. Gunnar Jönssonin johtama saarnaajaryhmä hyökkäsi eniten August Isakssonin kimppuun, sekä saarnoillaan että takapuheillaan, mutta vanhin kuunteli katkerimmatkin päällekanheet anteeksiantavaisella sydämellä, pitäen Vapahtajan ristiä paljon suurempana, sanoen oman ristinsä olevan vain pienen lastun siitä.

Esimerkki siitä, kuinka lailliseksi tuo muutoin niin evankelinen saarnaaja Gunnar Jönsson tuli August Isakssonia kohtaan, tulee ilmi Gunnar Jönssonin saarnasta, jonka hän 1963 piti Kangosessa.¹⁹ Teksti oli otettu Roomalaisten 8. luvusta, missä apostoli Paavali puhuu lihan

töistä. Gunnar Jönsson saarnasi mm.: *»Vaikka kuinka pyhiä kirjoja tahansa sunnuntaina myytäisiin, niin se kuulu lihan töihin ...»* Hän tarkoitti tällä sitä, että August Isaksson oli eräänä sunnuntaina jakanut Laestadiuksen puhtaita postilloita niille, jotka olivat niitä tilanneet. Tämä oli tapahtunut Hilda Nykäsen hautajaisissa Junosuunnossa. Niin pimeäksi oli August Isaksson tullut, että hän teki sabatin rikoksen jakamalla ihmisille Jumalansanan kirjoja! Tämä oli totisesti kylliksi suuri syy poisleikkaamiseen. Jumalan Poika on kuitenkin Sabatin herra, ja hän on tehnyt hyviä töitä seitsemäntenä päivänä. Levi Älvgren oli mukana näissä Kangosen kokouksissa ja hän katsoi velvollisuudekseen puuttua Gunnar Jönssonin saarnaan. Hän lupasi seurakunnan läsnäollessa vastata iltakokouksissa hänen saarnaansa. Illalla Levi Älvgren mainitsi saarnassaan seuraavat sanat: *»Sinä saat olla vapaa, Augusti, sillä ei se kuulu lihan töihin»*, kuten Gunnar Jönsson oli tarkoittanut, *»vaan se on katsottu farisealaisella silmällä ja on yhtä kuin kuurnita hytysiä ja niellä kameleita»*. Lisäksi hän vetosi vielä apostoli Paavalin sanoihin (1 Tim. 5: 22): *»Älä pikaisesti jonkun päälle käsiäs pane ...»* sekä (Gal. 5: 15): *»Mutta jos te toinen toistanne purette ja syötte, niin katsokaat, ettette toinen toiseltanne syödyksi tule.»*

Viimeiseen asti koetti sorretti vähemmistö aikaansaada yhteyttä enemmistön kanssa, mutta koska välttämätön ehto pysyvään sovintoon oli paluu alkuperäiseen oppiin, josta enemmistö oli poikennut pois, niin tyrmäsi enemmistö kaikki nämä yritykset. Eräs tärkeimmistä sovinnon yrityksistä tapahtui Jellivaarassa 1963. Lyhyt kuvaus tästä seuraavassa:¹⁹

Torstaina 26. joulukuuta 1963 kokoontuivat Gunnar Jönsson, Levi Älvgren, Sten Johansson ja David Björk Jellivaaran rukoushuoneen pikku huoneessa. Siellä puhuttiin mahdollisuuksista järjestää sovintokokous, johon myös osa ulkomaalaisista saarnaajista osallistuisi. Sitten Gunnar Jönsson esitti nämä suunnitelmat seurakunnan edessä. Hän oli suoralta kädeltä ulkomaalaisten saarnaajien osallistumista vastaan.

Perjantaina 27. päivä luettiin ulkomaitten lähetyskirjeet ja alettiin keskustelemaan lähetyksestä Itä-Norjaan. Silloin nousi August Isaksson seisomaan puhuen lyhyesti: *»Nyt ei sovi järjestää lähetysmatkoja ulkomaille, sillä aivan liikaa Boremannin hapatusta on tullut sisälle kristillisyyteen. Me tahdomme sekä Suomen että Norjan lähetysmiehet kuulemaan, sillä tarvitsemme selvittää meidän sisäiset asiamme.»* Gun-

nar Jönsson sanoi, ettei kristillisyydessä ole ennen ollut sitä käytäntöä kysyen Johan Henrikssonin ajatusta. Tämä ehdotti, että tehtäisiin kuten joskus ennenkin, että saarnaajat Länsi-Norjasta lähetettäisiin Itä-Norjaan. Sen jälkeen vahvisti Levi Älvgren sekä August Isakssonin että Johan Henrikssonin puheet sanoen vielä, että *»me tahdomme ulkomaitten lähetysmiesten avulla keskustella ja sopia keskinäisistä asioistamme, sillä kysymyksessä ovat vain pienet asiat iankaikkisen autuuden ja onnen suhteen.»* Gunnar Jönsson vastasi, että he ovat valmiit tähän keskusteluun, mutta ulkomaitten lähetysmiehet eivät saa tulla mukaan lisäten: *»Ei myöskään mitään äijiä eikä ämmiä, eikä yhtään asianajajaa, muuten siitä tulee niin kuin Oulun riitakokous.»* Tähän Levi Älvgren vastasi kristillisyyden vanhinten sanoneen, että *»jos jotakin tulee teidän saarnaajien välillä, niin pyytäkää Suomen saarnaajia avuksi.»* Gunnar Jönsson sanoi myös, että *»jos ulkomaitten saarnaajat otetaan mukaan näihin asioihin, niin se ei suinkaan korota kristillisyyden kunniaa, sillä silloin tulee kysymykseen monta vuosikymmentä vanhat asiat.»* Hän huomautti, että *»jos Länsi-Norjan saarnaajat voivat järjestää lähetyksen Itä-Norjaan, niin ei se ole meidän vaatimuksestamme, sillä sitä me emme voi heiltä vaatia.»*

Samana päivänä kokoontuivat kokousten väliajalla August Isaksson, Levi Älvgren, Gunnar Jönsson, Sten Johansson, Johan Henriksson, Hugo Gustavsson, David Björk, Evald Larsson, V. Hedlin, Johannes Vingbäck ja muuan Kainuusta. Pääkysymys oli tietysti Boremannin postillasta. Ruotsinkielisillä oli selvempi käsitys väärennyksen suuruudesta kuin suomenkielisillä. Sen vuoksi syntyi kamppaus saarnaajien Gunnar Jönssonin ja Sten Johanssonin kesken. Kun viimeksimainittu hylkäsi (muitten vähemmistön edustajien tukemana) kaikki Jumalansanan väärennökset, tulistui Gunnar Jönsson ja nousi seisomaan sanoen: *»Siinä kuulette mitä heidän sananpitäjänsä sanoo, ei tämä kannata, lähdemme pois!»* Levi Älvgren huusi hänen peräänsä, ettei hän menisi vielä, vaan tuloksetta. Sovintoyritys epäonnistui ja tämä johtui paljon siitä, että puolueettomat hengelliset tuomarit (ulkomaitten lähetysmiehet) puutuivat.

Samanlainen yritys oli tehty aikaisemminkin samana vuonna, nimittäin Kiirunan kokousten aikana,¹⁹ jotka alettiin kesäkuun 9. päivänä 1963. Silloin kokoontuivat yhtenä iltana seuraavat henkilöt: August Isaksson, William Eriksson, Hugo Gustavsson, Levi Älvgren, Evald

Larsson, Sten Johansson, David Björk ym. yhteensä 15 henkilöä. Silloinkin keskusteltiin postillakysymyksestä, mutta tilanne ei muuttunut. Tämähän oli omantunnon asia niille, jotka olivat alkuperäiselle opille uskollisia, ja silloin tulee kuulla enempi Jumalaa kuin ihmisiä. Lieneeköhän uudenaikaismielisillä ollut alkuperäisen postillan hylkääminen ja väärennetyn postillan puolustaminen omantunnon asiana? Tässä Kiirunan kokouksessa oli leimaa antavana Gunnar Jönssonin mahtava lausunto, joka antoi ymmärtää, ettei asiasta enää voitaisi keskustella. Hän sanoi nimittäin, että *»Keskustelu Boremannin postillassa olevista muutoksista on yhtä vähästä merkityksestä, kuin puhuminen paavin parasta, kuinka se kunakin vuonna on**

Jo 1962 oli August Isaksson kysynyt Gunnar Jönssonilta Parkalompolossa, tietäisikö tämä, kuinka paljon vanhan ruotsalaisen postillan painatus tulisi maksamaan. Gunnar Jönsson oli vastannut, että *»se joka haluaa saa sen tehdä, mutta me tulemme toimeen Boremannin postillalla.»* Niin ottivat A. Isaksson, L. Älvgren, S. Johansson ja V. Hedlin tehtäväkseen painattaa uudesti Hellmannin käännöksen vuodelta 1901. Tämä kirja julkaistiin 3000 kappaleen painoksena vuonna 1963.

J. F. Hellmannin kääntämän postillan painattaminen teki tuntuva vaikutuksen uudenaikaismielisten hengelliseen johtoon. William Eriksson kirjoitti Levi Älvgrenille (15/2 1965) mm. *» - - - ja sitte se valhelinen etukirjoitus teän toimittamassa Hellmanin kääntämä postillassa joka toista** että itsenne olette rakentaneet seurakunnan. - - - »* Esipuheen allekirjoituksena on vanha laestadiolaiskristillinen seurakunta. Tämä allekirjoitus pilasi siis koko kirjan, niin että uudenaikaismieliset saarnaajat kielsivät seuraajiaan hankkimasta tätä kirjaa²⁰ (mm. Yrttivaarassa). Joutuu ihmettelemään, että vanha laestadiolaiskristillinen seurakunta, joka ei vielä kirjan julkaisun aikaan ollut jakautunut, ei saattanut hyväksyä tätä alkuperäistä postillaa. Kuitenkin oli se seurakunta käyttänyt täsmälleen samaa postillaa vuosisadan vaihteesta lähtien luotettavana oppikirjana, mutta uusi painos ei sille seurakunnalle kelvannut. Vanha laestadiolais-kristillinen seurakunta ei tuntenut enää vanhaa postillaansa, mutta Boremannin törkeä väärennös tuli heille parhaaksi ja enimmän luottamuksen arvoiseksi!

* Viktor Wettaisen kirjeestä Amerikkaan 12/2 1966.

** todistaa, että itseenne ... jne.

Alkuperäisen postillan painattamista pidettiin rikoksena, eikä seurakunnan nimi olisi saanut olla esipuheen alla.

Äärimmäisen lapsellisesti ovat ihmiset suhtautuneet tähän esipuheeseen. Useat, jotka ovat hankkineet tämän kirjan itselleen, ovat repineet esipuheen pois. Esimerkiksi siitä postillasta, joka on Laestadiuksen pirtissä Pajalassa, puuttuu se lehti, johon esipuhe oli kirjoitettu!

5. LUKU

AVOIN HAJAANNUS

Vuonna 1964 ilmeni vastakohtaisuuksia kahden paikallisen saarnaajan kesken Kiirunassa, David Björkin ja Sten Johanssonin. Viimeksi mainittu kertoo:

»Kysyin Davidilta, kuinka he ovat ajatelleet August Isakssonista ja Levi Älvgrenistä, jos nämä tulisivat saarnaamaan näitten kokousten aikana. David vastasi minulle: Heidän pitää tehdä ensin parannus ja nöyrytyä seurakunnan ymmärryksen alle, ja sinulta vaativat Kiirunan kristityt parannuksen sinun eriseuraisesta työstäsi. Päivää myöhemmin sanoin Davidille, että olen ajatellut sitä, mitä eilen sanoit, ja jos niin on, että olen sellaista työtä tehnyt, niin tahdon sen korjata, sillä minulla on se kysymyksessä, että tulisin autuaaksi. Sen vuoksi tahdon täällä kirkossa puhua muutaman sanan ennen kokousta. David suostui siihen ja meni Jönssonin tykö kysyen, sekä sai hänen suostumuksensa siihen. Istuimme silloin pöydän takana ja koko seurakunnan edessä pyysin Kiirunan kristityitä olemaan niin suorat, että sanovat millä tavalla minä olen eriseuraista työtä tehnyt, niin että saan sen korjata. Silloin sanoi David, että ei täällä, vaan yksin saarnaajain kanssa. Vastasin, että jos olen eriseuraista työtä tehnyt, niin se on julkisesti tunnetuksi tullut, ja sen vuoksi se on myös julkisesti korjattava. Jönsson kiirehti esille ja kuiskasi minulle: »Lakkaa houraamasta.» Sanoin, onko se houraamista, jos tahdon tehdä vioista parannusta? Mutta en saanut tietää, mitä pahaa työtä olin tehnyt.»

Tämän jälkeen Sten Johansson lakkasi käymästä pyhärukouksissa. Myöhemmin syksyllä, kun David Björk oli palannut matkoiltaan, soitti Sten Johansson hänelle kysyen, oliko hän ym. ajatelleet panna pois käytännöstä Boremannin postillan. Vastaus oli: »En, meillä ei ole mitään aihetta sitä tehdä.» Silloin Sten Johansson vastasi, että hän ei näe olevan mahdollista tehdä työtä yhdessä heidän kanssaan. Vasta syk-

syliä 1964 piti Sten Johansson ensimmäisen kerran erilliset pyhärukoukset.

Uudenaikaismielisillä saarnaajilla Ruotsin Lapinmaalla oli kiire tiedoittamaan ulkomaan seurakunnille tilanteesta Lapinmaan seurakunnassa. Oli ilmeistä, ettei enemmistö ollenkaan tahtonut tehdä työtä Raamatullisen sovinnon eteen, vaan he tahtoivat poisleikata alkuperäiselle opille uskolliset saarnaajat niin pian kuin mahdollista. William Eriksson kirjoitti Suomeen mm.:

»Junosuando 25/10 1964

Tykö rakkat veljet Kristuksessa ja uskolliset vartiat Sionin muurilla. Kalle Nurminen ja Antti Vainikka rakkaan vaimonne ja lastenne kanssa sekä se Herralta ulos valittu lapsilauma ympärillänne... Ne onkin nyt kokonansa itsensä erottanhet että pitävä eri rukouksia jossakin paikka. Kyllä Augustin kansa olisimme pärjänny kuten ennenki jos ei pikku Levi ja Sten Johanssoni olis alkanu pyörimään. Vaan itse ovat itsensä julkiseksi tehneet, niin sen tähden minäkin julkiseksi kirjoitan. Olis se sydämellinen toivotus, että hekin tulis tuntemaan erhetuksen-sä...»

Uudenaikaismieliset tulivat vain ankarammaksi, kun aika kului. Näemme kuinka heidän kova linjansa lopullisesti päättyi. Joulukokous 1963 oli näyttänyt, että ulkomaalaiset saarnaajat olivat valinneet uudenaikaismielisen hengellisen johdatuksen. Tästä syystä uskallettiin Jellivaaran joulukokouksessa 1964 ottaa käyttöön raskaimmat mahdolliset menetelmät. Näistä kokouksista lähetettiin kirjeitä Suomeen, Norjaan ja Amerikkaan, joissa August Isaksson nimellisesti mainitaan ja pannaanjulistetaan.²¹ Mitään vastaavaa ei voida löytää elävästä kristillisyydestä tällä viimeisellä etsikonajalla. Mitään vastaavaa ei voida myöskään näyttää lähteneen vähemmistön puolelta, ei edes yksityisissä kirjeissä, puhumattakaan julkisista kirjeistä. (Vasta avoimen hajaannuksen jälkeen on tämä eksytys kokonaisuudessaan tehty julkiseksi, minkä Kristuksen kirkkolakikin sallii). Kukaan ei voinut osoittaa mitään eksytystä eli kuolemansyntiä, johon August Isaksson olisi ollut syypää, ja nyt hänet tuomittiin koko maailman edessä selän takana, ilman, että hänelle oltaisiin suotu mitään mahdollisuutta puolustautuaan edes yhdellä sanalla.

Kuka sitten on vastuussa lopullisesta hajaannuksesta? Yllämainittu

kirje Jellivaaran joulukokouksista (1964) on seuraavien saarnaajien allekirjoittama: William Eriksson, Gunnar Jönsson, Johan Henriksson, Hugo Gustavsson, E. Kuoljok, Evald Larsson, David Björk, Hubert Jönsson, Jens Pedersen, Bertheus Antonsen, Nils Guttormsen, Heikki Seppänen, Kalle Luoma, Urho Toivonen, Paavo Peltonen, Aaro Ihalainen, Simo Salminen, Antti Vainikka ym.

On mahdollista, että se lisäys, joka käsittelee August Isakssonin kirjeen lopussa olisi William Erikssonin siihen tekemä, kuten joiltakin tahoilta on kuultu, mutta koska nämä lähetyskirjeet ovat julkisia asiakirjoja ja niitä on lähetetty Suomeen, Norjaan ja Amerikkaan, niin olisi kaikkien niiden, jotka allekirjoittivat nämä kirjeet tietämättä tästä tehdystä lisäyksestä, ehdottomasti pitänyt poistaa nimensä kysymyksessä olevan tuomion kohdalta niin pian kuin mahdollista yhtä julkisella asiakirjalla. Niin ei kuitenkaan ole kukaan heistä tehnyt. Niinollen voidaan tehdä se johtopäätös, että kaikki nämä saarnaajat kantavat vastuun tästä asiakirjasta yhdessä niitten kansanjoukkojen kanssa, joita he ovat olleet edustamassa näissä kokouksissa, sekä historian että Jumalan tuomion edessä.

Suomen seurakunta oli kääntänyt selkänsä August Isakssonille vuoden 1964 aikana (muut jo aikaisemmin) ja tämän kirjeen allekirjoittaminen tuli siitä kirjalliseksi todisteeksi. Kuitenkin olivat saarnaajat K. Nurminen, P. Peltonen ja T. Niemi vähän hitaammat vaihtamaan puolta.

On mainittava, että saarnaaja Levi Älvgren otti osaa yllämainittuun joulukokoukseen ja istui tavan mukaan muitten saarnaajain joukossa. Kuitenkin jätettiin hänen nimensä pois kaikista lähetyskirjeistä eikä hän, kuten itsestään selvää on, saanut myötävaikuttaa kokouksissa millään tavalla. Hän oli uudenaikaismielisen hengellisen johdon hylkäämä ja ylönkatsoma. Gunnar Jönssonilla sitävästoin on joka vuosi ensimmäinen ja viimeinen sana joulukokouksissa. Hän pitää omasta aloitteestaan joka vuosi ensimmäisen ja viimeisen saarnan. Kukaan kristillisyyden vanhimista ei ole jättänyt sellaista esikuvaa.¹³

Ei Levi Älvgren olisi vahvistanut sitä tuomiota, joka langetettiin August Isakssonille, joten kaikesta päätellen ei tätä kirjettä kokonaisuudessaan luettu seurakunnan edessä. (Siinä tapauksessa ei Levi Älvgren olisi vaiennut siinä tilaisuudessa.) Hän ei ottanut osaa viimeiseen iltakokoukseen Jellivaarassa, vaan matkusti Tjautjasjärvelle sanottuaan

hyvästit muutamille veljille Jellivaarassa. Vanhan tavan mukaan olisi uudenvuoden kokoukset Tjautjasjärvässä, ja nämä kokoukset aloitettiin seuraavana päivänä, kun Jellivaaran kokoukset olivat päättyneet.

Enemmistön kovan linjan huippu saavutettiin pian yllämainittujen Jellivaaran joulukokousten jälkeen. Ajankohta oli uudenvuoden pyhät ja paikka oli Tjautjasjärvi, joka sijaitsee reilut kolme peninkulmaa Jellivaarasta.

Lapinmaa on aina kristillisyyden ensimmäisistä ajoista alkaen ollut jaettu eri alueisiin, joilla määrättyt saarnaajat tekivät työtä. Niinollen kuului Tjautjasjärven kylä vanhastaan Johan Henrik Olssonin, August Isakssonin ja Levi Älvgrenin työalueisiin. Myöhemmin on William Erikssonkin sinne kutsuttu, koska hän oli vapaa uudenvuoden pyhien aikoihin.

Tavanomaiset saarnaajat olivat alkaneet kokoukset Tjautjasjärvellä, nimittäin August Isaksson, Levi Älvgren ja Sten Johansson ym. Kun neljättä kokousta oltiin alkamassa, saapui useita vieraita saarnaajia kylään Gunnar Jönsson etunenässä ja aloittivat eri kokoukset siellä hyvin tietäen toisten saarnaajain läsnäolosta kylässä.

Tämä oli ensimmäinen kerta, kun kahdet kokoukset on pidetty samanaikaisesti vuosisadan vaihteen jälkeen, jolloin vanha eriseura teki samalla tavalla Svappavaarassa. Kiirunassa tapahtunut ristiriita koski ainoastaan paikallisia pyhärukouksia ja ilmeni kahden henkilön kesken, vaikka kyllä syynä oli silloinkin se laaja erimielisyys, mikä vallitsi saarnaajien kesken. Nyt oli kuitenkin suurempi asia kysymyksessä, sillä molemmilla osapuolilla oli vahva edustus kylässä. Molempien hengellinen johto oli läsnä. Ero oli julkinen ja lopullinen, ja kysymys oli molemmista osapuolista kokonaisuudessaan.

On tarpeellista paljastaa Tjautjasjärven erillisten kokousten tausta uudenvuoden aikana 1965. Kylässä on suuri rukoushuone. Kylän kristityt olivat jo siihen aikaan jakautuneet molempain hengellisten johtojen mukaisesti. Uudenaikaismielisillä oli kylässä enemmistö. Nämä olivat erottaneet alkuperäiselle opille uskolliset miehet rukoushuoneyhdistyksen hallituksesta, niin että se muodostettiin pelkästään uudenaikaismielisistä. Uusi rukoushuoneyhdistyksen hallitus päätti varata rukoushuoneen uudenvuoden ajaksi²² eikä tiedottanut toiselle osapuolelle, mihin tarkoitukseen rukoushuone varattiin. Tjautjasjärven rukoushuoneellahan on monta käyttömahdollisuutta (kuten koulun ja valtiokirkon

toimintaa varten). Tämä on syy siihen, että tavanomaiset uudenvuoden kokoukset pidettiin kylän koulurakennuksessa.

Ottakaamme lainaus Frans Parakan vastalauseista Havaksen historiaa vastaan:⁵

»Vaskivuoren kristityt rukoilivat Havaksen historiassa mainitsemia saarnaajia heille saarnaamaan, ja kun mainitut saarnaajat Samuel Vetasjärvi, Isak Kuoksu, Isak Niku ja Frans Parakka olivat kolmatta päivää kokousta pitämässä, niin tulevat Aug. Lundberg, Juhani Sirkanmaa ja Mikko Pääkkölä samaan kylään ja tekivät toiset kokoukset erään jumalattoman taloon. Ja jos kysymyksessä oleva lähetyspuuha olisi ollut ainoastaan joku henkilökohtainen kysymys, olisi se eri asia. Mutta kun tuli kysymykseen oppi, niin se ei saa Luteruksen ymmärryksen mukaan liikkuu ei hiuskarvaa. J. Raattamaa myös sanoo: »Jos oppiin tulee vika, niin tulee myös kristillisyyteen vika.»

On kerrottu, että Aug. Lundberg saarnaveljiensä kanssa oli Svappavaaran kokousten jälkeen matkustanut Lainioon. Siellä he tapasivat Caleb Ericsonin, jonka nimi siihen aikaan oli Hietaniemi. Lundberg uskoi tämän olevan Tornionlaaksosta, koska nimi viittasi siihen suuntaan. (Caleb Ericson on sittemmin ollut saarnaajana Amerikan esikoisten seurakunnassa). Lundberg kysyi pitikö hän heitä kristittyinä. *»Pidän sille rajalle kuin pidän»*, vastasi Caleb Ericson. *»Miltäs rajalta sinä sitten leikkaat?»*, kysyi Lundberg. *»Siltä rajalta kuin Svappavaaran kokous leikkasi»* oli vastaus. Siis on kristillisyyden raja taas vedetty, yllä olevan mukaan, Tjautjasjärven kokousten kautta uudenvuoden pyhien aikana 1965, vaikka saastainen henki oli jo kauan aikaa ennemmin turmellut uudenaikaismieliset saarnaajat.

Huomautus.

Kuinka uudenaikaismielisten hengellinen johto Ruotsin Lapinmaalla valaisee ulkomaan seurakuntia hajaannuksen taustasta, tulee parhaiten näkyviin seuraavista otteista Johan Pietiläisen kirjeestä Charles Niskalle, Becker, Minn. USA. Kopion tästä kirjeestä on Pietiläinen²³ lähettänyt saarnaaja Arnold Ruonavaaralle, Calumetissa, Mich. USA, ja tämä puolestaan on lukenut sen seurakunnan edessä kirkossa.²⁴ Kirje on kirjoitettu 12. marraskuuta 1975 Luulajassa.

» - - - Mitä kirjoitat postilloista, niin ei ole niitten oppi muutettu. On kyllä totta, että Boreman on joissakin kohdissa lyhentänyt jonkun saarnan, jossa on sama asia sanottu moneen kertaan, mutta oppi ei

ole muuttunut. - - - Ajattele itse: Jos Ruotsissa olisi ruotsinkielisessä kirjassa tullut joku heikkous, eikä oikea kristillisyyden oppi opeta, että vika yksimielisyydessä korjataan sillä paikalla kaikessa yksimielisyydessä ja salassa, eikä heikkouksia saa levittää, ja niin ei kukaan siitä pahennu. - - - »

Tässä Pietiläinen kirjoittaa vastoin parempaa tietoaan. Hänen väitteensä, joka koskee muuttumatonta oppia Boremannin postillassa on suoranainen valhe, jonka lukija helposti voi todeta. Sitävastoin hän sanoo aivan oikein seuraavassa kappaleessa. Vika olisi korjattu Lapinmaalla jos uudenaikaismieliset olisivat panneet pois Boremannin postillan ja ottaneet Hellmannin käännöksen käytäntöön. Alkuperäinen postillahan oli valmiiksi painettuna jo 1963 ja vielä vuonna 1964 ojensi vähemmistö kätensä sovintoon sillä vaatimuksella, että tämä postilla otettaisiin käytäntöön ja Boremannin postillan pitäisi hävitä. Mitään mielettömiä vaatimuksia ei vähemmistöllä ollut.

6. LUKU

ERISEURAN YLEINEN LUONNE

Eräs varma eriseuranmerkki, mikä pätee läpi koko kirkkohistorian, on Jumalansanasta luopuminen — näennäisesti paljon tai vähän, itse asiassa aina kokonaan, sillä Jumalansana on yhtenäinen kokonaisuus, eikä sitä voida jakaa osiin. Jos hyljätään yksi ainoa Jumalansana ja pahennutaan siihen, niin silloin ollaan hyljätty Jumala. Apostoli Johannessan sanoo selvästi, että Sana oli Jumalan tykönä ja Jumala oli se Sana. Rajoitumme ainoastaan koskettelemaan viimeisimpiä Jumalansanan muutoksia. Esimerkkinä otamme näytteen suomalaisen Uuden Postillan lopulauseesta vuodelta 1896. Ote siitä kuuluu:

»Prowasti L. L. Laestadius, herättääkseen senaikuista raakaa Lapinkansaa, käytti usein karkeaa ja senaikaisille sanankuulijoilleen ymmärrettävää esitystapaa. Hänen saarnoissaan esiintyy sanoja, joita meidän muutoinkin ahtaissa paino-oloissa ei saa painon kautta julaista. Siitä syystä kristittyin kokouksessa Enontekiöllä Uudenwuodenpäivänä 1896 päätettiin pari loukkaawinta sananpartta waihettaa niitä wastaawiin ainakin yhtä teräwiin sanoihin. Tätä ei yksikään pitäne pahana kun ajattelee, että kaikki nämät 95 woimallista saarnaa mainittuin sanain säilyttämisen kautta olisivat pysyneet painamattomina, ja käsikirjoituksina, jonkun vuosikymmenen perästä, ainakin suureksi osaksi häwinneet, joka kaikei olisi ollut suuri xvahinko; toisaalta ei mitään liewennystä eli turmiota ole tässä tapahtunut. - - - »

Lännen saarnaajat Samuel Wettasjärvi, Isak Kuoksu ym. pitivät kuitenkin pahana nämä toimeenpannut sanaväärennykset ja saarnasivat lujasti niitä vastaan, sekä lukivat nämä saarnat aina niillä sanoilla, joita Laestadius itse oli käyttänyt. On kerrottu, että jos joku nuoremmista luki tästä postillasta jossakin kokouksessa ja sivuutti muutetun sananparren, niin huusivat vanhat saarnaajat: »Älä lue niin kuin se on muutettu, vaan lue niin kuin Laestadius on sanonut.»

Yllä olevassa lainauksessa viitataan senaikaiseen raakaan lapinkansa-
 saan. Enontekiön Lapissa oli siis jo niin aikaisin kuin 1896 uudenai-
 kainen ja sivistynyt väestö, kuten muuallakin Lapissa ko. kirjoittajan
 mukaan. Mutta jos uusi kulttuurikansa oli syntynyt Lapinmaalla vuo-
 den 1896 aikoihin, niin lienee samanlaista kulttuurikansaa ollut Poh-
 jois-Amerikassakin samoihin aikoihin, vai olisikohan kulttuuri mah-
 dollisesti ennättänyt uudelle mantereelle vasta myöhemmin kuin Enon-
 tekiön Lappiin? Olisikohan esimerkiksi Pohjois Michiganin kuparikai-
 vosten ympäristössä ollut raakoja lappalaisia poroineen ja puikkineen?
 Kuitenkin Raattamaa vanhin suosittelee Laestadiuksen saarnoja luet-
 tavaksi kristittyin kokouksissa Amerikassa, kuten seuraava ote hänen
 kirjeestään Johan Takkiselle vuodelta 1878 osoittaa. (Silloin oli ole-
 massa vain Laestadiuksen Kirkkopostilla alkuperäisessä muodossa, pai-
 nettu Luulajassa 1876).

»Raamatun selitykset ja äänelliset teroitukset sydämiä kohden pitäisi
 passata rippisaarnaksi ja muiksi saarnoiksi pyhain ihmisten yhteydes-
 sä. Onpa teillä ja meillä Lutheruksen ja Laestadiuksen saarnoja, ettei
 tarvitse Salmon Kortenieniemi eikä muut maallikkosaarnaajat messuta eikä
 karttoja kirjoittaa, vaan lähetykskirjoja niinkuin apostolitkin. Laesta-
 diuksen saarnat passaavat parhaiten lukea tämän aikaisille ihmisille,
 erinomattain sunnuntaina ja juhlapäivinä, kun suruttomiakin tulee kuu-
 lemaan ja muutamats kurkistelemaan. - - - »

Myöhemmin (1898) kirjoittaa Johan Kieri suomalaisen vanhintenkir-
 jan esipuheessa mm.: »Vieläpä on se suuri armo meillä, rakkaat veljet
 ja sisaret, että saamme lukea ja tutkia hänen taivaallisia opetuksia ja
 neuvoja Kirkkopostillasta, joka on painettu Luulajassa v. 1876 osue
 yhtiön kirjapainossa, jota ei viisasten kädet saaneet korjata, - - - »
 Amerikkalainen saarnaaja Kieri osoittaa tällä, että Raattamaan suosit-
 telema Laestadiuksen puhdas ja alkuperäinen saarnamuoto oli pätevä
 vielä niin myöhään kuin vuonna 1898 käytettäväksi senaikaisissa ame-
 rikkalaisissa kulttuuriolosuhteissa. Nyt voi joku villihenki väittää, että
 Johan Kieri oli eräs viimeisistä raaosta lappalaisista, eikä tahdo myön-
 tää hänen edustaneen suurempien kristittyin laumain mielipidettä Ame-
 rikassa. Tähän voidaan vain todeta Johan Raattamaan olleen samanlai-
 sen »viimeisen lappalaisen», sillä hän on kirjoittanut kirjeen J. Kierille,
 missä hän kiittää tätä suomenkieliseen vanhintenkirjaan kirjoitetusta

esipuheesta, josta ylläoleva ote on lainattu. Tämän kirjeen on Raattamaa kirjoittanut Saivonmuotkasta syyskuun 10. päivänä v. 1898.

Mainittakoon, että niin sanottujen kristittyjen kokous Enontekiöllä vuonna 1896 oli eriseuraisten pappein kokous. Uusi Postilla koostuu suurimmaksi osaksi niistä saarnakartoista, jotka Isak Poromaa Junosuannosta oli koonnut. Hän vastusti⁹ ehdotettuja sanaväärennyksiä tähän kokoelmaan. Kuitenkin toteutettiin nämä väärennökset yllämainitussa Enontekiön kokouksessa.

Jos ahtaat paino-olot olisivat olleet syynä postillaan tehtyihin muutoksiin, niin voidaan kysyä, miksi ei turvauduttu siihen kirjapainoon Luulajassa, joka oli painanut Kirkkopostillan? Tämä viimeksi mainittu oli painettu Laestadiuksen alkuperäisellä kielellä. Myöhemmin lienevät paino-olot tulleet Suomessa vielä ahtaammiksi, koska näyttää siltä kuin ei puhtaita postilloita saisi julkaista painon kautta niinkään myöhään kuin 1960-luvulla, mutta satoja tuhansia huoranperseitä saadaan kyllä painaa sanoin ja kuvin kansallemme ratoksi. Mutta onhan kauheaa, jos kansan huoramaista elämää rangaistaan, ja mainitaan synty nimeltä Pyhän Hengen voimalla!

Vuonna 1850 säädettiin laki, joka määräsi, että vain uskonnollista ja taloudellista kirjallisuutta saatiin painaa suomeksi. Vasta vuonna 1905 ovat Suomen paino-olot tulleet vapaammiksi, mutta vasta vuonna 1919 säädettiin painovapauslaki. Mitään muutosta paino-oloissa ei ole tapahtunut vuosien 1850 ja 1905 välisenä aikana. Uusi Postilla painettiin vuonna 1897 Porissa Oskari Grönroosin kustantamana. Vain kolme vuotta myöhemmin, so. vuonna 1900 painettiin kuitenkin Laestadiuksen Kirkkopostilla suomeksi Tampereella Isak Julinin kustantamana. Viimeksi mainittu postilla julkaistiin alkuperäismuodossa. Täten käy ilmi, että vetoaminen ahtaisiin paino-oloihin on vailla perustelua, sillä sekä muutettu että alkuperäinen postilla painettiin samoissa paino-oloissa.

On pantava merkille, että Boremannin toimittama Evankeliumipostilla on monin verroin perusteellisemmasti uudelleenmuokattu kuin Uusi Postilla. Kuitenkaan ei saa aliarvioida niitä muutoksia, joita siinä on tehty, sillä ne harvat sananparret, jotka siinä on muutettu, esiintyvät melkein jokaisessa saarnassa. Esimerkiksi on sana »pirunpaska» muutettu siinä »lohikäärmeen myrkyksi» ja »peräsuolen murhe» on vaihdettu »vatsanmurheeksi».

Sana pirunpaska on varmasti ruma, mutta ei ilman tarkoitusta. Se herättää enemmän inhoa kuin sana lohikäärmeenmyrkky, sillä lohikäärme ruiskuttaa myrkyn suunsa kautta, kun taas pirunpaska tulee toisesta päästä. Eivät nämä sanat ollenkaan vastaa toisiaan. Eikö paloviina ole inhottava aine sekä Jumalan että ihmisten edessä? Katso, kuinka se alentaa ihmisen matalammalle kuin likaisimmat eläimet! Sanalla »pirunpaska» Laestadius tahtoo herättää inhoa juoppoutta kohtaan, myöskin kohtuullista ryypiskelyä. Juoppouden perkele on tämän inhottavan paheen isän nimi, joka tekee niin monta ihmistä onnettomaksi sekä ajassa että iankaikkisuudessa.

On aiheellista käsitellä myös vaihdosta sanojen »vatsa» ja »peräsuoli» kesken. Laestadius selvittää erikoisesti teoksessaan »Hulluinhuonelainen» elinten vaikutusta ihmisen sielunelämään, sillä sielulla pitää ajassa ja paikassa olla välineet, joitten kautta se toimii. Luultavasti on Laestadius sijoittanut sen intohimon alkulähteen peräsuoleen, mikä vaikuttaa murhetta ruumiin ravitsemisesta. Toiselta puolen Laestadius rankaisee tällä epäuskoa, koska ihminen ei jaksakaan uskoa niin paljon, että Jumala on antava hänelle sekä ruumiillisen että hengellisen ravinnon, vaikka Jumalansana sen lupaa. Sanalla »peräsuoli» hän on osoittanut, kuinka alhaalla tällä ajallisella murheella on alkulähteensä, jotta ihminen häpeäisi puuttuvaista uskoaan ja alkaisi lujemmasti uskomään Jumalansanan lupauksiin. — Vaikka peräsuoli ei muodosta hormoneita, on sen toiminta kuten koko ruoansulatuskin hermo- ja hormoneitoiminnan alainen. Vasta 100 vuotta Laestadiuksen jälkeen kykeni tiede tutkimaan näitä ilmiöitä eikä niinollen ollut olemassa yhtään ihmistä koko maailmassa viime vuosisadalla, joka olisi kyennyt näyttämään toteen mitään muuta kuin mitä Laestadiuksen oppi intohimoista sisälsi. Niinollen voidaan todeta, että sanojen »vatsa» ja »peräsuoli» vaihdosta ei ole tehty fysiologisen totuuden vuoksi, vaan siveyden tähden. Laestadius puhuu kuitenkin aika vähän näistä fysiologisista oivalluksistaan saarnoissaan. Eräs useimmin esiintyvistä ilmaisuista on »peräsuolen murhe», joka on vanhan Aatamin ensimmäinen kotisynti. Hän mainitsee myös sapen, maksan ja pernan, sijoittaen tietyn intohimon kuhunkin niistä.

Tästä nähdään, että Uuden Postillan loppulauseen kirjoittajalla sekä hänen hengenheimolaisillaan on suuri pimeys heidän luulottelemas-

saan kiiltävässä siveydessä. Nämä ovat nyt alkaneet parantamaan tuon tyhmän rovasti Laestadiuksen saarnoja. Voi pimeyttä!

Laestadius oli hyvin tietoinen karkeista sanoistaan. Hän oli myös kokenut, mitä ne vaikuttivat. Esimerkkinä tästä lainaamme otteen Huutavan Äänestä Korvessa s. 91:

»Ei siis ihme, että eräs heränneistä Kaaresuvannossa näki perkeleen vihoissansa ja ähmissänsä selailevan yhtä rovasti Laestadiuksen saarnakarttaa, minkä lukija oli pannut pöydälle kamarissaan. Arvattavasti helvetin ruhtinas ajatteli: Minä en voi käsittää, minkätähden nämä karkeat ja likaiset saarnakartat herättävät semmoista melua valtakunnassani: minä en voi saada mitään nukkumarauhaa vanhain tuttavaini sydänkammioissa näitten karkeain ja likaisten saarnakarttain tähden.»

Laestadiuksen kaunopuheiset virkaveljet eivät koskaan ole matkansaattaneet mitään rauhattomuutta perkeleen valtakunnassa. Sitä asiaa olisi kaikkien teologien enempi ajateltava, ennen kuin he täyttä kurkua huutavat Laestadiuksen karkeata puhetta vastaan. Ja sitä asiaa pitäisi kaikkien Laestadiuksen saarnain väärentäjiin enempi ajatella yhdessä seuraajiensa kanssa. Kuitenkin he ovat sokeat eivätkä saata sitä nähdä, ennen kuin he saavat silmänvoidetta.

MUUTAMA SANA HAJAANNUKSISTA KRISTILLISYYDESSÄ

Monella taholla on kuultu ihmeteltävän sitä, että kristillisyyden hajaantuminen olisi jotain erikoisen epätavallista. On useita pappeja ja teologeja, jotka valittavat siitä onnettomasta tilanteesta, että laestadiolainen liike on jakaantunut useisiin suuntiin. Näin tekee myös edellä mainittu professori Paavo Virkkunen aikaisemmassa otteessamme hänen kirjoituksistaan. Mutta eivät ainoastaan teologit murehdi näistä asioista, vaan myös monet muut, sekä oppineet että oppimattomat, uskovaiset ja epäuskoiset. Ulkopuolella olevat, kuten monet uudenaikaismielisen enemmistön piirissäkin, ovat usein lausuneet hämmästyksensä sen johdosta, että koko seurakunta kymmenine tuhansine jäsenineen eri valtakunnissa erkaantuvat toisistaan pikku asioitten tähden, kuten yhden postillan, muutamain vaatekappalten, kuvien ja kukkien tähden kodeissa, radion ja TV:n tähden jne. Tavallisin selitys lienee se, että alkuopille uskolliset saarnaajat, jotka ensiksi nousivat uusia

tuulia vastaan, ovat olleet kateellisia niille suosituille saarnaajille, jotka saarnasivat kansan mieliksi. Ja kateus on sellainen, ettei se anna mitään rauhaa ihmiselle, ennen kuin hän jollakin tavalla voi vahingoittaa sitä ihmistä, jota hän kadehtii. Vanha sananlasku: »*Varis huutaa omaa nimeään*», on omituisella tavalla usein käynyt toteen. Kateellinen ihminen syyttää useimmiten sitä kateudesta, jota hän itse kadehtii. Yllämainitut selitykset viimeisimmälle hajaannukselle kristillisyydessä eivät ikävä kyllä ole oikeita. Olisi peräti onnellista, jos ainoastaan niin pieni lauma, kuin alkuperäiselle opille uskolliset ovat, olisivat eksyneet kateuden tähden ja suuri enemmistö olisi säilyttänyt puhtaan opin. Ikävä kyllä ovat — luonnollisen ihmisen järjen mukaan — syyt hajaannuksiin Jumalan seurakunnassa kaikkina aikoina olleet pikku asioita ja sivuseikkoja. Ja jos ei kysymyksessä ole pikku asiat ja sivuseikat, niin ei voida enää puhua hajaannuksesta, vaan joukkolankeemuksesta. Jos joukko kristityistä tulee julkisiksi rosvoiksi ja ryöväreiksi suoraa päätä, niin ei sellaista joukkoa voida kutsua eriseuraksi eikä heidän henkeään eriseuran hengeksi. Jotta käsite *eriseuraisuus* oikein ymmärrettäisiin, on tarpeen ottaa lainaus, joka kuvaa protestanttien hajaantumista Lutherin aikana. Kaukaa haettua esimerkkiä voidaan tarkastella aina suuremmalla puolueettomuudella, kuin tuoretta esimerkkiä. (Ote A. Fabriciuksen »*Kuvitetusta Kirkkohistoriasta kansalle*») ²⁵

PROTESTANTTIEN HAJAANTUMINEN LUTERILAISIIN JA REFORMEERATUIHIN

»Luther ja Zwingli olivat samalla pohjalla Paavalin opissa vanhurskauttamisesta uskon kautta; he olivat molemmat avomielisiä, kunnioitettavia miehiä, jotka eivät omaa etuaan katsoneet, ja olisi luullut sen tähden heidän voivan yhdessä vaikuttaa. Niin ei kuitenkaan käynyt. He erosivat näet jyrkästi toisistaan. Zwinglin toimia ei ollut johtamassa samassa määrin kuin Lutherin, sisällinen uskonnollinen välttämättömyys, vaan järjenmukainen tieto, joka oli seurauksena hänen humanistisesta sivistyksestään. Siksi Zwingli ei kääntänyt ajatuksiaan niin paljon sisälle kuin ulospäin. Ulkonainen Jumalanpalvelus oli tehtävä niin yksinkertaiseksi kuin mahdollista, että selvä, puhdas sana

jäisi jäljelle. Luther säilytti kaiken, mikä ei sotinut Raamattua vastaan, mutta Zwingli poisti kaiken, mitä ei nimenomaan siinä käsketty. Sentähden reformeeratut, kuten hänen puoluelaisiaan kutsuttiin, hävittivät kirkoista krusifiksit (ristiinnaulitun kuvat), messupuvut ja kellot, muttei alttareita, kuvia ja urkuja.

Ero Lutherin ja Zwinglin välillä tuli kuitenkin pääasiallisesti näkyyiin sakramentti-opissa, sillä Luther piti sakramenteja todellisina armonvälikkappaleina, mutta Zwingli ainoastaan armonmerkkeinä. Hänen mielestään oli kaste ainoastaan juhlallinen siunaus kristillisen kirkon yhteyteen otettaessa, ja Herran ehtoollinen muistoateria, todistus siitä, että yksilö on kirkon jäsen ja kiittää Kristuksen kuolemasta. Hän ei hyljännyt ainoastaan katolista muuttumisoppia, vaan luterilaisen ehtoollisopin, että nimittäin vastaanottaja sekä uskovainen että uskoton saa Kristuksen totisen ruumiin ja veren leivässä ja viinissä, leivän ja viinin kanssa sekä leivän ja viinin alla, mutta ainoastaan uskovainen saa siunauksen nimittäin syntein anteeksiantamuksen. Hänen mielestään pitäisi ehtoollista jakaa ainoastaan suuremmissa seurakunnissa, mieluummin suurina juhlina, että kaikki täysi-ikäiset kristityt voisivat siihen osaa ottaa, ja että kristillinen seurakuntaelämä varttuisi tällaisen yhteisen tunnustuksen kautta.

Kaikissa muissa kysymyksissä, paitsi tässä, näyttivät ajatukset sopivan yhteen. Mutta tässä ne olivatkin sovittamattomat. Hessin maakreivi Filipin toimesta, hänen joka tahtoi yhdistää kaikki protestantit yhdeksi vankaksi joukoksi, pidettiin uskonnon keskustelu Marburgissa 1—4 p:ään lokakuuta v. 1529. Zwingli selitti Herran asetussanat »Tämä on minun ruumiini» näin: Tämä merkitsee minun ruumistani, mutta Luther piti kiinni sananmukaisesta merkityksestä — on —, ja oli sen pienen sanan kirjoittanut kreikaksi eteensä pöydälle suurilla kirjaimilla. Turhaan kesti kokousta monta päivää. Luther sanoi moneen kertaan: »Teissä on toisenlainen henki kuin meissä.» Jäähyvätset muodostuivat kylmiksi, vaikka kättä puristettiinkin ja Zwingli olisi tahtonut vastustajia pitää veljinä, sillä kyyneleet silmissä hän lausui: »Ei ole maailmassa keitään, joiden kanssa tahtoisin olla niin halusta yksimielinen, kuin wittenbergiläisten.» Pöytäkirjan loppuun merkittiin seuraavaa: »Vaikkemme nyt voi olla yksimielisiä Kristuksen todellisen ruumiin ja veren läsnäolosta leivässä ja viinissä, niin tahtovat kuitenkin puolueet toisilleen osoittaa kristillistä rakkautta, mikäli omatunto sallii, ja ru-

koilla Jumalaa kaikkivaltiasta, että Hän Henkensä kautta johdattaisi oikeaan käsitykseen asiassa. Amen.»

Protestanttien hajaantuminen luterilaisiin ja reformeeratuihin oli suuri onnettomuus. Se murti koko liikkeeltä voiman. - - - »

Ensimmäinen »enkeli», joka on huutanut Jumalan totuutta auringon koitosta kunkin etsikkoajan alussa on nimetty »vanhimmaksi» tai »esikoiseksi». Luther³⁴ oli esikoinen sillä etsikkoajalla, jolloin yllämainittu hajaannus tapahtui. Zwinglillä oli oikea käsitys vanhurskauttamisesta, mutta sitävastoin hänellä oli vika seurakuntaopissa, sillä vanhimman (Lutherin) ymmärryksen hylkäämisen kautta tämä tuli ilmi. Zwingli katsoi ylönsä Jumalan Sanan (Kristuksen) ja uskoi enemmän omaa järkeään. Tämä johti hänen ja kaikkien hänen kannattajiensa eroon Jumalan seurakunnan yhteydestä.

Eriseuroilla on aina ollut vika seurakuntaopissa s.o. he ovat pahentuneet vanhimman opille (mikä on jumalallinen ilmoitus) jossakin paikassa, esim. Laestadiuksen karkeille sanoille. Mitään suurempaa eriseuran merkkiä ei tarvitse odottaa ennenkuin voi tunnistaa eriseuran hengen. Sillä mitä vanhin on saarnannut Kristuksen Hengellä, sitä ei voi muu kuin Anti-Kristuksen henki vastaan sanoa! Pyhä Henki ei koskaan ole sanonut itseään vastaan!

Huomautus 1.

Kuinka monet nykyisistä papeista uskovat Lutherin opin olleen jumalallisen ilmoituksen? Onhan tosiasia, että monilla heistä (jos ei liene kaikilla?) on suurempi eriseuraisuus kuin Zwinglillä. Ei sellaista papia tarvitse etsiä luterilaisesta kirkosta kauempaa kuin Lapinmaalta, joka suoraan on sanonut, ettei hän usko Lutheria. Missä on edes ulkoinen opetuksen muoto luterilaisessa kirkossa? Pitäisiköhän voida havaita seuraavat osat saarnoissa: 1) Lakisaarna suruttomille herätykseksi, 2) parannussaarna kristityille pyhitykseksi ja 3) uskonsaarna katuvaisille vanhurskaudeksi. Tuskin liioittelemme, jos sanomme, että 99:ssä tapauksessa sadasta saarnataan uskosta suruttomille ja sekä laki- että parannussaarnat jätetään kokonaan pois.

On Ruotsin Lapinmaan pappein joukossa lahjakkaita ja terävästi näkeviä miehiäkin. Muuan heistä on sanonut Levi Älvgrenille Laestadiuksen opin olevan sellainen, että se syö pois kaikki muut opit. Mai-

nittu saarnaaja on samaa mieltä. Totisella kristillisyydellä ei ole yhtään kilpailijaa niissä paikoin, missä ihmiset sen hyvin tuntevat.

Huomautus 2.

Lutherin Kirkkopostillan esipuheesta, painettu Tukholmassa 1847:

»Sellaisen turmion ja sekaannuksen aikana, jolloin kaikki oikeamieliset huokasivat toivotun muutoksen tapahtuvan, oli myös muutamia, jotka ennustivat, että Jumalan Sanan kirkas valkeus olisi ennenpitkää taas loistava täydessä valkeudessa: mitkä ennustukset kieltämättä täytyivät, kun laupias Jumala herätti Lutherin Hengen sota-aseilla Roomalaisen Antikristuksen kimppuun hyökkäämään, ja paljastamaan sen monet kauhukset.

Niitten joukossa, jotka sellaista ennustivat, on tunnettu Juhana Huss pantava etusijalle. Mies, joka kuolemaan asti puolusti totuutta, ja oli Paavilaisten korkeitten eksytysten vihaaja: joka myös tämän järkähtämättömyytensä vuoksi vuonna 1415, kuudentena heinäkuuta elävänä poltettiin. Kun hän nyt roviolla seiso, niin hän sanoi: Tänäpäivänä te paistatte hanhen (sillä hanhi kutsutaan Huss Böhmin kielellä): mutta sadan vuoden päästä on Joutsen tuleva lentäen, joka on teille laulava saman ja vielä pitemmän laulun: häntä te ette pysty paistamaan, vaan teidän pitää antaa hänen jäädä kynimättä. Niin, hän lisäsi vielä: Sadan vuoden kuluttua pitää teidän seisoa vastaamassa Jumalalle ja minulle. Että tämä joutsen oli Luther, siitä todistaa niin hyvin aika, kun hän ensimmäisen kerran alkoi saarnaamaan Paavin anekauppaa kuten muitakin asioita vastaan. - - - Tässä ei pidä myöskään sitä merkillistä unta aivan unohdettaman, jonka Saksin vaaliruhtinas Fredrik näki sinä yönä, jonka jälkeisenä päivänä Lutherus löi teesinsä anekauppiaita vastaan näkyviin. Hänestä näytti, että aika kaunis ja arvokas munkki tuli alas taivaasta, monen pyhimyksen seuraamana ja anoi Jumalan käskyn voimalla saada luvan kirjoittaa jotakin Wittenbergin linnankirkon oveen. Hän sai myös kanslerilta sen vastauksen, että koska asia oli senlaatuinen, niin olisi hänellä lupa kirjoittaa se mitä Jumala oli hänelle käsenyt. Sen jälkeen ryhtyi hän työhön ja kirjoitti sanansa niin suurilla kirjaimilla, että kirjoitus tarkasti voitiin lukea Schweidnizissä, missä vaaliruhtinas siihen aikaan oleskeli. Sen lisäksi munkki käytti niin pitkää kynää, että sen äärimmäinen kärki ulottui Roomaan pistäen siellä yhtä leijonaa molempien korvien läpi sekä koettaen sattua

paavin kolminkertaiseen kruunuun, niin että se alkoi heilumaan, mutta kardinaalit ja prelaatit, jotka juoksivat sinne onnistuivat vielä pitämään sen paikallaan. Vaaliruhtinas heräsi säikähdyksestä, mutta nukahti pian uudelleen saaden saman unen jälleen. Munkki oli vielä kirjoittamassa kynällään ja sysäsi sillä niin lujasti paavia leijonan läpi, että se alkoi kiljumaan. Jonka jälkeen ei vain koko Rooma vaan myös kaikki säädyt Saksan valtakunnassa juoksivat sinne, joita tuo piinattu paavi silloin rukoili asettamaan tämän metelin. Vaaliruhtinas heräsi taas, mutta nukahti uudelleen. Silloin hän näki unta, kuinka useimmat valtakunnan säädyt tulivat kokoon, jotka todenteolla koettivat kiskaista kynän pois munkin kädestä musertaakseen sen rikki; mutta mitä enemmän he tahtoivat näin tehdä, sitä vakaisemmaksi se tuli: niin, se ruoski niin lujasti, että se kävi läpi kaikkien korvia ja sydämiä, niin että yksi toisensa perästä hiipivät sieltä väsyneenä pois soimaten munkkia noituudesta ollen murheissaan hänen kirjoituksensa seurauksista. Tämän jälkeen halusi vaaliruhtinas antaa kysyä munkilta, mistä tämä oli sen kynän ottanut ja mikä oli syynä sen suunnattomaan voimaan? Silloin munkki vastasi, että kynä oli satavuotiaasta Böömiläisestä hahesta, ja että hän oli saanut sen lahjaksi vanhalta oppimestariltaan, joka oli pyytänyt häntä hyvin säilyttämään sen kynän muistona, minkä hän myös oli luvannut tehdä. - - - »

7. LUKU

ALKUPERÄISELLE OPILLE USKOLLISTEN MENESTYKSELLINEN TOIMINTA HAJAANNUKSEN JÄLKEEN

Lapinmaalla pidettiin tavanomaisia pyhärukouksia ja kokouksia niillä alueilla, joilla aikaisemmin oli työtä tehty, nimittäin Svappavaarassa, Kiirunassa, Kaalasvuomalla, Parakassa, Vittangissa, Kangosessa, Parkalompolossa, Puoltikasvaarassa, Jellivaarassa, Tjautjasjärvellä, Nattavaarassa, Markitassa ym. Mitään suurempia muutoksia ei ole Lapinmaalla tapahtunut hajaannuksen jälkeen. Lasketaan yli 40:n vanhan kristityn nukkuneen pois tästä laumasta hajaannuksesta lähtien.

Ne kanavat, joita tavallisesti käytetään tietojen antamiseksi ulkomaitten seurakunnille ovat ensisijaisesti lähetystoimi ja lähetyskirjeet. Hajaannuksen jälkeen olivat nämä kanavat vähemmistölle suljetut. Ne yhteydet, joita August Isakssonilla oli ollut Suomen seurakunnan hengelliseen johtoon menettivät merkityksensä hänen kuolemansa jälkeen. Suomen saarnaajat olivat valinneet Gunnar Jönssonin johtaman seurakunnan. Huolimatta siitä, että joulukokoukset Jellivaarassa vuonna 1963 olivat ratkaisseet suhteet ulkomaitten seurakuntien ja Ruotsin Lapinmaan alkuperäiselle opille uskollisen vähemmistön välillä, yritettiin kuitenkin ottaa yhteyttä Suomen saarnaajiin. Kolme näistä, nimittäin K. Nurminen (+), P. Peltonen (+) ja T. Niemi olivat Lapinmaan vähemmistön puolella aina vuoteen 1967 asti, jolloin hekin yhdistyivät enemmistön kanssa.

Sitten vuonna 1968 Suomen johtava saarnaaja Kalle Luoma kirjoitti Levi Älvgrenille kirjeen, jossa mm. sanotaan: » - - - Ja kun olen kuullut, että sinä muutamain kanssa siellä olet toivomassa, että Suomen saarnaajat Sinua ja teitä kaikkia auttaisivat, niin se on vakava toisuus, että me tahdomme myös sydäimestä auttaa sillä neuvolla, että lasket itsesi tempppelin harjalta alas niin kauan, kuin sinut ollaan valmiit

vastaanottamaan sydämellisellä anteeksiantamuksella - - - ». Kirje oli täynnä röyhkeyksiä.²⁶

YHDISTYMINEN SUOMEN KRISTITYITTEN KANSSA

Vasta vuonna 1968 muutamat harvat vanhemmat kristityt Suomessa anoivat lähetystä Lapinmaan seurakunnalta. Nämä olivat suuressa hengellisessä hädässä. Lapinmaan seurakunta vastasi myöntävästi heidän pyyntöönsä, ja kokoukset pidettiin Heikinsuolla ja Honkilahdessa Etelä-Suomessa. Suomessa hyvin tunnetut kristityt näillä paikkakunnilla, jotka lähetysten olivat kutsuneet, olivat myös lähettäneet kutsun Suomen johtaville saarnaajille tähän kokoukseen saapumaan keskustelemaan tilanteesta. Suomalaisten saarnaajien vastaus oli sellainen, että he lähettivät pari vahvaa miestä Heikinsuon rukoushuoneelle sillä määräyksellä, että heidän on estettävä Lapinmaan saarnaajat puhumasta mitään. Nämä miehet käskivät vierailevien saarnaajien mennä ulos kutsujiensa kanssa. He menivät kuitenkin vapaaehtoisesti ulos, joten väkivaltaisuuksia ei tapahtunut.

Myöhemmin ovat Lapinmaan saarnaajat usein vierailleet uudenai-kaismielisten saarnaajien luona Suomessa lähetysmatkojen yhteydessä. On ollut tilaisuus keskustella Joel Ahosen (f), Kalle Nurmisen (f), Urho Toivosen (f), Olavi Savon, Einari Koposen ym. kanssa. Vanha saarnaaja Luoma on niin eristäytynyt, ettei hän ole sallinut edes puhelin yhteyttä alkuperäiselle opille uskollisten kanssa. Kun nämä olivat Heikinsuolla ja menivät Luomalle keskustellakseen hänen kanssaan, niin hän ei avannut ovea, kun hänen vaimonsa oli ikkunasta nähnyt, mitkä vieraat pihamaalla olivat. Myöhemmin on Luoma sanonut, että »kun meillä on ovet lukossa, niin ne on lukossa!»

Se vierailu, joka tehtiin vanhan saarnaajan Joel Ahosen luokse päättyi siihen, ettei hän sanonut välittävänsä mitään oloista Lapinmaan seurakunnassa. Silloin Levi Älvgren muistutti häntä siitä julkaisusta, joka oli hänen allekirjoittamansa ja julkaistu vuonna 1931²⁷, missä mm. on kirjoitettu: » - - - Eikö olisi pitänyt Kittilän miesten lähteä katsomaan kristillisyyden puuta juuresta, ja sieltä, missä etsikkoajan kristillisyyden on ensin eläväksi syntynyt? Paavalin opetukset roomalai-

sille olisi pitänyt olla heidän muistossa, kun hän sanoo: »Tiedä, että et sinä juurta kannu, vaan juuri kantaa sinua.» (Romal, 11: 18). Vaan kuinka he Ruotsin Lapista olisivat kysyneet neuvoa, kun heillä oli toinen esikoisten seurakunta Kittilässä ja saivat yhden miehen Ruotsin puolelta, nimittäin Ies-Pietin, vahvistamaan sitä.» — Tämän muistuksen jälkeen Joel Ahonen vaikenä lähtien ulos pää painoksissa.

Samanlainen kokemus oli saarnaaja Urho Toivos-vainajan luona. Hän otti Sten Johanssonin mukanaan kamariin keskustellakseen kahden kesken näistä asioista. Siellä hän sanoi tälle, ettei hän välitä yhtään Gunnar Jönssonista. Silloin tuli Sten Johansson olohuoneeseen, missä muut vieraat istuivat kahvia juomassa, sanoen kuuluvalla äänellä Urho Toivoselle, että koska Suomen saarnaajat ovat valinneet Gunnar Jönssonin hengellisen johdatuksen Ruotsin Lapissa ja yhdistyneet siihen, niin he kuuluvat samaan uudenaikaismieliseen joukkoon, vaikka salamyhkäisyydessä vastaan sanovatkin. Kalle Nurminen (f) sitävastoin opetti Suomen seurakuntaa kantamaan täyttä luottamusta siihen Lapinmaan seurakuntaan, joka on Gunnar Jönssonin ym. johdatuksessa. Samanaikaisesti hän on kuitenkin lisännyt, ettei sitä esikuvaa pidä seurattaman, mikä on vallitsevana Ruotsissa, sillä ruotsalaiset kuuluvat toiseen kansallisuuteen ja senvuoksi heillä on toisenlainen ulkonainen esikuva.

Niiden kahdeksan vuoden aikana, joina Lapinmaan saarnaajat ovat vierailleet Suomessa hajaannuksen jälkeen, on tässä työssä ollut hyvä menestys, sillä ei vähempää kuin yksitoista kaupunkia ja kylää on vastaanottanut heidät, ja kristittyin lukumäärä on moninkertaistunut siihen nähden, mitä se tämän toiminnan alussa oli. Suurin osa heistä on tullut siitä seurakunnasta, joka on ollut uudenaikaismielisten hengellisen johdatuksen alainen. Lähetyksen matka Suomessa vuonna 1975 kulki seuraavassa järjestyksessä ja kesti yli kuukauden ajan: Karina — Turku — Honkilahti — Tampere — Lahti — Lappeenranta — Rautjärvi — Kaltimo — Lieksa — Kuopio — Siilinjärvi. Kaikissa näissä paikoissa on jatkuvaa toimintaa ja Suomen seurakunnassa on tätä nykyä 6 saarnaavaista miestä.

Tämä pieni seurakunta Suomessa on painattanut Laestadiuksen ensimmäisen postillan alkuperäismuodossa. Se on suora kopio siitä kirkkopostillasta, joka painettiin 1876 Luulajassa. On olemassa myös muita postilloita suomenkielellä, jotka ovat käyttökelpoisia kokouksissa. (Kol-

mas Postilla ja Uusi Postilla). Sen lisäksi käytetään vain vanhaa suomalaista Raamatunkäännöstä.

On mainittava, että suunnaton vastustus uudenaikaismielisten puolelta on ollut vallitsevana kaikkialla. Niissä paikoissa, joissa nämä istuvat kirkkoneuvostoissa, ovat he äärimmäisyyteen asti estäneet tätä toimintaa. Useissa paikoissa on kirkon kokoustilat suljettu näitten kokousten pitämiseltä. Kuitenkin pitää kiitollisuudella Jumalalle tunnustaa, että useimmat papit ovat uudenaikaismielisten ponnisteluista huolimatta antaneet kirkon tai seurakuntasalin tähän tarkoitukseen, ja muutamat ovat ottaneet osaakin kokouksiin ja keskusteluihin kristittyin kanssa.

Uudenaikaismieliset ovat näkyvällä tavalla peloissaan siitä, että menettävät kannattajansa, koska he ovat äärimmäisyyteen asti estäneet näitten kokousten pitoa ja kieltäneet kuulijoitaan osallistumasta niihin. Laestadius ei voi ymmärtää sellaista ja kirjoittaa sattuvasti siitä (HÄK s. 187).

»Oli muutamia vuosia takaperin sanomalehdissä luettavana, että Liivinmaan venäläiset papit viettelivät oikeita luterilaisia lankeemukseen puhtaasta evankelisesta opista. Kun luterilaiset piispat tämän käännetyksiikhon johdosta valittivat Keisarille, sanotaan Keisarin vastanneen: »Ne mahtavat olla huonoja pappeja, jotka eivät voi pitää sanankuulijoita puolellaan.» Ja eiköhän Keisarilla ollut oikein? Jos on totta, että Tukholman katolilaiset saavat oikeita luterilaisia kääntymään uskoonsa, niin voidaan sanoa: »Ne mahtavat olla huonoja pappeja, jotka eivät voi pitää sanankuulijoitansa puolellaan». Jos lukijaiset saavat oikeita luterilaisia kääntymään uskoonsa, niin täytyy kysyä: »Mitä pappeja ne ovat, jotka eivät voi pitää sanankuulijoitaan puolellaan?»

YHDISTYMINEN NORJAN KRISTITYITTEN KANSSA

Ne ankarat tuomiot, jotka langetettiin Jellivaaran joulukokouksissa 1969 tulivat Sten Johanssonin ja Levi Älvgrenin kuultavaksi. Hengellinen tuomioistuin kirjoitti Kjöllefjordin seurakunnalle mm.: » - - - Lakatkaa rakentamasta eriseuroja ja sen kautta turmelemasta teidän ja toisten kalliisti lunastettuja sieluja. - - - » Ei ollut mitään epäilystä siitä, että Norjan saarnaajat olivat nousseet vastustamaan sitä hengel-

listä vääryyttä, jonka he olivat joutuneet tuntemaan. Yhteydet Kjöllefjordin seurakunnan ja uudenaikaismielisten hengellisen johdon välillä Ruotsin Lapinmaalla olivat sen kautta lopullisesti tulleet katkaistuiksi.

Pian tämän hajaantumisen tapahduttua jakautui myös paikallinen seurakunta kahtia. Osa seurakunnasta nousi omia opettajiaan vastaan ja asettui kokonaan Gunnar Jönssonin johtaman seurakunnan puolelle. Nämä tekivät työtä mustamaalatakseen uskolliset saarnaajat sillä tarkoituksella, että saisivat heidät ulossuljetuiksi omasta rukoushuoneesta ja seurakunnan yhteydestä. Kaikesta tästä huolimatta tahtoi Thoralf Jensen uskollisten työkumppaniensa ja kristittyjen ystäviensä kanssa käydä omassa rukoushuoneessa niin kuin ennenkin koettaen estää paikallisen seurakunnan jakaantumisen, mutta lopulta kävi mahdottomaksi kokoontua yhteisiin rukouksiin Gunnar Jönssonin kannattajien kanssa. Kun Thoralf Jensen istui pöydän takana Kjöllefjordin rukoushuoneessa, tuli muuan Gunnar Jönssonin kannattajista pöydän luokse pyytäen muilta saarnaajilta anteeksi, mutta kun hän tuli vanhimman saarnaajan kohdalle, niin hän vihastuen tarttui tätä saarnaajaa takista sanoen:²⁸ »*Mitä tekemistä sinulla täällä on? Mene ensin Lapinmaalle tekemään parannus*». Tuli mahdottomaksi kokoontua samassa rukoushuoneessa, koska mielet Gunnar Jönssonin kannattajien puolella olivat niin kuumenneet, ja sen lisäksi onnistuivat uudenaikaismieliset saamaan yksinoikeuden rukoushuoneeseen ilman mitään korvausvelvollisuutta toiselle osapuolelle.

Länsi-Norjan saarnaajat, jotka olivat usein käyneet Jellivaaran joulukokouksissa olivat ilmoittaneet Kjöllefjordin saarnaajille, että pari kolme yksilöä oli erkaantunut seurakunnan yhteydestä. Niin ollen eivät nämä saarnaajat saattaneet aavistaakaan, että se esikoisten seurakunta, joka oli pysymässä alkuperäisen opin pohjalla, vielä oli olemassa toimien vielä säännöllisesti, vaikka siihen kuului vain pieni lukumäärä saarnaajia ja kristityitä. Tästä johtuen eivät Norjan saarnaajat osanneet hakea yhteyttä tämän seurakunnan kanssa Ruotsin Lapinmaalla, vaan Ruotsin saarnaajat ottivat ensiksi yhteyttä norjalaisiin veljiin. Sten Johansson soitti Thoralf Jensenille kevättälvella 1970 kysyen aluksi, oliko tällä työkumppaneineen mitään esikoisten seurakuntaa vastaan. Vastaus oli: »*Ei.*» Silloin Sten Johansson uskoi tapahtuneen jonkin väärinkäsityksen. Levi Älvgren, joka seisoi hänen vierellään sanoi, että hänen pitäisi kysyä, oliko heillä mitään Gunnar Jönssonin vas-

taan. Siihen tuli vastaus: »Kyllä, pitää paikkansa.» Lyhyen puhelin-keskustelun jälkeen sovittiin, että selvitetään tilannetta kirjeitse. Pian tämän jälkeen tämä vanha saarnaaja matkusti yhden saarnaveljensä kanssa Kiirunaan. Rautatieasemalla oli norjalaisella vanhuksella kynnelet silmissä, kun hän kohtasi ja tervehteli sylillä ruotsalaisia saarnaajia, jotka olivat saapuneet heitä vastaan. Kristillinen rakkaus tuli tuntuvaksi ja he kohtasivat niin kuin vanhat ystävät, vaikka ei sen enempää oltu ehditty keskustellakaan.

Sitten mentiin Sten Johanssonin taloon, missä oli talontäydeltä kristityitä useista Lapinmaan kylistä. Veljellisessä rakkaudessa keskusteltiin koettelemuksista kristillisyydessä. Thoralf Jensen kysyi Levi Älvgreniltä, näkikö hän mitään mahdollisuutta saavuttaa yksimielisyyttä Gunnar Jönssonin kanssa. Tämä mahdollisuus oli olemassa seuraavilla ehdoilla: Ensiksi pitää Boremannin postilla pantaman pois käytöstä kuten kaikki muutkin Jumalansanan muutokset, toiseksi pitää kaikki synninluvallisuudet pois otettaman ja vanhinten esikuvan on tultava voimaan, sekä kaikesta siitä työstä, jota hän on tehnyt uskollisia työmiehiä vastaan kristillisyydessä pahentaen kristityt heitä kohtaan, pitää hänen parannus tehdä. Tämän jälkeen Thoralf Jensen sanoi, ettei hän näe mitään mahdollisuutta yksimielisyyden saavuttamiseksi Gunnar Jönssonin kanssa. Lapinmaan saarnaajat myönsivät, että se mahdollisuus kyllä on epätodennäköinen, sillä ei Gunnar Jönssonilla ole helppoa palata takaisin siltä tieltä, jonka hän on valinnut jo vuosikymmeniä aikaisemmin. Sten Johanssonin ymmärrys oli, että jos Gunnar Jönsson tulisi omassatunnossaan tuntemaan sen työn, mitä hän on tehnyt, niin hän valitsisi Juudaksen tien ja menisi hirttämään itsensä. Tämä ei kuitenkaan ole kristittyin toivomus.

Myöhemmin ovat Ruotsin Lapinmaan alkuperäiselle opille uskolliset saarnaajat useasti saaneet kutsun Kjöllefjordiin. Yhdistetyillä voimilla on tätä työtä tehty ja Jumala on sen runsaasti siunannut. Kjöllefjordin kristityt eivät jääneet ilman hengellistä kotia, vaikka heidät rukoushuoneesta suljettiinkin ulos. Aluksi he kokoontuivat Thoralf Jensenin kellarikerroksessa, missä on tilava sali, ja myöhemmin he ovat hankineet itselleen uuden rukoushuoneen kylässä. Kjöllefjord on keskeinen paikka tälle piskuiselle laumalle Norjassa, ja suurin osa kristityistä asuu siellä ja sen lähimmissä naapurikylissä. Tässä seurakunnassa on tätä nykyä kolme saarnaajaa.

KJÖLLEFJORDIN SEURAKUNNAN JA GUNNAR JÖNSSONIN JOHTAMAN RUOTSIN LAPIN SEURAKUNNAN TOISISTAAN EROAMISEN TAUSTAA

Saarnaaja Nils Guttormsenin toiminta Kjöllefjordin läheisyydessä olevissa seurakunnissa ei tyydyttänyt Thoralf Jensenä ja hänen lähimpiä työ kumppaneitaan. Sen vuoksi hän tahtoi kristillisyyden opin mukaisesti ottaa nämä asiat esille vapauttaakseen itsensä vastuusta niihin vahinkoihin, joita oli täten tapahtunut. Ensin hän kirjoitti Guttormsenille:

»Kjöllefjord 1/4 1968

Meidän kaikkien veljelle ja matkaystävälle Nils Guttormsenille. Jumalan rauha ja rakkaus saakoon asumasijan sydämessäsi, se on vilpittön toivotukseni. Tahdon muutamien rivein lähettää sinulle vuosikertomuksen työnteostasi täällä Mageröyn alueella, sillä siitä on pian vuosi aikaa, kun olimme yhdessä Kamöyväriässä. Minulla olisi ollut eniten halua tehdä suusanallinen kertomus. Olin siellä nähdäkseni hedelmää sinun työstäsi, mutta järkytyin näkemästäni. Kuuleman mukaan olet saanut Lapinmaasta sen tehtävän, että liittäisit jäsenet yhteen, niin että odotin jotain parempaa. Ne, jotka vuosi sitten olivat rakkaita ystäviämme, ovat nyt vihamiehiä, joten joudumme kysymään, oliko se hyvä siemen, joka kylvettiin? Kysyessäni, mitä on tapahtunut, saamme vastauksen, että me Kjöllefjordilaiset olemme valehdelleet Nils Guttormsenista. Jos se auttaisi muistamaan, niin tahdon vielä kerran toistaa sen, mitä sanoit saarnassasi, sillä tämä on se karvas juuri, josta niin monet ovat saastuneet. »Ei ole lupa vaatia synnintunnustusta. Ei ole lupaa kysyä, oletko tunnustanut syntisi. Ei ole lupaa kysyä, kenelle olet tunnustanut, eikä synnintunnustus omaatuntoa puhdistaa». Ja kruunuksi teoksen päälle »niin Börresen on opettanut». Näillä sanoilla tahdoit solmia säkin suun kiinni. Ei Börresen ole niin opettanut, sen verran hyvin me hänet tunsimme. Sinä olet kieltänyt niin sanoneesi - - - »

Myöhemmin Thoralf Jensen otti nämä asiat esille Gunnar Jönssonin kanssa, Lapinmaan puolueettomien hengellisten tuomarien ratkaistaviksi, mutta nämä asettuivat täysin Nils Guttormsenin puolelle. Thoralf Jensenä pidettiin siten vääränä päällekkantajana. Hän kirjoitti Gunnar Jönssonille mm.:

- - - Jos Nils Guttormsenilla on omaatuntoa matkustaa Jellivaraan itkien ja vannoen viattomuuttaan, niin kyllä hän siksi törkeä on, että hän tulee tännekin valehtelemaan, ja niin tulee väitös väitöstä vastaan, ja kun vielä tiedämme tuomarinkin olevan puolueellisen, niin olemme epäroimässä tänne tulostanne. Minulla on myös oma kokemukseni Gunnar Jönssonista siltä ajalta, kun hän oli Oraakkeli minulle, mutta vähitellen hän on tiputtanut itsensä alaspäin muuttuen vain lahjakkaaksi saarnaajaksi, joka on alkanut huomaamaan itsensä. Ensimmäisen kerran petyin Kunäsisä Lakseffjordissa, istuimme odottamassa kyytiä Porsangeriin, jolloin Jens Pedersen tuli kysyneeksi niistä kolmesta leivästä, joista puhutaan Luukkaan 11:5. Silloin hänet tyrmättiin sanoilla: »Me Ruotsissa emme ole huomanneet siinä mitään hengelistä merkitystä», joka merkitsee, että meillä täällä ei ole mitään ajatteleamista. Jens koetti pariin kertaan sanoen: »Daniel puhui siitä useasti», mutta se päättyi siihen, että Jens tuli verratuksi eräaseen talonpoikaan Ruotsissa, jolla oli kaksi kiviläijää maassa, ja kun tällä ei ollut mitään puuhaa, niin hän kantoi kiviä läjästä toiseen. Jensillä ei ollut mitään muuta tarkoitusta, kuin saada aika kulumaan. Se teki todella pahaa meille, jotka kuuntelimme, miltä Jensistä tuntuisi, yhdestä vanhasta uskollisesta palvelijasta, joka on pysynyt kulkuneuvossa, hän punastui niin kuin koulupoika selkään saadessaan. Toinen kokemus oli silloin, kun August Isaksson hirtettiin niin laajasti, kuin joulukokousten kirje tuli luetuksi. Emme tiedä, minkä rikoksen hän oli tehnyt, mutta sen me tiedämme, että se on uutta oppia, jolla ei ole raamatullista alkuperää. - - - »

Kaikki nämä ylläolevassa kirjeessä mainitut asiat olivat niin vakavia, ettei Gunnar Jönssonilla saarnaveljineen ollut mitään muuta mahdollisuutta selviytyä ilman julkista parannusta, kuin mustamaalaamalla Thoralf Jensen eriseuraiseksi. Tämä hyökkäys tuli vahvaksi Kiirunan Helluntaikokouksissa 1969, kuten seuraava ote lähetyskirjeestä osoittaa:

»Kirjoitettu Kiirunan Helluntaikokouksista 1969

Kaikille rakkaille veljille ja sisarille Kristuksessa Jeesuksessa Kjöllefjordissa - - - . Murheellisin sydämin olemme lukeneet ne kirjeet, jotka Thoralf Jensen veli on kirjoittanut rakkaalle veljellemme Gunnar

Jönssonille, jotka antavat tietää, että veljellä on päällekkantava sydän sekä häntä että Lapinmaan seurakuntaa kohtaan. Teidänkin kirjeenne antaa meidän ymmärtää, että olette syyttämässä seurakuntaa täällä Lapinmaalla. - - - Seurakunnan kanssa ja puolesta. Evald Larsson, David Björk, Johan Henriksson, Hubert Jönsson, Haakon Vik, Bertheus Antonsen, Ingvald Fagerjord, John Olai Elvebakk, Hugo Gustavsson, Gunnar Jönsson y.m. y.m.»

Kirjeen teho oli kaikkialla suunnaton, kuten sen kirjoittaja oli laskelmoinutkin, ja lähetyskirje Jellivaaran joulukokouksista 1969 tuli vielä ankarammaksi. Pannaanjulistus oli täydellinen: Uudenaikaismielisten hengellinen johto kielsi kaikkia pitämästä seuraa pannaan julistettujen kanssa, ja tätä käskyä ovat useimmat kuuliaisesti seuranneet. Seuraava ote Thoralf Jensenin kirjeestä Gunnar Jönssonille osoittaa, mitä nämä ankarat tuomiot vaikuttivat Kjöllefjordissa:

»Kjöllefjord 9/3 1970

- - - Se mikä päästi irti pahuuden vyöryn oli kirje Kiirunasta. Ajatella, hän syyttää Lapinmaan seurakuntaa. Silloin tulivat kaikki pimeät miehet esiin, nyt meillä on hyvät kortit käsissä, nyt voimme iskeä, ja he ovat totisesti iskeneet, nyt on pahantekijäin kädet vahvistettu. Olen saanut saman märehetmissä, jonka jokainen tulee saamaan, joka pikkuisen satuttaa sinua vanhaan Aatamiin. Minä ja August Isaksson olemme saaneet samanlaisen rangaistuksen. Ja tällä kertaa ei voida syytä heittää Villiam Erikssonin harteille. Olen kuullut sellaisiakin olevan olemassa, jotka ovat kiittäneet Jumalaa siitä, että Augustin kanssa kävi niin, ja nyt heille tulee paljon kiittämistä, kun neljäkymmentä kristittyä yhdellä kertaa pannaan mustalle listalle. Sanot kirjeessäsi, että minun ynnä muitten pitää lakata rakentamasta eriseuraa. Minä voin sanoa sinulle, Gunnar veli, ne sanat sinun pitäisi osoittaa sille joukolle, jonka uskot sinua rakastavan, me ehkä pidämme enemmän kiinni siitä opista, joka on alkuperäinen, kuin sekä sinä että sinun rakastajasi. - - - »

Tämä lyhyt kertomus ja kirjeenvaihto on selvästi osoittanut, kuinka Gunnar Jönssonin hengellinen hallitus toimii niitä vastaan, jotka eivät ummista silmiään kaikelle vääryydelle seurakunnassa. Joutuu kysymään itseksensä, millaiseksi sellainen hallitus viimein tulee, ja kuinka kauan se voi pysyä? Yllä kuvailtujen koettelemusten aikana tuli yhtey-

den saanti Ruotsin Lapin alkuperäiselle opille uskollisten saarnaajien kanssa kaksinkertaiseksi lohdutukseksi ja iloksi, kuten seuraava kirje osoittaa:

Kjöllefjord 28/3 1970

Rakkaille ystävillemme ja Herran ulosvalituille vartijoille, Sten Johansson ja Levi Älvgren. Jumalan armo ja rauha ynnä Herran suojelusenkelit johdattakoon teitä sodassa totuuden puolesta, kunnialliseen voittoon, se on meidän rukouksemme. Kiitos kiitoksen päälle niistä rakkaista riveistä, jotka olemme vastaanottaneet, mistä näemme teillä olevan samat kokemukset kuin meilläkin näissä hirveissä asioissa. Olemme joutuneet pahan ajan alle, missä on paljon myrskyä ja rajuilmaa, mutta me uskomme Herran Jeesuksen vielä olevan laivassa, ja me uskomme Hänen tahtovan asettaa myrskyn niitten harvain sieluin kohdalle, jotka pääsevät onnellisesti meren yli toiselle rannalle. Hämmästyksellä olemme lukeneet kirjeenne ja kopion, ja että se sama saastainen henki, joka on vaikuttanut ja edelleenkin vaikuttaa täällä on teidänkin luonanne vaikuttamassa. Emme pidä hämmästyvän, kyllä tulee monta ihmeellistä asiaa tapahtumaan viimeisen lopun ajalla. On kirjoitettu, että jos mahdollista, niin valitutkin eksytetään. Lohikäärme on ennen vetänyt tähtiä alas taivaasta, niin ettei se ole mitään uutta. Meidän tulee sydäimestä kiittää Jumalaa siitä, että olemme saaneet nähdä, kuinka hävityksen kauhistus on tullut pyhään sijaan. Emme me voi mitään muuta tehdä, meidän on rukoiltava Herraa Jeesusta, että Hän nousisi ylös ja asettaisi myrskyn. Entisajan pyhät kiittivät Jumalaa siitä, että saivat kärsiä Jeesuksen nimen tähden, ja niin tulee meidänkin tehdä. Niin kauas kuin silmä näkee ja korva kuulee, on elävää totuutta vainottu, ja meidän, jotka nyt elämme tällä etsikon-ajalla ei pidä odottaman mitään parempaa. Mutta eivät ne kai ole olleet monet, jotka ovat voineet ajatella eksytyksen tulevan siltä suunnalta, mutta eihän sekään mitään uutta ole. Paavali ennusti, kun hän jätti hyvstit Efesosssa, että itse teistänne nousevat miehet, jotka vääryyttä puhuvat, ja niin on kaikkina etsikkoaikoina tapahtunut. Aika ja kirje tulisivat aivan liian pitkäksi, jos meidän pitäisi kirjoittaa kokemuksemme näissä asioissa, mutta jos Jumala armonsa siihen antaa, että saamme kohdata toisemme, niin saamme enempi puhua. Liitämme oheen kopiot kahdesta kirjeestä, jotka on kirjoitettu sen jälkeen

kun Gunnar joukkonsa kanssa kävi täällä. Me emme voi laskea maa-
han hengellisiä aseita, vaikka lohikäärme näyttää hampaita, mutta ky-
symys on, että käytämme puhtaita aseita, emmekä tartu saastaisiin
asioihin kuten valhe ja kavaluus. Olkaa rohkeat, veljet ja sisaret, ja
sotikaa rohkeasti kalleimmassa uskossanne, pitäen kiinni niistä kalliis-
ta lupauksista, mitä kaikille sotiville ja voittaville on luvattu. Kun kris-
tillisyyys oli hajoamassa apostolisena aikana, kirjoitti taivaallinen ku-
ningas kristityille, pidä se jonka saanut olet, ettei kukaan sinun kruu-
nuasi ottaisi. Olemme joutuneet pahaan aikaan, mutta kuitenkin kal-
liiseen aikaan, nyt me uskomme, että kristityt, jokainen huoneessaan,
rakentavat rukousalttarin enempi kuin ennen. Juuri nyt enempi kuin
ennen, tulee meidän uskoa, että me olemme lapset ja perilliset jos me
hänen kanssansa kärsimme. Jeesuksen oman käskyn jälkeen tahdom-
me vakuuttaa kaiken sen pahan anteeksi, mitä tunnemme, Jeesuk-
sen pyhässä nimessä ja veressä, olkaa vapaat ja rohkeat, emme ole vai-
hettaneet kristillisyyttämme. Jääkää nyt sydämellisesti hyvästi armah-
tajan armollisessa suojeluksessa. Ja viekää meidän terveisemme kristi-
tyille rukoillen puolestamme, jotta matka onnistuisi. Sitä pyydämme
seurakunnan kanssa ja puolesta.

Thoralf Jensen, Jakob Akselsen, August Krågh, Hans Danielsen»

YHDISTYMINEN AMERIKAN KRISTITYITTEN KANSSA

Vuonna 1966 kirjoitti Viktor Wettainen Lapinmaan seurakunnan kans-
sa kirjeen amerikkalaisille saarnaajille: Hjalmar Vanttaja, William Ho-
mola, Walfred Simonson, Nestor Lindberg, Arnold Ruonavaara, Reazo
Redinger, Wilbur Koistinen, Leo Lobbestael, Elton Korpela ym. Tä-
män kirjeen lukivat ainoastaan jotkut harvat yllämainituista saarna-
jista, ja he lähettivät sen takaisin Ruotsiin Gunnar Jönssonin osoit-
teella. Amerikan saarnaajat eivät ryhtyneet niihin toimenpiteisiin, joi-
hin he olivat velvolliset, sen jälkeen kun he tulivat tietoisiksi kirjeen
sisällöstä. Tämä oli itsestään selvä seuraus siitä tosiasiasta, että Gun-
nar Jönsson ja J. P. Stöckel olivat jo 1946 asettaneet uudenaikaismie-
lisen hengellisen hallituksen Amerikan seurakuntaan, joille tämä yllä-
mainittu kirje nyt tuli. Vastaanottajat huomasivat, että kirjeen olivat
kirjoittaneet sen hengen lapset, mikä Arthur Niskalla oli ollut, eivätkä

he enää tahtoneet olla missään tekemisissä sen hengen kanssa. Hehän olivat valinneet lihallisen vapauden tien.

Ne yhteydet, jotka Hilma Stöckelillä oli miesvainajansa ystäviin Amerikassa katkesivat luonnollisesti, kun hän ilmoitti heille, että hän on alkuperäiselle opille uskollisen vähemmistön puolella. Kirjeenvaihto lakkasi Amerikan puolelta.

Vasta vuonna 1972 alettiin levittää tietoa Lapinmaan seurakunnan tilanteesta suuremmassa mittakaavassa. Tämän toiminnan kautta saatiin yhteys Arthur Niska vainajan vanhimpaan poikaan, saarnaaja Melvin Niskaan Montrosesta, Minnesotasta. Tämä tapahtui vasta kevä-talvella 1975.

Kaukaisessa Amerikassa olivat uudenaikaismieliset valehdelleet August Isakssonin johtaman ryhmän Ruotsin Lapinmaalla kuolleen kokoonan sukupuuttoon. Sentähden eivät nämä Arthur Niskan hengellisen hallituksen viimeiset tähteet olleet osanneet ottaa yhteyttä keneenkään Euroopassa. He uskoivat olevansa yksin koko maailmassa alkuperäisessä kristillisyydessä, samalla kuin vanhimmat heistä nukkuivat pois yksi toisensa perästä. Nämä kristityt olivat jääneet suuren Apostoli-Luterilaisen kirkon piiriin aina vuoteen 1975 asti, jolloin Amerikan hengellinen johto erotti Melvin Niskan virastaan. Syy erottamiseen oli se, että hän oli matkustanut Eurooppaan ja täällä löytänyt sen vanhan seurakunnan, jonka hän tunsikin menneiltä ajoilta aloittaen antamaan tietoa tästä kuulijoilleen. Samalla tavalla ovat kaikki hänen kanssaan yksimieliset tulleet erotetuiksi viroistaan seurakunnassa. (Edelläveisaaja, kassanhoitaja ym.).

Alkuperäiselle opille uskolliset Amerikassa ovat hajalla asuvaiset ympäri suurta mannerta. Pieniä ryhmiä on Minnesotassa, Michiganissa, Etelä-Dakotassa, Wyomingissa ja länsirannikolla. Nuoremmat ovat myös alkaneet pitämään pyhärukouksia ja kokouksia yhdessä Melvin Niskan kanssa. Tietenkin he harjoittavat vilkasta toimintaa tiedottaakseen vanhan seurakunnan jäsenille ajankohtaisista asioista kristillisyydessä. Vastarinta ja viha uudenaikaismielisten puolelta on tietenkin suuri.

8. LUKU

HENGELLISEN HALLITUKSEN LUONNE

Tämä kristillisuus on ollut voimassa yli 130 vuotta, mutta sen hengellinen hallitus on läpikäynyt monet vaiheet sinä aikana. Laestadius alkoi huutamaan auringon koitosta vuonna 1844 Kristuksen Hengellä. Hän johdatti kasvavaa seurakuntaa valtiokirkon sisällä lähettäen parhaan työkumppaninsa Juhani Raattamaan lastenopettajana kouluihin ja levitti kristillisyyttä aluksi sillä tavalla. Myös Erkki Antti Andersson ja Joonas Purnu toimivat opettajina Laestadiuksen johdatuksella. Kristillisyyttä ei levitetty vain koulujen kautta, vaan kun se oli kasvanut suuremmaksi, niin järjestettiin laaja lähetystoimi. Valtio­kirkon pappina ei Laestadius voinut harjoittaa tätä toimintaa erityisen vapaasti, ja lisäksi olivat monet lait estämässä vapaata toimintaa. Pian Laestadiuksen kuoleman jälkeen tuli liikkeen hengellinen johdatus pelkästään maallikoitten haltuun. Johan Raattamaa oli vanhin ja hänellä oli vastuu kaikista seurakunnista sekä omassa maassa että ulkomailla. Tätä tointa hän teki suurella ahkeruudella ja Jumalan viisaudella. Työalue oli suuri: toinen raja oli Jäämeren rannalla ja toinen Tyynen meren rannalla. Kymmenet tuhannet kristityt olivat kiinnittäneet katseensa häneen luottamuksella.

Kuitenkin on aina ollut olemassa sekä seurakunnan sisällä että sen ulkopuolella sellaisia, jotka ovat nousseet hengellistä hallitusta vastaan, ja Lutherin ymmärryksen mukaan (ks. 1. luku) voidaan odottaa hengellisen hallituksen kaatuvan yhden miehen iän kuluttua. Niin kävi tässäkin kristillisyydessä. Moni saarnaaja nousi Raattamaan hallitusta vastaan sanomaan ja hylkäsi sen jo hänen eläessään, ja hänen kuoltuaan oli seurakunnan enemmistö unohtanut alkuperäisen hengellisen hallituksen.

Vuonna 1897 jätti Raattamaa asemansa Joonas Purnulle julkisen kätten päällepanemisen kautta Lannavaarassa seurakunnan läsnäollessa.

Tällä toimituksella ei ollut perustana mikään inhimillinen keksintö, vaan Pyhä Henki oli siinä läsnä. Jumalan Henki ei koskaan ole erehtynyt sellaisessa kätten päällepanemisessa — vaan se, joka on siunauksen saanut tämän kautta, on ollut uskollinen tässä kutsumuksessa loppuun asti. Mooses oli siunannut Joosuan seuraajakseen samanlaisen kätten päällepanemisen kautta. Suuri itäinen eriseura hylkäsi Joonas Purnun hallituksen, sillä heillä oli oma, inhimillinen hallituksensa Lanavaarassa siihen aikaan.

Ei kestänyt kauan ennen kuin Joonas Purnu sai mennä levolle. Tämä tapahtui 15. maaliskuuta 1902 Jellivaarassa. Oliko alkuperäinen hengellinen hallitus sitten loppunut, koska ei ole olemassa mitään varmaa tietoa siitä, että Joonas Purnu olisi pannut kätensä jonkun päälle ennen kuolemaansa?

Pyhä Henki ei liene nähnyt tarpeelliseksi sallia sellaista kätten päällepanemista sillä ajalla, jolloin seurakunta vastikään oli puhdistunut ja oppi koeteltu sen kautta, että mahtava eriseuraisuus vei melkein kaikki orjantappurat ja ohdakkeet mennessään. Sen lisäksi olivat monilukuiset saarnaajat olleet pysyväiset alkuperäisessä opissa horjumatta niissä myrskyissä, jotka johtivat avoimeen hajaannukseen vuosisadan vaihteessa. Hengellisen hallituksen muodostivat siis ne nuoremmat saarnaajat, jotka jäivät Joonas Purnun haudan päälle: Samuel Wettasjärvi, P. O. Fjelldahl eli Meri-Pietari (Norjasta), Isak Kuoksu, Isak Niku, Frans Parakka, Viktor Björkman, August Isaksson ym. Mahtava eriseura ylenkatsoi näitä saarnaajia heidän nuoruutensa tähden. Vuosisadan vaihteessa oli Isak Kuoksu 41 vuotias, Samuel Wettasjärvi 40 vuotias, Isak Niku 33 vuotias, Viktor Björkman 28 vuotias ja Frans Parakka 26 vuotias. Ei siis kumma, että Erkki Antti Andersson nimitti heitä lännen poikasiksi.²⁹ Purnun kuoltua jäi hengellinen hallitus nuoriin käsiin, mutta eriseuraisilla sitävastoin oli monta harmaapäistä saarnaajaa.

Yllämainittujen saarnaajien hallituksen aikana tämä kristillisuus oli valloittanut monia alueita, joilla eriseuraiset olivat hetken olleet yksinvaltiaita. Suomen kristillisuus kasvoi suureksi ja voimakkaaksi sen lähetystoimen kautta, jota Isak Niku ja Isak Kuoksu ensikädessä suorittivat. Samoin kävi Amerikassa, missä Frans Parakka on eniten työtä tehnyt sillä ajalla. Monia sovintoja tapahtui siellä, missä vahinkoja oli tapahtunut. — Meidän täytyy taas palata tuntemamme Lutherin lau-

seeseen, että yhden miehen iän päästä on hengellinen hallitus taas häviävä.

Viktor Björkman ja August Isaksson tulivat kristityiksi sinä aikana, jolloin eriseuraisuus raivosi pahiten. He olivat hengelliseltä iältään jokseenkin yhtä vanhat. Viktor Björkman tuli kristityksi vain kolme vuotta ennemmin kuin August Isaksson ollen 13 vuotta vanhempi viimeksi mainitusta. Tästä syystä lienevät Samuel Wettasjärvi ja Frans Parakka kiinnittäneet jälkeenjääväiset August Isakssoniin. Hän oli viimeinen niistä vanhimmistä, jotka heti vuosisadan vaihteen jälkeen olivat myötä hengellisessä hallituksessa.

August Isaksson eli vuoden 1965 avoimen hajaannuksen jälkeen vielä muutaman kuukauden ja hänen kuoltuaan tämä suuri työala jäi niitten haltuun, jotka olivat yksi hänen kanssaan, ja nykyinen hengellinen hallitus on pysyvä niin kauan kuin Jumalalla on valituitansa maan päällä, vaikka vanhat, uskolliset esitaistelijat nukkuisivatkin pois ja pääsisivät lepoon raskaan työpäivän jälkeen.

Saarnaaja Lumijärvi¹⁵ Amerikasta teki matkan Ruotsin Lappiin kesällä 1902, ja Isak Kuoksu sanoi hänelle, että »*vaikka kuulisit Lapinmaan kristillisyyden poroksi palaneen, niin pitää siitä tuhkaläjästäkin vielä joku kallis aine löytymän.*» Tällä lauseella tarkoitetaan sitä alkuperäistä seurakuntaa, joka on pysyvä voimassaan maailman loppuun asti, vaikka kuinka pieni se olisikin. On huomattava, että hengellinen hallitus on kätkeyty monien inhimillisten puutosten ja heikkouksien alle — mutta kuitenkin sitä kutsutaan Jumalan silmäteräksi. Kuitenkin on harvoilla ihmisillä — vielä kristityittenkin seassa — kykyä erottaa inhimillistä heikkoutta siitä jumalallisesta osasta saarnaajissa, jota he elävän uskon kautta kantavat sydämissään, nimittäin asuvaista Pyhää Henkeä. Uuden syntymisen kauttahan on kaikissa kristityissä nämä kaksi osaa. Luonnollinen silmä näkee vain inhimillisyyden, mutta Pyhän Hengen kautta voidaan myös se jumalallinen osa kristityissä nähdä. Tämän perusteella ymmärretään, kuinka pitkälle hengellinen hallitus ulottuu. Pyhä Henkihän ohjaa kaikkia uudestisyntyneitä kristityitä ja on senkaltaisen opettaja, joka seuraa kristityitä heidän jokaisella askeleellaan. Sen Hengen kautta koko Kristuksen ruumis on yhteenliitetty vahvaksi rakennukseksi rakkaudessa.

Suurimmat esitaistelijat tässä elävässä kristillisyydessä eivät ole tulleet niin suuriksi herroiksi, etteivät he olisi kuunnelleet kaikkein vä-

häpätöisimpiä seurakunnan jäseniä. Samuel Wettasjärvi⁹ on sanonut saaneensa syvimvät Raamatun ymmärrykset yksinkertaisilta lappalaisvaimoilta. Myös rovasti Laestadius sai oppia köyhältä lappalaistytöltä Marialta enemmän kuin mitä hän oli oppinut yliopistossa. Tästä ymmärretään, kuinka ihmeellisellä tavalla Jumala on järjestyksen pannut seurakuntaansa. Pyhän Hengen kautta on kaikilla seurakunnan jäsenillä jumalallinen arvo, ja Jumalan Henki voi antaa lahjoja kenelle Hän tahtoo ja niin paljon kuin ihminen jaksaa kantaa.

Tästä seuraa myös se, että jos ihminen nousee yksinkertaisintakin kristittyä veljeään vastaan siinä, missä tämä Pyhän Hengen kautta jostakin asiasta puhuu, niin hän on Jumalaa vastustamassa. Pyhää Henkeä vastustaessaan ihminen taas loukkaa itsensä niin pahoin, ettei mikään muu kuin Kristuksen veri voi niitä haavoja parantaa, eikä katumattomalla ja uskottomalla sydämellä voida saada osallisuutta sovinto-verestä.

Inhimillisistä heikkouksista johtuen ilmaantuu usein suuria pahenuksia seurakunnan hengellistä hallitusta vastaan. Tämä on perussy syy kaikkien eriseurojen syntymiseen seurakunnassa läpi kaikkia aikoja. Näitten pahennusten kautta rakennetaan suurempia ja pienempiä eriseuroja — useimmiten suurempia, jotka kuitenkin kadottavat Pyhän Hengen hedelmät kokonaan. Se Henki voi joskus olla vaikuttavaisena eriseuraisten keskuudessa, muttei Se kuitenkaan ole asuvaisena turmeltuneissa ja eksyneissä joukkioissa. Sentähden ei suurilla eriseuroilla ole kristillistä rakkautta eikä uhrimieltä. He pitävät kirkonmenoja hengellisen kuoleman jälkeen jääkylmissä kokouksissa jääkylmin sydämin, eikä Pyhän Hengen vaikutuksia ole seurakunnassa puhumattakaan armonlintujen äänessä. Hartauden he luovat tunnelmalla, joka kehitetään kaikenlaisten ulkonaisten muotojen kautta, kuten kuvien, koristeiden ja musiikin välityksellä, ja ne, jotka koskettelevat luonnollisia tunteita lypsävät muutamia ämmäinkyneitä.

9. LUKU

SUHDE KIRKKOON — TULEVAISUUDEN NÄKYMİÄ

Kuten kaikissa asioissa, niin on alkuperäiselle opille uskollisilla myös samanlainen suhtautuminen kirkkoon kuin ensimmäisillä vanhimmilla oli. Tätänykyä eivät papit ole missään paikoissa hyökänneet kristittyjen kimppuun, niin kuin he tekivät viime vuosisadalla. Ketään kristittyä ei ole suljettu pois pyhältä ehtoolliselta tai muista kirkollisista palveluksista. Ainoastaan äärimmäisen harvoissa tapauksissa ovat papit kieltäytyneet luovuttamasta kirkon kokoustiloja alkuperäiselle opille uskollisten käyttöön. Näitten kokoustilojen tarve on ilmeinen, koska uudenaikaismielisillä on useimmissa paikoissa yksinoikeus rukoushuoneeseen. Tilanne on erittäin onnellinen Tjautjasjärvellä, Vittangissa ja Parkalompolossa, missä molemmat osapuolet saavat käyttää rukoushuonetta, vaikka ei samoissa kokouksissa käydäkään. Papit ovat yleensä olleet puolueettomia kaikkia kirkon sisällä olevia liikkeitä kohtaan, ja tämä on hyvä asia.

Tietyt papit ovat julkisesti vastustaneet alkuperäiselle opille uskollisia ja aiheettomasti kieltäytyneet kokoustilojen luovuttamisesta heille, vaikka kristityillä on oikeus vaatia kirkolta ne edut, jotka heille lain mukaan kuuluvat. Niitten vaikeitten koettelemusten aikana, kun totiset kristityt ovat tulleet ulossuljetuiksi rukoushuoneistaan eikä heillä ole mahdollisuutta rakentaa uusia rukoushuoneita — koska useimmissa kylissä on vain muutamia harvoja kristityitä, pitäisi kirkon velvollisuus olla tarjota heille hengellinen turvapaikka muuriensa sisällä. Tämä pitäisi kirkon palvelijoitten ymmärtää. Papin ei pitäisi kuulla niin paljon uudenaikaismielisiä kirkkoneuvostossa, vaikka hänen asemansa sen kautta joutuisikin vaaranalaiseksi. Kyllä yleinen mielipide tuomitsi sellaisen vainon, jos nämä asiat avoimesti annettaisiin seurakuntalaisten tiedoksi. Niin paljon inhimillisyyttä luulisi ihmisissä olevan.

Kristityissä on viime vuosina tapahtunut jumalanpalvelusmuodon

kehitys herättänyt rauhattomuutta. Kirkkoneuvostot ovat myös saaneet niin korkeassa määrin poliittisen värin, etteivät kristityt mm. voi joissakin tapauksissa uhrata kollehtiin. On tapahtunut, että kollehti on kerätty Pohjois-Vietnamille Vietnamin sodan aikana.³¹ Eikö kirkon tehtävä ole ensisijaisesti ihmisten johdattaminen taivaan valtakuntaan? Jumalankieltäjien ruumiilliseen hyvinvointiin uhraaminen ei perustu Raamattuun. Mitä hyötyä Jumalalla on kirkkonsa toiminnasta, jos se tuottaa lihavia ja hyvinvoivia Jumalankieltäjiä Pohjois-Vietnamissa ilman pienintäkään hengellistä uudistusta näissä ihmisissä? Lisäksi kristityt ovat järkyttyneet siitä hirveästä pop-musiikista ja huoramaisesta käytöksestä, jota muutamat vierailevat nuorisoryhmät ovat esittäneet seurakunnan edessä jumalanpalveluksen aikana. Jos jumalanpalvelusten kehitys edelleenkin menee samaan suuntaan, niin tulee kristityille mahdolliseksi osallistua niihin. Niistä jää täsmälleen sama maku, kuin jos olisi käynyt jazz-festivaaleilla.

Amerikkalaiset nuoret kristityt, jotka ovat tottuneet yksinkertaiseen jumalanpalvelusmuotoon omassa vapaassa Apostolis-Luterilaisessa kirkossaan, ovat kokeneet eurooppalaisen valtionkirkon jumalanpalveluksen järkytyksenä. Maallikkosaarnaajat ovat kastaneet heidät, rippikoulun he ovat käyneet lapsena oman saarnaajansa johdatuksella, maallikot ovat kaikessa yksinkertaisuudessa suorittaneet ehtoollisen jakamisen heille aivan apostoolisen esikuvan mukaan, koskaan he eivät ole kuulleet kuolleitten soittimien ääntä omassa kirkossaan, liturgia on ollut heille vierasta, oma saarnaaja, joka tuntee heidät sydäimestä, on vihkinyt heidät avioliittoon ja he ovat saattaneet vainajansa kirkonmaalle, missä tuttu saarnaaja on siunannut vainajan viimeiseen lepoon. Niitten jäykkien ja kylmien muodollisuuksien aikana, mitkä tapahtuivat kirkossamme, istui muutama amerikkalainen nuorukainen ehtoollisen aikana pää painoksissa itkien kaikessa hiljaisuudessa: *»Miksi elävien kristittyjen Euroopassa pitää olla tällaisessa kirkossa?»*³⁰

Niin, miksi ja kuinka kauan? Siihen vastattiin: Niin kauan kuin luterilainen kirkko on olemassa, olkootpa sen palvelijat kuinka turmeltuneita ja ilkeitä tahansa, kunhan he vain välittävät armon välikappaleet oikein. On suuri Jumalan armo, että armonvälikappaleet ovat kristityitten käytettävissä sekä omalla paikkakunnalla että muissakin paikoissa.

Kehittämällä jumalanpalvelusmuotoa ja kirkon toimintaa alinoma

väärään suuntaan, sekä pakanallisen elämän kautta, pelottavat papit autuutta kaipaavat sielut kirkonyhteydestä pois vapaisiin uskonyhteisöihin, joissa on enemmän lämpöä ja elämää kuin kirkossa. Nämä puolestaan tekevät sen vakavan virheen, että he pitävät valtiokirkon rappeutumista ja kylmyyttä seurauksena Lutherin opista, mikä on aivan väärin tehty, sillä jos Lutherin oppi olisi jäljellä kirkossa sekä kirjaimessa että hengessä, niin olisivat kirkko ja yhteiskunta toisen näköisiä. Silloin kirkko olisi kaikkien autuutta kaipaavien sielujen hengellinen koti. Mutta nyt nämä ihmiset eroavat kirkosta ottaen lapsensa mukanaan. Heillä on halu repiä kirkko riekaleiksi lopullisesti. He eivät käsitä, että heidän nykyinen ja tulevaisen uskonnonvapautensa riippuu pelkästään luterilaisesta kirkosta, jota maan hallitsija suojelee. Heränneitten ja autuutta kaipaavien sielujen pitäisi jäädä kirkon yhteyteen eikä erota siitä, vaan heidän pitäisi tutkia Lutherin alkupeleistä oppia hakeutuen niiden luokse, jotka vielä seuraavat sitä oppia kaikissa paikoissa — silloin he löytäisivät Kristuksen kirkon yleisen kirkon sisällä.

KIRKON TULEVAISUUDESTA

Laestadius on sanonut, että luterilaisen kirkon ruumisarkkuun on naulattu ensimmäinen naula. Tämä naula oli se vaino, mitä papisto harjoitti lukijaisia ja pietistejä vastaan 1700- ja 1800-luvuilla. Karkoittamalla itse ytimen pois kirkosta olivat papit jo silloin määränneet kirkon tulevaisen kehityksen suunnan. Laestadius sanoo edelleen, että pian siihen ruumisarkkuun naulataan viimeinenkin naula. Se tarkoittaa, että se kirkko on kokonaan häviävä. Luterilainen oppi on jo kaatoamassa kirkosta nopein askelin. Kuinka kauan sitten itse laitos on oleva olemassa? Kirkon johtoporras on kyllä huomannut, että kirkon asemaa yhteiskunnassa olisi pikaisesti kohotettava, muutoin pitää papien mennä uudestaan kouluun hankkiakseen itselleen uuden ammatin. — Vetäkää vain jazz-festivaalit kirkon sisälle ja karkoittakaa sieltä viimeiset autuutta kaipaavat sielut pois, niin kiirehditte sitä päivää saapuvaksi, jolloin viimeinen naula luterilaisen kirkon ruumisarkussa tulee lyödyksi pohjaan asti! Silloin on pakanallinen ja raaka massa kii-

hotettuna poliittiseen hurmahenkisyyteen huutava, kuten Laestadius on kirjoittanut (HÄK s. 309):

»HURRAA MINULLE JA SINULLE! JOKA MIES NUORAAN KÄSIKSI JA VARAS NUORAN PÄÄHÄN! HIRTTÄKÄÄ VIIMEINEN KUNINGAS VIIMEISEN PAPIN SUOLIIN! HURRAA MINULLE JA SINULLE! TÄTÄ PÄIVÄÄ EMME KOSKAAN UNHOITA.»

ELÄVÄN KRISTILLISYYDEN TULEVAISUUS

On olemassa monta jumaluusoppinutta, jotka ovat sitä mieltä, että haajaannukset laestadiolais-kristillisessä seurakunnassa johtuvat ennen kaikkea Laestadiuksen opista, jonka suuret epäjohdonmukaisuudet välttämättömästi aiheuttavat vastakohtaisuuksia sen seuraajien keskuudessa. Samanlaista on kuultu lausuttavan Lutherin opista. Samoin on asianlaita myös Raamatun opin kanssa. Niin on aina oleva kaikkeen Jumalan sanaan nähden, sillä ilman Pyhän Hengen valkeutta sydämessä ei kukaan saata käsittää jumalallista ilmoitusta. Koska profeetat, Johannes Kastaja, Kristus (Sana), apostolit, marttyyrit ja kirkkoisät ovat olleet niin tyhmiä, että he ovat jättäneet jälkeensä sokealle järjelle käsittämättömiä opetuksia, niin antakaamme järkevien jumaluusoppineitten luoda uusi uskonto, jossa ei ole epäjohdonmukaisuuksia. Olisi toivottavaa, että tämä uusi uskonto olisi suvaitsevainen kaikkia kohtaan — vieläpä »suvaitsemattomiakin» kristityitä kohtaan, jotka eivät omantuntonsa tähden voi kaikkea suvaita. Heidänhän pitää kuulla Jumalaa enempi kuin ihmisiä. Elävät kristitythän eivät voi omantuntonsa tähden olla mykkiä koiria tai antaa kristityn nimeä niille, jotka eivät ole uudestisyntyneitä.

Niinollen näyttää siltä, kuin maailma olisi ollut paljon onnellisempi, jos ei mitään elävää kristillisyyttä olisi maailmassa ollut olemassa, ja päivän nuoriso on kasvatettu siihen käsitykseen, että totinen kristillisuus on suurin paha, mitä koskaan maan päällä on ollut. Sehän tuomitsee heidän hillittömät aistilliset nautintonsa.

On outoa, että jumaluusoppineet ovat niin usein olleet huolissaan laestadiolaisesta kristillisyydestä. Laestadiuksen aikana papit olivat

huolissaan oikeaoppisista luterilaisista, jottei Laestadiuksen julistus heitä viettelisi. Laestadiuksen kuoltua he olivat vakavasti huolestuneita tämän kristillisyyden menestyksestä. Silloin he havaitsivat siinä olevan jotain hyvääkin. Siksi he lähtivät taisteluun säilyttääkseen siinä näkemänsä hyvän ja tuhotakseen sen pahan, mitä he siinä näkivät. Kuninkaanninnasta tuli alkusysäys tälle työlle. Prinsessa Eugenia oli huolissaan maanmiehistään lappalaisista, jotta he eivät jäisi siihen pimeyteen, johon he olivat joutuneet laestadiolaisen harhaopin kautta. Hänellä oli vähemmin huolta hurskaista tukholmalaisista. Eiväthän he olleet laestadiolaisen harhaopin vaaravyöhykkeessä. Valitettavasti eivät papit (P. O. Grape ym.) siihen aikaan kuitenkaan onnistuneet kokonaan poisjuurittamaan alkuperäistä eksytystä, vaan se jäi jäljelle ja lisääntyi, vaikka he pian Raattamaan kuoltua ennustivatkin, että kolmen vuoden kuluttua ei Joonas Purnulla ole laumassaan kuin pivon täysi lappalaisia.⁵

Tämä länsilaestadiolainen eksytys oli pahinta mitä papit ja suuret eriseururatsat tiesivät olevan olemassa maailmassa niin kauan kuin se oli pysyväinen alkuperäisessä opissa. Mutta kun Boreman lopultakin toisille pappeihin hengen uudenaikaismielisten saarnaajain avustuksella Laestadiuksen postillan kansien välissä, ja sitä tietä seurakuntaan, niin saivat sekä Herodes että Pilatus kätellä ja onnitella toisiaan. Nyt se laestadiolainen harhaoppi on lopultakin hävitetty.

Niin uskoi kyllä koko uudenaikaismielinen enemmistö hajaannuksen tapahduttua. Siihen aikaan Gunnar Jönsson sanoi August Isakssonille, joka oli lujin vastustaja uusille tuulille: *»Sinä jäät lopulta aivan yksin.»* Siis ei mitään seurakuntaa tule jäämään alkuperäisen opin perustukselle. August Isaksson vastasi Gunnar Jönssonille: *»Kyllä se sinunkin tähti vielä varisee.»*

Tämä yli kymmenen vuoden aika, joka hajaannuksesta on kulunut, on osoittanut Gunnar Jönssonin ennustuksen virheelliseksi. Alkuperäiselle opille uskolliset ovat vain lisääntyneet, vaikka monta kymmentä kristittyä on nukkunut pois näiden vuosien aikana. Kaikista vastoin käymisistä ja siitä suunnattomasta vastustuksesta huolimatta, jota uudenaikaismieliset ovat tehneet kaikkialla valheitten, uhkausten ja väkivallan kautta, on tämä pikku lauma valloittanut monia maita. Kristuksen rakkaudentulen soihdunkantajia on siellä täällä yli koko uskolisten vanhinten työkentän s.o. Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Ame-

rikassa. Ja yksi ainoa kipinä Kristuksen rakkaudentulesta voi sytyttää kulovalkean, jos Jumala sen katsoo tarpeelliseksi. Niin on kuitenkin ennen tapahtunut.

VANHINTEN ENNUSTUKSIA

Rovasti Laestadius, Johan Raattamaa ja tämän kristillisyyden vanhimmat ovat ennustaneet tulevaisuuden, joten tulevaisuudennäkymät avautuvat meille, kun toistamme heidän lauseensa. Ne vanhimmat, jotka tämän vuosisadan alussa sotivat Jumalan totuuden puolesta ovat ennustaneet, että vielä kerran on hartauden tuulet puhaltava voimallisesti Ruotsin Lapinmaan kylien läpi — kuitenkin raskaitten koettelemusten aikoina. Vuosisadanvaihteen aikaisen suuren hajaannuksen jälkeen oli kristillisyydessä kylmä ajanjakso. Mitään suurempia muutoksia parempaan päin ei tapahtunut. Vasta 13 vuotta hajaannuksen jälkeen alkoivat suuret heräyksen tuulet puhaltamaan. Svappavaarassa teki parannuksen yli 70 henkilöä yhdellä kertaa, ja hartauden tuli meni kulovalkean tavoin kylästä kylään. Silloin kristillisyyks meni eteenpäin voimalla, eikä eriseura tullut menestyksestä osalliseksi.

Raattamaa on ennustanut viimeisestä verisestä vainosta, joka on kohtaava tätä kristillisyyttä vähän ennen viimeistä päivää. Tämä on luultavasti nouseva sen pakanallisen hallituksen puolelta, joka perustetaan kuningaskunnan häviämisen jälkeen. Niin kauan kuin kuninkaan valtaistuim on olemassa, on kristillisyyks lain suojaama, sillä kuningas on valansa mukaan velvollinen puolustamaan luterilaista uskontoa valtakunnassa. Profeettahan on sanonut, että *viimeisinä aikoina on Jumalan Henki lepäävä Pohjan maalla* (Sakarja 6: 8), sekä, (Jes 49: 23): »*Ja kuninkaat pitää olemas sinun holhoojas ja heidän kuningattarensa sinun imettäjäs, heidän pitää lankeemas kasvoillensa maahan sinun edessäs, ja nuoleskeleman sinun jalkais tomua. Silloin sinä tiedät, että minä olen Herra, ja ettei kenkään tule häpiään, joka minua toivoo.*»

Raattamaa kirjoittaa Kemin kristityille kolmas päivä syyskuuta 1873 mm. seuraavaa: » - - - *Riemuitse hengessä katsellen Kuningasta kaunistettuna kuninkaallisessa, veripunaissessa puvussansa lyövän suunsa miekalla viholliset! Niinkuin 19. luku Ilmestyskirjassa osoittaa, että Kristuksen oppi saa voiton ja valaisee korkeat esivallat, ettei verinen*

vaino saata tulla, niinkuin entisinä aikakausina, uskon ja omantunnon asiain tähden, ennenkuin viimeinen vaino tulee maailman lopun päivinä, niinkuin Johanneksen Ilmestyksen 20. luku osoittaa. Te näette, että asetukset ovat muutetut, avaten tietä kuningasten Kuninkaalle ja herrain Herralle, joka vereen kastetussa vaatteessa ajaa valkiolla orhiilla sotalaumansa edellä. Ilmestyskirjan 19. luku osoittaa, että elävä kristillisyyks levenee, vaikka sokea maailma vainoo ja vastaan seisoo: he pitävät neuvoa keskenänsä, ja ei sekään seiso, sillä tässä on Immanuel, sanoo p.profeetta. Tässä on väkevä Jumala, joka ei anna kuniaansa vieraalle. Te saarnaajat piiskuisen lauman kanssa, olkaamme toivossa iloiset, kyllä orjantappuroilla kruunattu Kuningas asiansa toimittaa ja valtakuntansa levittää. Tehkäämme ainoastansa työtä niinkuin kelvottomat palvelijat ja rakentakaamme uskossa Herran tempeliä sen perustuksen päälle, joka jo pantu on. Ole aina kaunistettu Karitsan verellä, Sionin tytär Suomen rannalla! Amen. - - - »

Rovasti Laestadius koskettelee näitä asioita Huutavan Äänessä sivuilla 165 ja 269.

(HÄK s. 165): » - - - Useat ihmiskunnan historiaa kirjoittaneet tarkkanäköiset tutkijat ovat huomauttaneet, että ylöllisyys ja tapojen turmelus ovat kulkeneet valtakuntain perikadon edellä. Ja samoin kuin pimeys oli ennen maanjäristystä Vapahtajan kuoleman aikana, niin on myöskin hengellinen pimeys aina peittänyt valtakuntia ennenkuin valtiollinen järjestys on puhjennut ilmi. Juudaan kansan historia osoittaa, että uskonnon ylönnätkä, epäusko ja siitä seuraava tapojen turmelus oli juutalaisvaltakunnan perikadon syy. Mutta heitä ei koskaan voitu saada vakuutetuiksi siitä, että olivat vajonneet niin syvälle hengelliseen pimeyteen. Jos juutalaiset olisivat ottaneet vastaan kristillisyyden, niin heidän mieleensä ei koskaan olisi voinut johtua kapinan nostaminen ylivoimaista Rooman valtaa vastaan. Kreikkalaiset voivat puolustaa vapauttansa voimallisempaa Persian valtaa vastaan, mutta niin pian kuin ylöllisyys ja tapojen turmelus pääsivät valloilleen, täytyi heidän sortua makedonialaisen ja roomalaisen ylivallan edestä. Useat historioitsijat ovat huomauttaneet, että Roomalaisten ankarat tavat, kuinka ankaria ne olivatkin tasavallassa, kumminkin olivat se sisällinen voima, joka antoi heille väkevyyttä sotatantereella ja teki heidät voittamattomiksi. Mutta tapojen rappiolle joutumista seurasi myöskin hengellisen ja ruumiillisen voiman lamautuminen, niin etteivät he voineet puolustautua

raakalaisia vastaan. Tätä en tahdo sanoa sentähden, että meidän kristittyinä pitäisi ottaa vastaan pakanallisia tapoja ja muoteja, vaan sentähden, että pakanat syyttävät nykyajan kristityitä tuomiopäivänä, he syyttävät ja tuomitsevat heitä epäuskosta, jumalattomuudesta ja uskonnon ylönkatseesta. Sillä helppoa olisi todistaa, että kansan enemmistö vanhassa Kreikassa ja vanhassa Roomassa ei ollut hetikään niin Jumalaa pelkäämätöntä ja niin jumalatonta kuin kastetut pakanat nykyään ovat. On myöskin huomautettu, että kaikki usko ja kaikki uskonto oli melkein kadonnut vähän ennen Ranskan vallankumouksen puhkeamista (1789—1793). Ja sentähden kävikin niin helposti laatuun kiihoittaa kansaa kapinaan. Sillä kansan, jolla ei ole mitään uskoa parempaan elämään tämän jälkeen, täytyy etsiä onnellisuuttansa aistillisissa nautinnoissa, syystä ettei se tiedä mikä sitä kohtaa ijankaikkisuudessa. Mutta mistä kansa on ansaitseva itselleen ryyppylantin, jollei se saa ryöstää rikkailta? Jokainen kunnianhimoinen konna, joka itse tahtoo kohota valtaan, voipi yllyttää semmoisen kansan kapinaan ja hävitykseen, saati hän vain lupaa heille kovasti juomarahaa. Semmoisia ovat nyt olosuhteet Euroopassa, ettei tarvita enempää kuin joku kipinä pohjattomuudesta sytyttämään tulta valtiolliseen olkiläjään.

Esiintymisemme maailmassa on kuin huutavaisen äänen esiintyminen korvessa, missä ei yksikään kristitty ihminen kuule ääntämme. Ainoastaan kesyttömät pedot, peikot ja metsänperkeleet, hukanpenikat ja tarhapöllöt, marakatit ja kyykäarmeitten sikiät suuttuvat tästä huutamisesta ja sanovat: »Helvettiin mokoma haaveilija, kerettiläinen ja luopio puhtaasta evankeellisesta opista!» Huutamisellamme tahdomme osoittaa, että koko kristikunta on sairas, että käärmeenmyrkky kihisee kaikkien verisuonissa, että sydäntä, se on kirkkoa, vaivaa veripahkat, että Siionin muurin vartijat ovat mykkiä koiria, jotka eivät hauku ...»

(HÄK s. 269) » - - - Tämän valtaistuinten sortumisen on jo kaksi vuotta takaperin muuan heränneistä pohjoisessa nähnyt eräässä näyssä. Ruotsi saatetaan sodan kautta kurjaan tilaan ja tulee lopulta Venäjän vallan alaiseksi valtioksi. Ne raskaat verot, jotka sodan takia rasittavat kansaa, pakoittavat monta rahvaaseen kuuluvaa henkilöä muuttamaan pois maasta.

Semmoisia ovat ne ajan merkit, jotka nyt ennustavat valtioiden perikatoa. Mutta tasavaltainen vakiomuoto ei voi menestyä Euroopassa, syystä että kaikki siveyden ja uskonnon siteet ovat katkenneet. Joskin

vanhat hallitukset sortuvat, niin on aina olemassa joku kunnianhimoinen konna, joka kansan suosion kautta kohoaa valtaan, ja siis ei tule mitään puutetta hirmuvaltiaista. Mutta kuta enemmän kansaa näin köyhdytetään ja sorretaan, sitä suuremmaksi täytyy tulla hengellisen lunastuksen kaipuun. Ja me toivomme silloin, että Herra herättää jonkun mahtavan hengen, jolla on voimaa vaikuttaa kansan vakaumukseen; sillä siltä taholta avun täytyy tulla. Poliitiikasta ei ole mitään apua odotettavana. Mutta hengellinen uudistus on tarpeen. Siihen Herra antakoon apunsa. Amen.

TOSITIETOJA LAESTADIOLAISESTA HERÄTYS-
LIIKKEESTÄ RUOTSISSA JA SUOMESSA,
LAHTI 1931

KIRJOITTANUT FRANS PARAKKA

Olemme olleet tilaisuudessa tutustumaan äskettäin ilmestyneeseen teokseen nimeltä Laestadiolaisuuden historia, jonka on kokoillut pastori Väinö Havas Suomessa. Kirjan johdosta olen pakoitettu tekemään joi-takin oikaisuja ja vastalauseita.

Kirjan sisältö on jokseenkin laaja ja voipi olettaa paikoittain puo-lueetonkin. Ehkä voi olla niinkin, kuten historioitsija esipuheessaan lausuu, »että moni kohta on sivuutettu ehkä liian pinnallisesti ja moni vähemmän tärkeä tullut mainituksi. Näin saattaa olla asianlaita eten-kin henkilötietoihin nähden. Usea siunausrikkaasti vaikuttanut liik-keen johtomies on tullut vain nimitetyksi, ja joku syrjempänä ollut on saanut osaksensa laajemmankin kuvauksen. Syynä on ollut tietojen niukkuus, joka on johtunut osaksi siitäkin, että eräillä tahoilla on sangen kylmästi suhtauduttu yrityksiini».

Ensiksikin ottaa kirjoittaja käsiteltäväkseen laestadiolaisen liikkeen alkuvaiheita, sen olemassa oloa ja levenemistä, sen myötä- ja vastoin-käymisiä sekä myös liikettä vastaan ilmennyttä hengellistä vihaa ja vai-noa. Mutta joka laajemmalta on tätä hengellistä liikettä omin silmin nähnyt, sekä seurannut J. Raattaman y.m. kristillisyytemme vanhin-ten kirjoituksia ja suullisia kertomuksia tosiseikoista, joiden kanssa myös n.k. Lännen saarnaajat ovat olleet kosketuksissa varsin alusta al-kaen, nim. Jonas Purnu, Israel Nattavaara, Leipo-Kalle, Jöns Mänty-vaara, Nils Yrttivaara, Meri-Pietari, Samuel Vettasjärvi, Isak Niku ja Isak Kuoksu y.m. - - - He olivat monta kymmentä vuotta seuran-neet Juhani Raattamata hänen eläessään, joista saarnaajista on kirjoit-tajalla hyvin niukasti todellisia tietoja lukuunottamatta kirkkoherra Edqvistin kirjaa, johon oli liitettyä meidänkin lyhykäinen kirje, johon

historioitsija ei ole uskaltanut kajota, luultavasti epäillen kirjeemme turmelevan historiansa merkityksen. Jos nyt asettaa mainitun historian todellisuuden rinnalle, niin joutuu kysymään, mikä pakotti kirjoittajan niin epävarmoin ja sekanaisten tietojensa nojalla niin tärkeään tehtävään, kuin mainittu historia on. Ja vieläkin ihmeteltävämpi on, koska teoksen kirjoittaja joitakin vuosia takaperin oli itse Gellivaarassa näkemässä työalaamme,* vaikkakin silloisissa tilaisuuksissa oli vain pieni osa kristityistä koolla. Hänen olisi pitänyt mielestämme huomata, että olisi ollut aihetta lähemmin tutkia ja tutustua tähän kristillisyyteen ennenkuin vedätti mitä mustimman leiman tästä kristillisyydestä osoittaen kaikelle maailmalle ilveilyksi osaksi oleellisiakin ja olemattomia tietoja, joten elävästä kristillisyydestä tuntemattomat voivat tulla helposti siihen johtopäätökseen, että kristillisyyden on vain ihmeellinen taikaus, ja monet yksinkertaiset, luottaen kysymyksessä olevaan historiaan, joutuvat sitä raskaampaan epätietoon, mikä lienee se oikea ja autuaaksi tekeväinen oppi.

On ihmeellistä, että historioitsija, ollen osallisena tämän laestadiolaisen liikkeen vaikutuksista, ottaa tietolähteikseen osan mustia maailmanjoukon valheita. Näin ollen katsomme niin suuren ja tärkeän tehtävän kuin kysymyksessä olevalla historiallisella teoksella olisi voinut olla, ikävästi menettävän tulevaisuudessa arvoaan, kun asiat todellisuuden mukaan tulevat päivän valoon.

Sivun lopulla 129 sanoo historioitsija: »Raskaat aavistukset täyttivät kuitenkin vanhuksen (Raattaman) sydämen. Hän pelkäsi vaaraa lännestä ja idästä.» Aivan vastaista suuntaa osoittaa se »kanssapuhe», jonka hän kirjoitti Ullatista v. 1854. Hänellä ei ole ensinkään huolta lännestä, mutta sitävästoin pelkää hän suuresti itäistä suuntaa, jossa jo niin aikaisin tuon tunnetun pastori Liljebladin hapatus oli voimassa ja vaikutti jo rovasti Laestadiuksen eläessä niin paljon, että kun hän tuli

* Huomautus

Tämä oli väärinkäsitys. Havas ei ole ollut koskaan Jellivaaran kokouksissa. Hän on sanonut, että »kirjan nimi on tositietoja, ja jo ensimmäisellä lehdellä on valhe». Parakan kysymys jää kuitenkin vielä voimaan. Miksi Havas mustamaalasi esikoisten seurakunnan, koska hän ei sitä sen paremmin tuntenut? Jos hän ei ollut Jellivaarassa tutustumassa tämän seurakunnan työalaan, niin kirjailijan lähtökohdat yhä vain heikkenevät. Miksi hän kirjoitti useita sivuja historiastaan umpimähkään? Ja hänen kantansa oli niin horjuva, että pian historian julkaisemisen jälkeen hän erosi uudestiheränneistä, vaikka historia julistaa uuttaherätystä. (Tositietoja, suomalaisten osa s. 43.)

Pajalasta pitämään rovastin tarkastusta Karesuvantoon, hän pelkää ja varoittaa: »että jos teidän kristillisyytenne pääsee sinne päin raavastumaan, kuten se on näinä kahtena vuonna raavastunut, niin voi käydä siten, että te, jotka ennen tätä aikaa olitte niinkuin lapset uskon yksinkertaisuudessa, tulette jo tulevana vuotena sadanajastajan aikuisiksi ämmiksi. Kuulette viimein hengellisellä kuolemalla eikä yksikään lapsukainen itke teidän hautanne päällä.» Vieläpä varoittaa heitä käymästä vaarallisia paikkoja.*

Historian sivu 130 *Esikoisuus*: »Muutamille lännen saarnaajille tämä oli ankara koetinkivi, ja näyttää siltä, että jotkut heistä eivät jaksaneet vastustaa kateuden kiusauksia, vaan ryhtyivät toimintaan, jonka lopullisena seurauksena oli n.k. *esikoisuuden* syntyminen.»

Siv. 131 jatkaa kirjoittaja: »Esikoisuuden historiallinen synty pohjaa oikeastaan useallakin taholla syntyneisiin ristiriitoihin.» Ja vähän edempänä toteaa historia: »Monet J. Raattaman kirjeet, määrättyllä tavalla ymmärrettyinä, antoivat aiheita tällaisen esikoiskäsitteen syntyymiseen. Hän saattaa kirjoittaa esim. näin: »Koska minä olen esikoinen monen veljen seassa.» »Siitä pitäisimme heitä (nim. eriseuraisia) tuntea, ettei he rakasta esikoisseurakunnan jäseniä» jne.

Aivan oikein: kun rupesi monenlaiset äänet kuulumaan niissä herätysliikkeissä Suomessa ja erittäinkin Kittilässä, Itä-Norjassa ja Amerikassa, niin J. Raattama herätti kysymyksen: »Mikä on oikea seurakunta?» Ja sitten kun tutkistelu lopullisesti päättyi, rupesi hän väsymättömällä tarmolla seurakunnan kanssa ja puolesta kirjoittamaan lähetyskirjeitä, joissa hän eritoten osoittaa sen aikakaudellamme ensiksi syntyneen seurakunnan, jonka hän aina asettaa sen seurakunnan rinnalle, joka syntyi Jerusalemissa lukittuin ovien takana ja jatkuvasti huomauttaa, että jälkeentulevaiset heräykset tulisivat siihen liitetyksi yhden Kristuksen hengellisen hallituksen alle, että Herran lauma koossa pysyisi. Näitä Raattaman ymmärryksiä eivät ole lännen saarnaajat koskaan vastustelleet. Ja sitä enemmän selkisi tämä asia, kun Raattama valaisi, minkäkaltaisia vahinkoja seuraa niille, jotka eivät seurakuntaa tottele. Mutta nämä ymmärrykset tulivat monelle karvaaksi Pohjois-suomessa, Itä-Norjassa ja Amerikassa, niin että monet etevistä saarnaajista nousivat aivan jyrkästi Raattaman ymmärrystä vastaan. Aluksi

* »Aikakautemme Vanhinten Kirjoituksia» siv. 8—10.

ottivat syyksi sen, ettei Johan Takkinen ole sovelias lähetettäväksi Amerikkaan, ja niin erkaantuvat ymmärryksissä, jotka koskivat lähetystä ja käsitettä oikeasta seurakunnasta. Ja kun Kittilän saarnaajat tulivat Itä-Norjaan, vaikuttivat he siellä jyrkän vastaansanomisen, joka meni niinkin kauas, että seurahuoneen ovet suljettiin niiltä saarnaajilta ja kristityiltä, jotka turvasivat esikoisten seurakuntaan.

Eihän tämä »koetinkivi» ollut kysymyksessä lännen saarnaajilla eikä ensinkään aiheena herättää kateuden kiusauksia, sillä sydämellinen ja täydellinen luottamus on aina ollut olemassa siihen totuuteen ja valkeuteen, joka niillä ensimmäisillä alusta alkaen ja niin läpi aikoja on ollut ja vieläkin on olemassa Vapahtajain sanain mukaan: »Eloa tosin on paljon, vaan työväkeä on vähän.» Ehkä, ikävä kyllä, sellaista työväkeä on aina ja kaikkina maailman aikoina ja ei vähin meidän päivinämmme, jotka työskentelevät kristillisyytemme hajoittamiseksi ja turmioksi. Meitä suuresti ihmetyttää ja murheuttaa, että heränneet tästä hengellisestä liikkeestä uudistavat häväistyskirjoituksiansa, kuten kysymyksessä oleva historian kirjoittajakin.

Ja mitä Raattaman kirjoitusten määrättyllä tavalla ymmärtämiseen tulee, kuten kirjoittaja siitä lausuu, emme voi käsittää. Sen vaan olemme tulleet näkemään ja kokemaan jo 50—60 vuotta tätä ennen, että väärällä tavalla ymmärrettyinä oppi sovinnosta ja esikoisten seurakunnasta ovat olleet monelle raskas ja sangen ikävä lankeemus Euroopassa ja Amerikassa. Emme ole niin viisaiksi tulleet ei Raattaman eläissä eikä hänen kuolemansa jälkeen, että olisimme ruvenneet eri tavalla ymmärtämään kuin ne ensimmäiset. On siis ihmeellistä, mistä Mikko Pääkkölällä on se tieto, että Raattaman jälkimmäinen vaimo Raattaman vanhennuttua ja sokeaksi jouduttua olisi eri tavalla lukenut kirjoittamansa kirjeet Raattamalle, kuin niiden sisältö todellisuudessa oli, joihin kirjeisiin sitten Raattama tietämättänsä kirjoitti nimensä. Sen voi lukija itse parhaiten todeta, kun katsoo hänen kirjoituksiaan ensimmäisen vaimon eläessä ja niin viimeiseen kirjeeseen asti, josko on hänen kirjoituksissaan eroavaisuuksia. (Lukuunottamatta sitä, mitä on kirjoitettu kristillisyyden laveuteen monissa erilaisissa vastoinikäymisissä tehdessänsä työtä sen päälle, että Herran lauma koossa pysyisi yhteen henkeen liitettynä, niinkuin yksi Sionin tytär sekä Euroopassa että Amerikassa.) Historioitsija on todellakin niinkuin tulinen pastori Laitinen sanoo kanssapuheessaan Isak Nikun (ei Isak Kuoksun) kanssa, että

uudestiherännyt on kuin juopunut, joka nousee hevosen selkään toiselta puolen ja samalla varisee alas toiselle puolelle.

Ei esikoisen eikä hänen seurakuntansa syntyminen ole kateuden kiusauksen synnyttämä, jota kirjoittaja tarkoittaa, vaan se seurakunta on uudestisyntynyt Herran Jeesuksen veristen vaivain kautta, johonka seurakuntaan olemme Jumalan suuresta armosta saaneet sisälle tulla, ja siinä on meitä Kristuksen lain mukaan hallittu niin, että on ollut uskossa vapaa käyminen armoistuimen tykö, jossa vieläkin priiskoitetuna Herran Jeesuksen viattomalla verellä ja päästettyinä pahasta omastatunnosta saamme kantaa sen autuaallisen tunnon ja vakuutuksen, että syntimme ovat anteeksi annetut, vieläpä nauttia vanhurskautta, iloa ja hyvän omantunnon rauhaa.

Vielä olisi palattava sivu 130:n lopulle, jossa mm. lausutaan: »Hajaantumisen varsinaiseksi opilliseksi pohjaksi kehitettiin kuitenkin omalaatuinen ns. apostoolista seuraamusta muistuttava seurakuntaoppi.» Aivan totta, että se on ollut ja on vielä tänäänkin olemassa maailman silmissä omalaatuinen oppi kaikkina aikoina, missä ikänä elävä kristillisyyys on ilmestynyt ynnä niitten siunattuun hedelmään kanssa, jotka siinä ovat tulleet näkyväisiksi. Eihän tämä ole vastainen asia, että totuus raamatulla vahvistetaan, josta myös vakuutetut olemme, että tämä elävä kristillisyyys on rakennettu profeettain, Kristuksen ja apostolein opin perustukselle, jossa Jeesus Kristus paras kulmakivi on.

Sivu 132: »Toinen vakava ristiriita syntyi Ruotsissa saarnaajien Isak Kuoksun, Samuel Vettasjärven ja kirkkoherra P. O. Grapen välillä.» Asia on tuulesta temmattu siinä muodossa kuin kirkkoherra Edqvist on sitä pyytännyt kirjassansa kuvailla. Samoin myös se seikka, että Raattama olisi valittanut voimattomuuttaan. Mehän sen persoonallisesti tiedämme, mitä Raattama on näistä asioista lausunut.

Sivu 134: »Tällaista kamppailua käytiin Raattaman elämän loppuvuodet. Yksissä seuroissa kuljettiin. Samojen pirttipöytäin takaa Herran sanaa julistettiin. Mutta veljellinen rakkaus oli särkynyt. Kysymys vallasta oli astunut ilmeisesti etualalle.»

Että vastuksia tuli Lapissa on paikalleen sanottu; ei kuitenkaan siinä määrin kuin Suomessa uudestiheränneet ynnä muut väittävät. Näiden suojaksi kirjoittajan täytyy solvata kristillisyyden vanhimpia isiksi ja esikoisiksi sekä selostaa niitä ankaroita tuomioita, jotka siitä ovat johduneet. On hyvin ihmeteltävää, kun tämän teoksen kirjoittaja on pappi

eikä silti näe, vaikka tietolähde on edessään, nim. rovasti P. O. Grapen ja prinsessa Eugénien välinen kirjeenvaihto, joka johtui siitä, että papit olivat tehneet kanteita tämän hengellisen liikkeen sopimattomuudesta, loukkaavasta esiintymistavasta hartaushetkinä; tarkoitan heidän huutamistaan ja ulvomistaan ynnä muuta. Tässä mainittu rovasti kaiken muun ohessa ojentaa auttavan kätensä siihen tarkoitettuun lähetystoimeen valitsemaan uskovaisia ja vakaisia kolportöörejä seudun omista pojista tämän laestadiolaisen liikkeen parantajiksi erittäinkin Lapissa. Jos nyt Raattama ei olisi kyllin aikaisin näistä huomauttanut, kun vielä lähetyksen perusteet olivat monille saarnaajillekin tuntemattomat, niin olisi voinut tämä kristillisyyden parannustyö mennä menestyksellisemmin läpi. Raattama katsoi nim., että kaikki se lähetystoimi, joka toimii sitä alkuperäistä esikoistenseurakunnan järjestämää lähetystä vastaan, on turmelevaa elävälle kristillisyydelle.

Lapin saarnaajat Jonas Purnu, Israel Nattavaara, Jöns Mäntyvaara, Karl Leipojärvi, Nils Yrttivaara, Samuel Vettasjärvi, Isak Kuoksu, P. O. Fjälldahl ym. olivat tämän kristillisyyden aamun koitosta alkaen kaikissa täydellisesti yksimieliset Raattaman kanssa. Niinmuodoin he eivät voineet sivuuttaa vanhimman ymmärrystä puolustaessaan sen alkuperäisen opin totuutta ja Kristuksen hengellistä hallitusta. Noin vuonna 1895 ja seuraavina vuosina tuli se siunattu virvoituksen aika erittäin Gellivaaran ja Jukkasjärven seurakunnissa, joka ulottui suurella määrällä vielä Pajalan, Muonion kappelin ja suureen osaan Jockmuckin seurakuntaa. Ja sitten, kun tämä vastasuuntainen lähetystoiminta ei saanut rauhassa edistyä, niin nostettiin hirmuinen melu. Monet yksinkertaiset nousivat omia opettajiansa vastaan, ja niitten ohella heränneet ja heräämättömät papit »Sionin- eli Armonsanomain» ja yleisten sanomalehtien palstoilla sekä muitten kirjojen vieläpä suullisten saarnainsa kautta ovat levittäneet kaikelle maailmalle valheita ja vihan purkauksia; vieläpä hankit ylös uusia ja monenlaisia lähetyksiä. Joka puolueettomasti tätä toimintaa katsoi, hänestä todellakin näytti, että tämä Ruotsin Lappi, erittäinkin Raattaman kuoltua, olisi ollut hirmuisen pimeä, pakanain ja eksytysten maa. Ja kuitenkin kristillisyytemme vanhimmat olivat täällä työtä tehneet aina aamupäivän koitosta alkaen yhdellä äänellä. Ja niinäkin aikoina oli hartaus niin huomattava, että lähes tuhanteen henkilöön nousevissa kylissä ei ollut kuin harvoja uskonsa kieltäjiä. Vaskivuoren kristityt rukoilivat Havaksen historiassa

mainitsemia saarnaajia heille saarnaamaan, ja kun mainitut saarnaajat Samuel Vettasjärvi, Isak Kuoksu, Isak Niku ja Frans Parakka olivat kolmatta päivää kokousta pitämässä, niin tulevat Aug. Lundberg, Juhani Sirkanmaa ja Mikko Pääkkölä samaan kylään ja tekivät toiset kokoukset erään jumalattoman taloon. Ja jos kysymyksessä oleva lähetyspuuha olisi ollut ainoastaan joku henkilökohtainen kysymys, olisi se eri asia. Mutta kun tuli kysymykseen oppi, niin se ei saa Luteruksen ymmärryksen mukaan liikkua ei hiuskarvaa. J. Raattama myös sanoo: »Jos oppiin tulee vika, niin tulee myös kristillisyyteen vika.»

Historia ei voi osoittaa miltään aikakaudelta sellaista, että esim. jälkeen syntyneissä herätyksissä olisi esiintynyt suurempi valkeus, kuin siinä ensimmäisessä. Päinvastoin on aivan useasti tullut ilmi, että monet väärät opit ovat nousseet sitä ensisyntynyttä seurakuntaa vastaan. Samaten tapahtui tässäkin hengellisessä liikkeessä, että oppi sovinnosta ja seurakunnasta tuli monelle kokonansa sopimattomaksi, niin että juuri siitä ovat johtuneet monet hajaannukset ja eriseurat, ensiksikin Muonionjoella, Suomessa, Pohjois-Norjassa ja aina Amerikkaan asti. Lukemattomat saarnaajat sekä papit että maallikot Europassa ja Amerikassa ymmärsivät sen olevan isäntähengen, hallitushengen; menivätpä eksytyksessään vielä niinkin kauas, että viimein soimattiin Amerikasta Raattamata, että hän istuu paavin istuimella kullalla soaistuna. Myös Juhani Sirkanmaa ottaa melkein samanmuotoiset aseet käsiinsä, kun hän kirjoittaa Itä-Norjaan v. 1900, jälkeen edellämainitun Vaskivuoren kokouksen: »Perkele istuu paavin istuimella, repii ja raataa heränneitten tuntoja ja tavaroita ja hallitsee Joonaksen valtakirjalla.»

Olemme vakuutetut siitä tänäkin päivänä, että jos kaikki työntekijät tämänkin hengellisen liikkeen laveudessa olisivat kuulleet Ruotsin Lapin vanhinten ääntä ja sujunneet Kristuksen hengellisen hallituksen alle, eivät olisi tarvinneet eksyä metsään. Mutta kun Kristuksen ies ja hallituksen muoto tuli sopimattomaksi, niin hyljättiin lopullisesti esiokoisuus eriseurana. Ei se voi auttaa, vaikka J. Raattamata paikotellen hyväksyy, kiittelee ja ylistää hänen hengellistä taitoaan ja viisauttaan ja kuitenkin hylkää ne ymmärrykset, jotka sotivat ihmisen oikeuksia vastaan. Ei ole Kristuksen hengellinen hallitus millään aikakaudella sopinut kuin ainoastaan niille sydämille, jotka ovat niinkuin lintu löy-

täneet huoneen ja pääskynen pesänsä, Sinun alttaris Herra Sebaot minun Kuninkaani; jotka käyvät itkun laakson läpi jne.

Historian sivu 134: »Vuonna 1901 koetettiin Gellivaarassa pitää jonkunlaista sovittelukokousta. Siinä olivat Tornionlaakson miehistä läsnä Sirkanmaa, Pääkkölä, Poromäki (ei Poromaa) ja Nikkari-Tuomas sekä Iisakki Palohuornanen, Gellivaaran saarnaajista Jonas Purnu, Viktor Appelqvist, Samuel Vettasjärvi, Isak Kuoksu, Isak Niku, Frans Parakka, Jöns Mäntyvaara, Leipo-Kalle, Meri-Pietari, Viktor Björkman y.m. Mutta se päättyi yleiseen sekasortoon. Asiallinen keskustelu oli mahdotonta.»

Onhan totta, että mainittu Tornionlaakson saarnaajaryhmä ilman minkäänlaista tiedoittamista oli saapunut Gellivaaraan. Jonas Purnu ynnä muut Lapin saarnaajat olivat juuri siihen aikaan pitämässä kokouksia Vettasjärvellä, joka on noin 8 penikuorman päässä Gellivaarasta itään. Kun sinne saapui tieto kirkonkylän kristityiltä, että mainitut saarnaajat olivat sinne saapuneet, niin lähetettiin Vettasjärveltä mies viemään kirjettä Gellivaaran kristityille määräyksellä, että lämmittäisivät, laittaisivat valot y.m. tarpeet rukoushuoneelle näille vieraille saarnaajille, sekä koettaisivat saada heitä viipymään, kunnes myös me ehtisimme sinne saapua. Oli vaikeata, kun kokoukset olivat vasta aloitettu Vettasjärvellä, niin pikaisesti sieltä lähteä, vaikkakin oli yksimielinen tarkoitus päästä heidän kanssa neuvottelemaan. Sentakia lähetettiin Viktor Appelqvist jo edeltäpäin Gellivaaraan kehoittamaan saarnaajia pysähtymään siellä siksi, kun muutkin sinne jätettiin saapuisivat. Jonas Purnu ja muut saarnaajat saapuivat, ja samana iltana laitettiin kokoukset, jossa Appelqvist teki selityksen roomalaisten 8 1. johdosta. Kun selitys loppui, otettiin esille Sirkanmaan kirje v. 1900. Sirkanmaa pääpiirteissään kielsi kirjeensä todenperäisyyden, kun siitä oli ainoastaan jäljennös esitettävänä. Tämä asia jäi sikseen niinkauaksi, kun alkuperäinen kirjeensä saapui Itä-Norjasta. Heti keskustelun loputtua rupesi kirkkoherra Bergqvist, nykyinen piispamme, oikein pontevasti esittämään sovintoa, joka kylläkin vaikutti sekasortoa, sillä saarnaajat katsoivat uskolle kuuliaisilla — vieläpä heränneilläkään papeilla ei olevan aihetta sekaantua kristittyin välisiin riita-asioihin. Kuitenkin ennenkuin kokous hajosi, julisti Jonas Purnu tunnetulla sointuvalla äänellään, että kun on näin paljon saarnaajia ja kristityitä koolla, niin huomenna kokoonnutaan sekä päivällä että illalla, jolloin

sitten on aika ja tilaisuus tutkia ja koetella kristillisyyden asioita. Mutta seuraavana päivänä, kun tultiin kokoon, olivat Tornion saarnaajat matkustaneet kukin tiehensä hyvästelemättä ja kiittämättä.

On mainittava, että kun mainittu Sirkanmaan alkuperäinen kirje joku aika myöhemmin saapui Gellivaaraan ja kirkkoherra Bergqvist sen luki, teki hän aivan jyrkän tuomion, että Sirkanmaan täytyy sen anteeksi anoa. Ei ole kuitenkaan Sirkanmaata senjälkeen näkynyt.

Sivu 135: »Vuosisadan alkaessa koettivat »esikoiset» levittää opiansa Suomeen käsin. Appelqvist ja Samuel Vettasjärvi (ei Kuoksu) tekivät laajan saarnamatkan Itä-Suomeen asti.» Niinhän on asian laita, sillä surkea ja sydäntä särkevä hätähuuto kuului: »Tulkaa auttamaan!» Kun Jonas Purnu sai näitä kuulla niistä kirjeistä, joita lakkaamatta tuli Suomesta, niin hän esitti muitten silloin elossa olevain saarnaajain ja seurakunnan kanssa lähetettäväksi saarnaajat Etelä-Suomeen. Ja tutkittiin välttämättömäksi auttaa heitä siinä surkeassa hädässä, joka siellä vallitsi, kuten Kalle Heliste sanoo. Mainittu lähetys myös tapahtui Etelä-Suomeen v. 1902. Kun lähetysmiehet olivat Helsingissä, saivat he sähkösanoman, että kallis vanhin Jonas Purnu oli mennyt Jumalan paratiisiin. Mitä enempi on sanomista niistä muutoksista, jotka tapahtuivat tämän ensi lähetysmatkan aikana ja jätlemmin, siitä Suomen veljet ovat kertoneet.* On kuitenkin hyvin tunnettu asia, että kova on vastarinta tehty vanhoillisten ja uudestiheränneitten taholta.

Sivu 134: »Johtavana sieluna tässä eripuraisuuden kylvössä oli mainittu Jonas Purnu. Hän saattoi aivan suoralta kädeltä tuomita esim. Laitisen näin: 'Nyt olen nähnyt ja kuullut sen kuuluisan Laitisen, jonka pitäisi olla niin merkillinen mies. Mutta enpä olisi uskonut häntä niin pimeäksi kuin hän on. Hänessä ei ole hituistakaan elämää.' Mutta tiukan tullen hän kielsi takapuheensa.» Tällä tavalla lausuu historian kirjoittaja. On enemmän kuin ihmeellistä, että hän voi kuvailla mitä mustimmassa muodossa tämän miehen, josta J. Raattama seurakunnan kanssa antoi sellaisen todistuksen, jonka osoittaa alla olevakin kirje:**

»Lannanvaara 6 p:nä maaliskuuta 1892.

* Nämä sanat viittaavat alkuperäisjulkaisun loppuosaan, jonka Ville Nieminen ja Joel Ahonen ovat kirjoittaneet. Tätä osaa ei ole tässä julkaisussa.

** »Aikakautemme Vanhinten Kirjoituksia» siv. 170,

Toiseksi tahtoo kokous liikutetulla sydämellä muistaa sen painavan asian, että täältä Lapista toimittaa saarnaajan sinne, joka jatkaisi Pyhän Hengen voimalla sitä kallista työtä, jota Takkis-vainaja on jo 14 vuotta tehnyt Calumetissa ja monessa Amerikan suomalaisessa seurakunnassa. Olemme kaikki yksimielisesti löytäneet Jonas Johansson Purnun siihen sopivaksi, ja olemme häntä sydämen rakkaudella siihen vaatineet, jos hän mahdollisesti voisi maallisten asiain tähden päästä. Hän on kallis vanhus, joka tämän kristillisyyden alusta asti on pysynyt uskollisena työntekijänä Herran viinimäessä. Hän olisi tosin tarpeellinen täällä Lapissakin, mutta Herralle Jeesukselle uhraamme hänet Amerikan lähetystyöhön, jos voittamattomia esteitä ei tule.

— — —
Johan Raattama, Isak Poromaa, Meripietari-Fjälldahl, Henrik O. Partapuoli, Nils Olsen Sunne, Nils Andersson Sarni, F. W. Laestadius, Jonas Johansson Purnu, Nils Olsen, Olof Henriksson, Henrik Kangas, E. Samuel Johansson.»

Ja siinä kokouksessa Vittangissa, jossa nostettiin kante August Lundbergin kautta heränneitten pappein tukemana Jonas Purnua, Samuel Vettasjärveä ja Isak Kuoksua vastaan, jossa kokouksessa nämä nimetyt saarnaajat ynnä muita vanhoja saarnaajia oli läsnä, oli myöskin Raattama saapuvilla. Samana vuonna jälemmittäin, kun hän tulee Saiwonmuotkoon, niin hän kirjoittaa Jonas Purnulle sekä muille Gellivaaran seurakunnan kristityille muun muassa näin: »Ja minä kuulin Vittangissa, että te puhuitte hajamielisyydestä niinkuin Herra on sanonut: »joka ei minun kanssani kokoo hän hajoittaa«, ja olemme jo ennen saarnanneet: pysykäämme koossa Herran sanan jälkeen ja älkäämme uskoko valheita niitten työmiesten päälle, jotka ovat uskollisesti hoitaneet Herran laumaa, monta kymmentä vuotta. Ja minä kuulin Vittangissa, että saarnaajat saarnasivat taivaallista totuutta niinkuin ennenkin. Meitä saattoivat Sammeli ja Kuoksun Iisakki Saiwonmuotkaan asti.»*

On siis merkillistä, että historian kirjoittaja kantaa niin katkeraa mieltä niitä saarnaajia kohtaan, jotka tämän kristillisyyden alusta asti

* Uusi kysymys.

ovat olleet Lapinmaalla likeisimmät Johan Raattaman ystävät, joidenka kanssa hän on yksimielisesti joka vuosi kulkenut ja yhdessä heidän kanssaan tutkinut kristillisyyden tärkeitä ja painavia asioita. Kaikesta ilmenee, että historioitsijalla olisi halu haudata Jonas Purnun, P. O. Fjälldahlin, Johan Takkisen, Olof Matoniemen ja suuren joukon saarnaajia heidän kanssaan niin mustain multain alle, ettei jälkimaailma saisi katsella sinne, mutta kauhulla kääntäisi selkensä ja hylkäisi heidät eripuraisuuden siemenen kylväjänä.

Sivu 196: »Esikoisuuden myöhemmistä vaiheista ei löydy kirjallisia todistuskappaleita. Heidän toimintansa ei ole millään tavalla virallisesti järjestynyt, kokouksissa ei pidetä pöytäkirjaa jne.» Kernaastihan tunnustamme sen, sillä emme ole nähneet itseämme siihen velvollisiksi, enempää kuin mitä Raattama on meille esikuvan jättänyt siinä, kuten kaikessa muussakin. Eihän ole olemassa muuta pöytäkirjaa kuin Pyhä Raamattu, Luteruksen ja Laestadiuksen kirjoitukset. Ja sitten kun on tarve vaatinut, on kirjoitettu lähetykskirjeitä kokouksista, joissa yksimielisesti on kokoon tultu Herran nimeen kristillisyyden ylösrakennukseksi lähelle ja kauas. »Joka tapauksessa on tämäkin laestadiolaisuuden haara», jatkaa kirjoittaja, »vielä elämässä. Amerikassa ja Ruotsin Lapissa se kylläkin näyttää surkastumistaan surkastuvan.» Eihän tämäkään ole totta! Ei ole niin asian laita Amerikassa ja vielä vähemmin Ruotsin Lapissa. Että esim. Amerikassa ovat joukot erkaantuneet, ei ole mitään uutta. Mutta sielläkin on olemassa yksi lauma, joka on pysynyt ja aina edelleenkin pysyy totuudessa rakkauden siteillä yhteen liitetynä.

Mutta sitävastoin se suuri sovinto, joka Amerikan suurseurain toimesta muodostui, on kaikki hajallansa. Ne ovat monissa eri joukoissa, johonka mm. historioitsija Havas on myös pyytänyt kätensä ojentaa. Ei kuitenkaan näytä siltä, että sovinto tulee, joka kylläkin olisi toivottava.

Sivu 197 lausuu hän edelleen: »Tulevaisuutta liikkeellä tuskin nykyisessä muodossaan on. Nykyinen aika kaipaa uusia muotoja, vaikka henki olisikin sama. Toivottavasti kuitenkin muutamat käsitykset (nimenomaan seurakuntaopista) esikoistenkin keskuudessa lientyvät ja jyrkkä tuomiohenki katoaa.»

Siis raskaitten epäilysten valtaamana huokailee kirjailija liikkeen tulevaisuudesta. Hänellä näyttää olevan silmämääränään nykyisten ai-

kain uudet muodot. Tarkoittaneekohan sitten maailman muotoa? Sillä se muoto, joka elävän uskon kautta on tullut päälle näkyväiseksi tässä kristillisyydessä jo alusta alkaen, on itsensä erottaminen maailman muodosta. Mutta jos liikkeen tulevaisuus pitää siinä riippua, että uusia muotoja seurattaisiin, niin se entinen esikuva täytyisi hyljätä ja uusi ja parempi tulla sen tilalle rakennetuksi. Aivan hyvin sen käsitämme, että voisi olla enempi mahdollisuuksia liikkeen leviämiseen, jos rupeaisimme seuraamaan kirjailijan toivomuksia, mutta siihen emme löydä perustetta Pyhässä Raamatussa, emmekä myös tämän elävän kristillisyyden ensimmäisten työntekijäin kirjoituksissa. Myös tiedämme sen, että ikäviä seurauksia on tapahtunut ennen ja tämänkin kristillisyyden aikana, missä ikänä uusia muotoja on päässyt kristillisyyden sisälle. Sillä lihallinen vapaus pyytää aina uusissa polvikunnissa tunkea sisälle. Ja hätäkös sillä on herrastella, kun sille vielä luvallisuus annetaan. Apostoli ei kuitenkaan pelkää huonoa tulevaisuutta liikkeelle, kun hän sanoo: »Älkää sovittako teitänne tämän maailman muodon jälkeen.» On myös varmuus siitä, että uudet muodot eivät tule muualta kuin maailmasta, sillä Raattama sanoo: »Jos aidan rakennus viinimäessä rapistuu, niin tulee sikalauma tonkimaan ja tallaamaan Jumalan pellossa ja Herran seurakunnassa. Ja minä luulen, että maailma on monessa paikkakunnassa kauniisti viheriöitseviä herätyksiä tallannut huonon aidan tähden. Vieläpä eriseuraiset, jotka omalla vanhurskaudella Jumalaa palvelevat, ovat ylimmäiset orasten nykijät ja hengen sammuttajat. Sentähden apostoli käskee heitä paeta, se on niitä erimielisiä, joilla on yksi henki maailman kanssa jne.»*

Varsinkin Raattaman kuoleman jälkeen profeteerasivat papit, että kolmen vuoden perästä ei ole Purnulla laumassaan kuin pivon täysi lappalaisia. Tämä profetia on turhaan rauennut ja yhtä turhaa luulemme olevan historioitsijankin ennustukset tästä kristillisyydestä. Uskomme ja olemme vakuutettuja siitä, että niinkauan kuin Herra huonetta rakentaa, eivät ne hukkaan työtä tee, jotka sitä rakentavat.

Kirjailija toivoo, että muutamat käsitykset, nimenomaan seurakunta-opista, lientyvät. Tämän emme usko kuitenkaan tapahtuvan niinkauan, kun elävä henki kristillisyydessä on, sillä nythän on jo 80 vuotta

* »Aikakautemme Vanhinten Kirjoituksia» siv. 66.

tämä kristillisyys seisonut, eikä ole vielä lieventynyt; sillä kaikki ne sielut, joille maailma on tullut mahdottomaksi, eivät tule aikaan ilman suojaa. Sentähden onkin Jumalan Poika niin lujasti sen rakentanut ja vahvistanut ja apostolit ovat sen perustuksen päälle rakentaneet niin kuin taitavat rakentajat. Mutta katsokoon jokainen, kuinka hän sen päälle rakentaa. Samoin ovat tehneet tämänkin kristillisyyden ensimmäiset työmiehet ynnä seuraajiensa kanssa. Siinä tunnustuksessa on monen kymmenen tuhannen lauma Europan ja Amerikan maalla, jotka siitä verisestä ovesta ovat sisälle tulleet, ja ovat siinä käsittäneet rauhan sielullensa ja niin saavat hengittää yhtä armon raitista ilmaa esikoisten seurakunnan helmassa. Ja vaikka suuren synnin voiman läpi on kulkeminen, on kuitenkin autuaallista, että on vapaa tykökäyminen armoistuimen luo. Eikä ne sielut tarvitse valittaa sen jyrkän tuomio-hengen yli, jonka historioitsija toivoo katoavan. Eikä tuomiot ole meiltä tehdyt, ne on jo ennen meitä julistettu, eikä ole jyrkempää tuomiota olemassa kuin se: »Joka ei usko, se on jo tuomittu jne.»

Olen nyt ensi kertaa lyhyesti tällä kirjoituksellani tahtonut kumota valheellisia ja vääriä solvauksia totuutta vastaan. Olemme olleet tilaisuudessa useasti näkemään mustia, valheellisia solvauksia kristillisyydestämme, mutta emme ole pitäneet niitä sen arvoisina, että olisimme niihin vastanneet, varsinkin kun olemme varmat, että totuuden oppi ei väisty valheen eikä vastaansanomisen edessä, joskin niiden kautta valitettavasti monta autuutta kaipaavaa sielua eksytetään pois totuudesta ja elämän tieltä.

Olemme olleet persoonallisesti tilaisuudessa näkemään ja kuulemaan monta ja monenkaltaista, ja erittäinkin niistä ajoista asti kun suurempia vastuksia ja koetuksia tuli jo J. Raattaman eläissä. Tämä pani monesti huolehtimaan ja sitäkin enempi ottamaan jo etukäteen vaaria niissä monissa ahtaissa kysymyksissä, mikä niissä on Raattaman ymmärrys ja soveliain aika. Ei ole koskaan ollut vähintäkään epäilystä siitä, etteikö asiat niin ole kuin vanhimmat ovat niitä ymmärtäneet, ja niiden ymmärrysten päältä ovat olleet aina Ruotsin Lapin saarnaajat varmat ja ovat myös vieläkin vahvat, vaikkakin siitä on seurannut mitä raskaimpia syytöksiä ensiksi suullisesti ja henkilökohtaisesti ja sen jälkeen osaksi hengellisten ja osaksi kaiken väristen maallisten sanomalehtien palstoilla ja vielä muiden kirjateostenkin yhteydessä niin, että nimeksemme on tullut mustempaa kuin nurjalle maailman jou-

kolle. Nyt on jo kirjailija nimityksissään ja solvauksissaan käyttänyt vähän sivistyneempää esitystapaa: »Gellivaaran esikoiset» ja »Isät».

Emmehän ole koskaan niin sokeasti ymmärtäneet, että me olisimme esikoiset, sillä senhän luontokin opettaa, ettei jälkeen syntynyt ole ensin syntynyt. Mutta se on tärkeä kysymys, josko se jälestä syntynyt on syntynyt siihen ensiksisyntyneeseen seurakuntaan, ja siinä pysynyt lapsena syntyneitten lasten laumassa, jossa syntynyt rakastaa synnyttäjäänsä ja synnyttäjää sitä, joka hänestä syntynyt on.

Ne lapset eivät ole tarvinneet valittaa niiden jyrkkäin ja ankarain tuomioitten yli, joista niin paljon kauhulla mainitaan, sillä monta kymmentä tuhatta yhdistettynä Europan ja Amerikan maalla voi oman tuntonsa kautta todistaa, mitä se Jumalan sana on heissä vaikuttanut, ja kuinka he siinä laumassa ovat elävän uskon käsittäneet, ja miten he sen suuresta Jumalan armosta ovat säilyttäneet ja voiton päällä pysyneet sodassa perkelettä, maailmaa ja omaa lihaa vastaan. Emme myöskään ole siinä ymmärryksessä, että ne nimitykset tekevät meitä mustemmiksi tahi valkeammiksi, mitä maailma meille antaa. Mutta sen vaan olemme tulleet näkemään, että tämänkin kristillisyyden aikana on nimiä annettu sille kristillisyydelle, joka Herran Jeesuksen veristen vaivain kautta on uudestisyntynyt. Ulkonainen on ulkonainen ja sisällinen on sisällinen, sydämen ja mielen muutos, josta ovat seuranneet ulkonaisetkin hyvät hedelmät joka paikassa, missä oppi puhtaana saarnattu on ja sitä seurattu elävän uskon kautta. Ei ole tämän kristillisyyden saarnaajat »isinä» esiintyneet, ei vanhemmat eikä nuoremmat eikä myöskään herroina kansan päällä, mutta laumalle esikuvina sen yksinkertaisen uskon kilvoituksen kanssa uskossa, opissa ja elämässä, jossa saarnaajat niinhyvin kuin sanankuulijat kantavat sen elävän tunnon, että on suuri armo, kun saapi uskoa, että synnit on anteeksi annettu ja on päästetty lain kanteesta; vieläpä saa olla turvattu elävässä uskossa olevassa laumassa. Emme tahdo emmekä kaipaa uutta eli parempaa kristillisyyttä! Siinä uskossa ja tunnustuksessa olemme monen tuhannen kanssa. Mutta siinä on kaikilla itsensä tunteisilla työläs ja raskas kysymys, että voittaa sydämensä uskomaan, että henki ja elämä säilyisi, vieläpä ikävöitseminen ja kaipaus Herran Jeesuksen armollista läsnäoloa, josta voima vuotaa sieluun. Aina saarnataan uskosta Herran Kristuksen päälle, nimittäin elävästä uskosta, josta henki ja elämä seuraavat hedelmäinsä kanssa; vieläpä talutetaan

heränneitä sieluja ristin kohdalle Golgatalle katsomaan, että Herran Jeesuksen veriset vaivat saisivat särkeä sydämen ja kaikki turva tähän maailmaan katoaisi, kuten Jeesuksen opetuslapsilta.

FRANS PARAKKA
Ruotsin Lapissa

LAESTADIOLAINEN HERÄTYS TÄRÄNNÖN
KYLÄSSÄ

KIRJOITTANUT JOHAN LANTTO

Siihen aikaan oli Laestadiuksen oppi oikeassa alkuperäsessä voimassa Tärännön kylässä ja myöski Torniolla, ja joka paikassa oli se kristilisyys rakhauvella otettu vastaan ja uskottu oikeaksi. Tärännön kylässä olit silloin Juntin isäntä ja Kustaavi elikkä Kraatari Kusto, niinku häntä kans kuttuthiin, etupään kristityitä. Kustaavi oli kylän pyhärukousten pitäjä, ja Jatkon Anni, joka oli hyvä lukia, pruukasi aina lukea päivän saarnan Laestadiuksen kirkkopostillasta, ja Vanhaantalon Kreetta oli mainio veisumies ja pruukasi olla lukkarinna rukouksissa. Tuli kokhoon aina paljon vanhoita ja nuoria kristityitä ja uskonon väestö olit kans vireät käymhään rukouksissa. Oli usseita puhuvaisia miehiä, jokka vuoron jälkhiin puhuit rukouksissa, niinku Kraatari Kusto, joka oli valtarukousten pitäjä ja oli aina myötä rukouksissa. Hään pruukasi kans yksinkertasesi puhua kristilisyvestä pöyvän takana. Ja sitte oli Lanton Pekka ja Krekulan lisko, jokka olit puhuvaisia miehiä, ja Vanhaantalon Heikki ja Hannun Feetto olit puhuvaisia miehiä ja kristittyin kokousten pitäjiä toisessa päässä Tärännön kyllä ja paljon muita kristityitä miehiä ja vaimoja, ja paljon nuoria ihmisiä oli totisia kristityitä. Silloin oli suuri yksimielisyyys ja kristilinen rakhaus joka paikassa kristittyin välilä, eikä ollu riitaa eikä erimielisyyttä kristilisyynen päältä.

Silloin kristilisyynen peltomaa kantoi hyviä heelmiä Tärännön kylässä. Jumalan sana piethiin kalhiina ja seurathan tarkoin sitä oppia ja esikuvvaa, joka saarnathiin Lapinmaassa ensin Laestadiukselta ja sitte hänen valituilta opetuslapsilta. Niinku Johan Raattamaa ja Joonas Purnu, jokka olit Laestadiuksen opetuslapsia ja jokka hään oli itte valinu kristilisyynen lähetyismiehiksi ja paimeniksi johattamhaan ja varjelemhaan Herran laumaa. Vanhaat kristityt oon muistelheet, ette sil-

loin aina luethiin Laestadiuksen saarnoja rukouksissa ja vielä rukousten pitäjät puhuit pöyvän takkaa kristilisyynen kalheuvesta ja varotit kristityitä maailmanystävyydestä ja koreuvesta ja kaikista krouvimista ja fiinimistä synnistä ja lualisuuksista, jotka turmelevat ja nukuttavat omantunnon ja niin alkavat sitte moittimhaan kristityitä ja oikeita saarnajia koviksi ja tuomiohenkisiksi. Mutta silloin vaelsit kristityt pelvola ja vapistuksela, eikä tarvinheet saamajat eikä rukoustenpitäjät monta sanna puhua evangeljumia kristityile, ennenkö hellät ja särjetyt syämet pääsit uskomhaan evankeljumien ja hyppäsit niinku peurat liikutuksissa ja sanomattomassa ilossa ja riemussa. Silloin kuuluit laulutja hypyt isän majasta, ko tuhlaajapoikia ja -tyttäriä isän palveliat kuljetit ja johatit sisäle majhaan ja sielä majassa oli isä antanu laittaa suuren pion, ko oli antanu tappaa sen syötetyn vasikan, elikkä oman poikansa ruaksi ja juomaksi tuhlaajapojile ja -tyttärille. Mutta ei vanhiin veli, jolla kuvathaan ittehurskasta pappishenkeä, tullu sisäle, vaihka isä kehotti häntäki tekemhään samhaan laihin ko tämä hänen veljensä.

Juntin isäntä se oli kokoustalon isäntä Täränön Nivankylässä, ja Juntin isossa pirtissä net Johan Raattamaa ja Joonas Purnu saarnakumppanittensa kans piit kokouksia joka talvi, kokonhaisen viikon Nivankylässä ja toisen viikon Hannun talossa Isossakylässä. Laestadiuksen elläissä piethän Isossakylässä kokoukset Henrik Pekkarin talossa. Alkukristilisyynen aikana ja vielä nytki Lapinmaan seurakunnissa sanothaan kokouksiksi. Mutta Torniolla oon se nimitys muutettu jo jäänheen vuosisaan lopussa, ko sinne tulit muut saarnamiehet, ja sielä ja joka paikassa, jossa niitä kannatethaan, kuttuthaan seuroiksi ja suurseuroiksi.

Oon muisteltu, ette kerran tämän alkuperäsen kristilisyynen alkuaikana Johan Raattamaa ja Joonas Purnu olit pitämässä kokouksia Juntin pirtissä. Silloin Laestadius oli tullu virka-asioile Täränthöön ja tuli kokouspirthiin juuri saarnan ja Raamatun selityksen aikana. Raattamaa oli pannu Joonaksen saarnaamhaan sinä iltana. Joonas oli vielä nuori, mutta Raattamaa ja vanhiimat Lapissa olit löytänheet hänen uskoliseksi ja olit vaatinheet häntä kulkemhaan ja saarnaamhaan kokouksissa. Juntin isäntä ei prukaanu laittaa istumia kokousväele, paitti saarnamiehile pani toolit pöyvän taka ja joilekki, jotka istuit sielä perässä pirttiä saarnamiesten lähelä. Kaikki muu väki, miehet ja vaimot,

hääyit seisoa, miehet oven ja kartanon puolela ja vaimoväki pirtin muurin ja lautaupuolela. Väkeä oli Juntin pirtti täynä, mitä vähänki sisäle mahtu ja iso porstua oli kans täynä ihmisiä.

Pirtin ovi oli auki, ja Joonas saarnasi korkealla ja sointuvalla äänelä. Suuri hiljasuus vallitti kokouspirtissä, sillä ihmiset kuuntelit suurela harthauvella ja tahoit syä sanan ja saarnajan, niinku Lutherus sannoo. Laestadius oli tavalisen kokonen vahva mies, ja ko hään tuli kokoushuonheesseen, niin ei saarnaajat pöyvän takana saattanheet nähhä häntä, ko väki seiso eessä niinku seinä perästä pirttiä ovheen saakka. Laestadius asettu sinne oven puolele väen taka ja kuunteli sielä koko selityksen aijan, ko Joonas saarnasi. Sitte vasta ko selitys oli loppunu, rukoukset oli pietty ja veisattu, meni Laestadius saarnajia ja kristityitä tervehtelemhään. Hään tervehteli sylilä, niinku hään oli itte kaikessa ei vain opettajana mutta myöski vaeluksessa ja keskinäisessä kansakäymisessä esikuvana. Ja hään sanoi: Jumalan terve. Tämän oon Laestadius ymmärtänny pyhäksi suunantamiseksi, niinku Paavali neuvo kristityitä ja sannoo: Tervehtikääit teitänne keskenänne pyhällä suunantamisella.

Oon sanottu, ette Joonas oli kovasti hämmästyynny, ko hään oli saarnanu eikä tiennny, ette Laestadius oon ollu kuulemassa. Mutta mitäpä siihen autto, hään oon saarnanu sillä lahjala, jonka Jumala oon hälle antanu, ja nyt oon proasti itte saannu kuulla hänen puhetta ja Jumalan sanan selitystä ja saattaa siksi paremin tuntea hänen syämen tilan, ja jos hään oon ollenkhaan kelvolinen tähän kalhiisseen työhön, ette muile saarnaamhaan ja katuvaisia johattamhaan majhaan elikkä elävään kristittyin laumhaan. Sitte ko Laestadius ja saarnajat ja joukko kylän kristityitä kuttuthiin kamarin puolele ja sielä keskustelthiin ja kuunnelthiin vanhiinten, Laestadiuksen ja Raattamaan kalhiita puhheita ja opetuksia, niin se Laestadius käänty Joonaksen puolheen ja sano: hyvin olet saarnanu tänä iltana, ja otti kukkarosta neljä riksiä ja anto net Joonakselle ja sano: ota nämät matkarahaksi ja mene saarnaamhaan tunturilappalaisile, joila oon puute saarnajista.

Niinku sen hyvin muistama, tämä laestadialainen kristilisyys täälä pohjolassa hajosi kaheksi eri joukoksi, ja kuttuthaan toisia länsiläisiksi ja toisia itäläisiksi. Tästä riiasta ja eriseurasuuvesta oon paitti omia muistoja eesmenheet alkuperäset kristityt paljon muistelheet, kunka se mies, joka oli ensimmäisiä tämän hajaanuksen julkisia välikappalheita

ja matkhaanpanioita lähätethiin saarnaamaan tänne Täränthöön ja joka kylhään yliperäle Mataringin kirkkoherra Petter Olof Grapen toimesta.

Ensiksi oon tarpheelinen ylöskirjottaa sen alkuhistorian ja toelisen syyn, miksi tämä eellä mainittu papin lähettiläs vasthaanotethiin Täränön kylän kristityiltä. Niinku eesmenheet kristityt oon muistelheet, ette kerran 1880-luvula piti Lapinmaan vanhaa saarnaja Joonas Purnu kokouksia Juntin talossa, niinku hään aina ennenki oli pitäny. Silloin alkoi Jumalan sana vaikuttamaan ihmisissä ja kyynelheet aloit vuotamaan uskottommain silmistä ja tuli näköselä, ette ihmiset olit raskhaala ja vaivatulla omalatunnola. Siirethiin sitte kokoukset Isonkylän Hannun talhoon, ja sielä alko suuri heräys nuoressa kansassa.

Tuli paljon nuoria, poikia ja tyttäriä, kristityksi, ja koko joukko vanheempiaki nousit suruttomuuvesta ja tunnustit ja antheeksi anoit syntiänsä. Samhaan laihiin myöski nuoret ihmiset tunnustit syntinsä ja rikoksensa saarnajille, ja net toistit heile kaikki antheeksi Jumalan puolesta.

Myös lähimäisiä vasthaan tehty synnit sovitethiin ja rukkoilthiin antheeksi, niinku alkukristilisyysessä opetethiin heränheitä, ette se häätyy ihmisen näyttää ja tua valkeutheen kaikki häpeällisekki synnit ja puhistaa omantuntonsa niin visuni, ette hyvän omantunnon rauhan käsitää aina pienimphiin käskhyin elikkä himhoin saakka ja sitte vaeltaa kuuliaisena ja nöyränä sille oikealle ja alkuperäselä kristilisyysven opile ja esikuvale.

Tästä suuresta Jumalan armosta, joka vaikutti niin voimalisen heräyksen ihmisten syämissä, tuli suuri ilo saarnajille ja Täränön kristityile ja lasten vanheemille. Mutta Juntin isäntä ja Kraatari Kustaavi olit kauhean tytymättömät koko heräykele ja aloit julkisesti moittimaan Joonasta takhaamalta, ette ko päästethään niin helpola kristityksi ja ettei het tykkää ollenkhaan semmosesta kristityksi tulosta, ko ei kylän vanhoile kristityile tunnusteta syntiä, ja Juntin vanhaat veljet vaait, ette synnit pittää heile tunnustaa, muuten het ei piä kristittynä. Tästä tuli suuri hälinä kylässä, ja kaikki, jotka olit tulheet kristityksi sanoit, ette jos meän pittää Juntile ja Kraatarille synnit toisseen kerthaan tunnustaa, niin se saapi olla siksensä koko kristilisyys ja niin heitit pois eikä tulheet ennää ollenkhaan kokouksiin koko aikana.

Siitä tuli kristityllä suuri murhe, ko niin kaunis kristilisyysven alku

niin hopusta sammui ja se armolinen taihvaan kaste kuivi peräti ja syämet jähyit uudesta kylmäksi ja karkeaksi. Ko Joonas sai kuulla kristityiltä, ette Juntin isäntä ja Kraatari oovat matkhaan saattanheet tämän suuren vahinkon, niin silloin Joonas julkisesti kaiken kansan eessä pöyvän takkaa nuhteli erityisesti Juntin isäntää ja sano, ette juuri Juntin Heikki tämän suuren vahinkon oon tehny ja matkhaan saattanu, ja saarnasi sen teon eholiseksi synniksi ja vaati, ette Juntin veljet ottavat tämän tunnonasiaksi ja anovat vikansa antheeksi. Mutta ei Juntin isäntä eikä Kraatari totelheet Joonasta eikä anonheet antheeksi. Mutta net pahenuit kauheasti Joonhaale eikä käynheet ennää kumpikhaan kokouksissa. Siitä saakka net aloit ensin salamyhkää mutta viimen julkisesti moittimhaan Joonasta, Juntin isäntä ja Kraatari Kustaavi ja monet muut samanmieliset kristityt, jotka kans syytit Joonasta, ette se oon liiaksi lailinen ja vaatii ylön paljon.

Taas toisena vuonna kulki Joonas joukkonsa kans, niinku pahat ihmiset häntä soimasit, ko monet kristityt seurasit kokousten matkassa toissiin kylhiin, niinku jo Laestadiuksen aikana kristityt tulit yhteisiin kokouksiin pitkäin matkain päästä monista kylistä ja paikkakunnista, sillä rakhaus vaati heitä ja oma sisäinen tarve ja nälkä Jumalan sanan perhään, ette saa hengelistä ravintoa sielulensa. Niin se Joonas kulki saarnakumppaninsa Israel Nattavaaran kans ja piti kokouksia kylissä, niinku hään oli tehny työtä monta kymmentä vuotta ihmisten sieluin päälle suurela uskolisuuvella ja ittensä uhraavalla rakhauvella. Tällä saarnamatkala hään taas tuli Täränthöön ja vanhaan tavan jälkheen hään tahtoi ensin pittää kokoukset Juntin talossa. Kahela hevosella kyytithiin saarnaajia, ja joitaki kristityitä oli matkassa. Sielä Juntin pihala oli krannitaloista monet kristityt vasthaan ottamassa ette saa vierhaita kotiansa, mutta saarnaajat prukasit olla kokoustalossa. Niinku kristityt oon muistelheet, ette ko hevoset ajoit kartanhoon, niin vierhaat nousit ylös reestä ja tervehtelit kylän kristityitä, jotka olit vasthaan tulheet. Silloin Juntin isäntä tuli ulos porthaile, nosti käen ylös ja katto kämmenen alta ja sano: emmä met ota nyt saarnajia vasthaan, meilä on Raattamaa vasta ollu, menkää kestikievarhiin, ja niin kääntyi takasi pirthiin ja paino porstuan oven kiini. No mitäpä siihen saat to tehä, ko Juntin isäntä sulki ovensa, niin net hääyit istua uudesta rekheen ja aijaa Vanhaasseentalhoon Henrik Pekkarin tykö, joka oli kestikievari, ja Vanhaantaloon isäntä otti saarnajat ja vierhaat rak-

hauvella vasthaan ja laitto kokoukset talhoonsa. Niinku hään oli ollu ensimmäinen kristilisyynen alussa, joka oli ovensa avanu ja pöytänsä levittäny Sionin Kuninkhaale Täränön kylässä, niinku Johan Raattamaa oon sanonu.

Silloin Joonas kumppanins kans piit yhtä kö viimeisen kokouksen Täränön kylässä, sillä vihamies oli ihmisten maatessa kylväny ohjakkeita nissuin sekhaan. Sitte vuosikymmenen perästä vuonna 1898 neljää vuotta ennen kuolemaansa Joonas oli saarnamatkala Vittankhiin, johonka Raattamaa ja monet nuoremat Lapinmaan saarnajat olit tulleet pitämhään kokouksia. Sillä matkala Joonas pyssäinty Täränössä kolme päivää Iisak Jatkon talossa, sillä Henrik Pekkari oli kuollu jo usseita vuosia aikaa. Jatkon Iisakki laitto kokoukset talhoonsa. Mutta ei Täränön kristityt ennää tahtonheet tuntea heän vanhaata rakasta opettajaansa, jolle het ennen olisit vaihka silmänsä päästä kaivanheet ja hälle antanheet, mutta nyt se oli Täränön kristittyin mielestä tullu heän viholiseksi. Näitten kymmenen vuen aikana oli tapahtunnu suuri muutos Täränössä niinku Torniollaki, ette alkuperäset Lapinmaan saarnajat oli hyljätty, ko olit heän mielestä tulleet pahaksi ja saastaseksi, eikä niitä ennää kuttuttu saarnaamaan. Ko se Juntin isäntä ja monet muut kristityt pahenuit Joonakselle, niinku eellä oon muisteltu, niin net aloit kokoamaan ittelensä opettajia, jotka saarnasit heile mieliksi, heän lihalisen mielensä jälkheen.

Niin se sitte 1880-luvula panthiin matkhaan Prinssessa Eugenien lähetystoimi Laphiin Kaaresuanon seurakunthaan, jossa tämä laestadialainen liike oli ensiksi alkanu ja sieltä matkhaan lähteny. Rakenthiin missionikirkko Lannavaarhaan, ja sinne ensimmäiseksi esimieheksi ja saarnajaksi tähän Lapinlähetykseen tuli August Lundberg Daalanmaalta. Hään kulki itte saarnamatkoila ja hankki kolportööriä, jokka hänen johatuksen alla puhthaasti kirkolisessa hengessä vaikka laestadialaisen nimen alla kuljit ja saarnasit ja piit seuroja ympäri Lapinmaata. Niin tämän alkuperäisen laestadialaiskristilisyynen uuvistaminen ja johattaminen takasi vanhaan valtiokirkon helmhaan lähti voimalisesti matkhaan tämän Lapinlähetyksen kautta, josta se vähitellen levisi suomalaisseuvun rajapitäjhiin. Vasta 1890-luvula se pääsi oikein voimhaan alempana Torniolla rajan molemilla puolila. Niinku kirkkoherra Grape sannoo kirhjeessäns Prinssessa Eugenielle, niin sielä Torniolla ja rajaseurakunnissa tämä kirkolinen uuvistaminen meni läpi hy-

vin helpola, ja niinku oon muisteltu, ettei ole missään ollu vastusta, ko kristityt sielä joka paikassa otit avomella syämellä vasthaan net pappiin lähetyismiehet ja sen kirkolisen uuvistuksen.

Täränthöön tulit ensimmäiset lähetyismiehet Nikkari Tuomas eli Tuomas Puljula Suomesta ja Ohtanan Iisakki Korpilompolon Ohtanasta kevätalvelu vuonna 1893. Tämän Nikkari Tuomhaan oli kirkkoherra Grapen toimesta lähätetty niinku hään oli luanu Prinsessa Eugenielle. Täränössä otti Juntin isäntä vasthaan nämät uuvet saarnajat, ja Juntin issoon pirthiin laitethiin seurat pysthөө. Täränössä ensi alussa jokku vanhaat kristityt tahoit vähän moittia sitä niinku sanothiin aijatonta ja laijatonta evankeljumia kaikile suruttomille ja herräämättömille yhtä kö kristityile. Ja sitte se tavaton laulun remakka, joka tuli tämän uuvan liikheen matkassa. Nuorta kansaa liittyy joukhoon laumottain ja laulethiin hengeliä lauluja Sionin laulukirjasta. Tämmöstä julmaa laulukristilisyttä ei Johan Raattamaa pitäny oikeana, vain lujasti saarnasi sitä vasthaan ja sano, ettei tämä kristilisyys ole alkanu laulaa loilottamalla eikä veisata hoilottamalla, vain se oon suurela vaivala, kyynelheilä ja huokauksilla uuvesta syntynyt Ruottin laihassa Lapin korvessa. Ei Täränössäkhään ollu sen suurempaa vastusta, ensin jokku vähän moittit ja piit outona, ko olit harjaintunheet kuulemhaan Raattamaata, Joonas Purnua ja muita Lapinmaan saarnajia.

Mutta siihen net vähitellen silisit ja vaikenit vanhaat kristitykki, ja ko tuli toinen vuosi ja Nikkari Tuomas ja Ohtanan Iisakki taas tulit Täränthöön seuranpithoon, niin syrjää myön kaikki anoit antheeksi Nikkari Tuomhaalta moitheensa. Ei jäänny Täränthöön ko muutampi kristitty, jokka ei liittynheet tähän uutheen liikheeseen. Niistä oli yksi järkähtämätön tottuuven tunnustaja vanhaa kylän saarnaja ja rukousten pitäjä Iisak Krekula vaimonsa Kreetan kans ja joitaki harvoja muitaki. Iisakki Krekula muisteli ussein siitä koetuksen aijasta ja sano, ette se oli semmonen seula, jossa raihaiset ja vilun panemat jyvät seulothiin ja erotethiin nisun jyvistä. Ja se sano, ette häänki olis pyörtyny samhaan laihiin ko muukki kristityt, mutta ko hään sai kohata Raattamaa vanhiiman ja sai siltä kuulla, kunka asiat oikehein oovat ja kenen lähetysmiehiä se Nikkari Tuomas oon ja kaikki, jokka siinä hengessä saarnaavat ja työtä tekevät. Vasta sitte hälle taas uuvesta taivas aukeni, ja hään oon sen jälkhiin seisonu horjumatta oikean opin alkuperäsellä pohjala ja perustuksela.

Siihen aikaan Johan Raattamaa viimisen kerran piti kolmena päivänä kokouksen Vanhaassatalossa, ja vanhaa Krekula muisteli, ette silloin Raattamaa seiso Vanhaantalon salissa kristittyin keskelä ja sano korkealla äänellä seuraavasti: »Ottakaa vaari opettajista, sillä nyt kulkee monenlaisia saarnaajia.» Jokku vanhaat kristityt olit ihmetelleet, ette mithään se Raattamaa sillä tarkoittaa, ko se noin sannoo, mutta ei ollu kethään, joka olis kysyny Raattamaalta, mitä vanhiin sillä puhheela tarkoittaa. Raattamaa oli jo silloin vanhaa, ja se oli viiminen kerta, ko hään kävi Täränössä.

Tämä pappisliike meni niinku kulovalkea läpi kaikki seurakunnat, ja näytti, ette se voittaa allensa koko alkuperäsen kristilisyynen. Nikkari Tuomasta ja Ohtanan Iisakkia kuljetethiin kylästä kylhään ja sitä killathiin, ette se oon erihyvä saarnaja ja ette se oon paljon parempi ko Purnun Joonas ja ette se oon niin halpa saarnaja, ko se syöpi vain kalaa ja leipää niinku opetuslapset eikä halva topata paakelsia eikä syä mithään räättiä. Mutta Purnun Joonas se haukkuu ja tuomittee ihmisiä ja saarnaa aivan töistä ja vaatii, ette kristittyin häätyy elättää saarnamiehiä ja antaa niille rahhaa. Mutta vaihka tämmöset ja monet muut juorut ja valheet olit matkassa, niin ei tämä uusi liike sentähen voitatanu puolheensa suurinta ossaa Lapinmaata paitti Kaaresuanon seurakuntaa. Jukkasjärven ja Gellivaaran seurakunnissa olit kristityt vielä valvomassa ja olit enämpi juuritetut oikeassa opissa, ja vaihka nämä uuvet saamamiehet tehit tosiyrityksiä, ja niitä kuljetethiin ristin ristin kylästä kylhään ja paikasta toiseen läpi koko Lapinmaan, niin ei sielä otettu vasthaan.

Oon muisteltu, ette yksi niistä oli kerran kovala pakkasella palelutanu varphaans, ja niin olit koko joukko häätynheet pyörtää takasi omile saarnalaitumille. Kyllä se oli silloin semmonen riita ja sekasorto ihmisten välilä täälä pohjanperälä. Papit tietenki olit etupäässä, niinku net oon aina kaikkina aikoina olheet vasthaan oikeita kristityitä, ja olit tämänki riian alkhuunpaniat ja niin vieläki tekevät työtä pellola mutta ulkopuolela Isän huonheesta eli elävästä kristilisyystä. Ei net mene itte sisäle Isän huonheeseen eikä salli menevän kaikki senlaiset ihmiset, jotka niinku vanheempi veli luulevat muka omila hyvillä töilänsä pääsevänsä taihvaasseen ja ylönkattovat sen kristilisyynen, jonka Jumala oon valinu lammashuonheeksi ja jossa se syötetty vasikka oon ruokana ja juomana tuhlaajapojile ja -tyttärille. Sieltä Isän huonheesta

kuuluvat laulut ja hyppy, jota ei vanhiin veli halua kuulla, ja sielä Isän huonheessa net palveliat elikkä kristityt pukevat tuhlaajapoikain ja -tytärten päälle net parhaat vaatheet ja antavat synnit antheeksi semmosille katuvaibile Jeesusken käskyn jälkheen. Johan Raattamaa oon sanonu aikanansa, ko papit samoin ko vanheempi veli kovasti moitit ja tahoit estää sitä alkuperästä laestadialaista kristilisyttä, ette pitäk-hööt papit kirkon auvaimet mutta meilä kristityilä oon taihvaan valta-kunnan auvaimet. Nyt pitäsit ihmiset jo nähhä, ette henki oon sam-munu ja jäljelä oon vain tyhjä laestadialainen nimi niissä paikoissa, jossa se alkuperänen kristilisyys oon halpana hyljätty. Johan Raatta-maa oon aina tahtonu muistuttaa kristityile, ette tämä kristilisyys oon ensin ilmestynny lappalaisile, ja oon lausunu seuraavat sanat: »Lapin kansa, halpa kansa, muodostaa aikakauvelamme Betlehemin paimenia ja tallin seimeä.»

TUTKIMUS LYHENNYSTEN LAAJUUDESTA L. L. LAESTA-
DIUKSEN EVANKELIUMIPOSTILLASSA, JONKA ON KÄÄNTÄ-
NYT LÄÄNINROVASTI EMER.TEOL. JA FIL.KAND. PER
BOREMAN, TUKHOLMA 1956.

Seuraava taulukko on tehty vertaamalla »Evankeliumipostillaa» ja van-
himpia suomenkielisiä postilloita, joissa samat saarnat ovat alkuperäis-
muodossaan. Lyhennykset on laskettu palstarivien lukumääränä suo-
menkielisessä tekstissä. Suurimmat lyhennykset on ilmaistu myös pro-
sentteina alkuperäisestä saarnasta, saman periaatteen mukaan. Yksit-
täiset sanavirheet on merkitty symbolia X käyttäen. Saarnat on nu-
meroitu taulukon vasemmassa sarakkeessa »Evankeliumipostillan» saar-
nojen numerojärjestyksen mukaan.

TAULUKON SYMBOLIT MERKITSEVÄT SEURAAVAA:

- EP = Evankeliumipostilla, Tukholma 1956.
- KP = Kirkkopostilla, Luulaja 1876.
- UP = Uusi Postilla, Pori 1897.
- III = Kolmas Postilla, Pori 1924.
- P = Postilla I ja II, Pieksämäki 1964.

Esimerkki. Taulukon 13. saarna on Kirkkopostillassa (KP) sivulla 61, Postillassa I (P) sivulla 191, Evankeliumipostillassa (EP) sivulla 52. Evankeliumipostillan saarnasta on jätetty pois 100 palstariviä suomen-
kielisessä tekstissä, joka on täydellisenä Kirkkopostillassa (KP), ja sen
lisäksi on 6 sanavirhettä (6X) löydettävissä ko. Evankeliumipostillan
käännöksessä.

Saarnan numero:	Lähde s.	P s.	EP s.	Puuttuu riviä %	Sanavirh.
1	UP 3	43	9	0	IX
2	UP 11	57	15	0	
3	III 17	94	18	0	
4	III 20	109	22	0	
5	III 391	131	26	210 /65%	
6	III 33	126	28	0	
7	UP 48	152	32	0	
8	III 46	164	35	0	
9	III 461	741	41	198 /61 %	
10	KP 55	169	44	0	
11	KP 99	272	47	174 /60%	
12	KP 58	179	49	3	
13	KP 61	191	52	100	6X
14	KP 67	203	58	18	2X
15	III 66	222	63	81	3X
16	KP 79	226	68	21	
17	KP 84	244	73	10	2X
18	UP 104	260	78	0	
19	KP 99	272	82	139 /42%	
20	KP 103	277	85	7	
21	UP 118	305	91	13	
22	UP 123	318	96	22	9X
23	UP 620	322	101	9	
24	UP 134	347	109	4	2X
25	KP 135	350	113	119	
26	UP 151	1569	119	36,5	
27	III 118	400	124	0	5X
28	KP 155	391	127	448,5/84 %	
29	UP 167	423	128	16	
30	KP 175	437	133	265 /75 %	
31	UP 179 +	427 +			
=	III 121	447	135	941,5/94 %	
32	KP 176	437	136	104	
33	UP 180	465	140	64	
34	KP 199	476	146	78	
35	UP 195	500	151	89	
36	P =	523	156	103	
37	KP 230	540	163	4	
38	III 161	561	168	47,5	
39	P =	1509	175	193	1X
40	III 173	595	177	26,5	

Saarnan numero:	Lähde s.	P s.	EP s.	Puuttuu riviä %	Sanavirh.
41	KP 274	795	182	523 /93 %	
42	III 177	817	183	0	
43	KP 282	831	187	83,5	10X
44	KP 295	850	193	37	5X
45	KP 301	855	200	15	7X
46	KP 307	862	206	16	5X
47	UP 296	886	211	6,5	5X
48	KP 327	910	217	2,5	5X
49	III 207	939	221	6	10X
50	KP 337	948	226	14	10X
51	KP 342	—	232	129	12X
52	UP 337	652	238	76	10X
53	III 236	734	244	41	3X
54	UP 351	1007	247	259,5/39 %	15X
55	III 246	1030	253	120,5	18X
56	III 256	1462	260	1	3X
57	UP 368	1059	263	301 /47 %	
58	III 262	730	268	22,5	10X
59	III 457	1552	272	154,5/42 %	4X
60	KP 408	1105	276	59	12X
61	UP 424	1134	282	9	7X
62	UP 429	724	287	0,5	6X
63	KP 429	1157	291	91,5	13X
64	UP 438	1179	298	31	17X
65	KP 443	1183	303	0	6X
66	UP 451	1204	305	33	5X
67	KP 460	1221	309	189,5/33 %	10X
68	P =	1483	315	0	
69	UP 469	1250	319	140	8X
70	KP 484	1287	324	52,5	2X
71	III 326	1276	330	70,5	11X
72	UP 485	1266	336	190 /70 %	
73	KP 493	1301	337	139,5	7X
74	III 344	1324	342	4	3X
75	UP 516	1350	346	428 /75 %	
76	III 348	1357	348	258 /60 %	
77	UP 525	1375	351	283 /56 %	6X
78	KP 519	1394	355	1	5X
79	P =	737	359	5,5	6X
80	III 303	1451	361	94	2X
81	P=	1480	365	0	

Saarnan numero:	Lähde s.	P s.	EP s.	Puuttuu riviä %	Sanavirh.
82	P =	1493	370	299 / 55 %	
83	P =	1656	374	0	
84	P =	1653	378	0	
Puuttuvia rivejä yht.			=	7711,5	
Sanavirheitä yhteensä			=	289	

Huomautus. Arvion mukaan on jokaisella palstarivillä keskimäärin 5,8 sanaa suomenkielisessä tekstissä. Tämän perusteella voidaan puuttuvat rivit muuttaa puuttuviksi sanoiksi yksinkertaisella laskutoimituksella. Tällöin saadaan tulokseksi $5,8 \times 7711,5 = 44727$. Saarnoja oli Evankeliumipostillassa 84, joten jokaisesta saarnasta puuttuu keskimäärin $44727:84 = 532$ sanaa.

Esimerkki. Saarna numero 82 on pätkitty seuraavalla tavalla. Numerot ovat rivilukumääriä. Pius-merkillä kuvataan niitä rivejä, jotka Boreman on ottanut tekstiin ja miinus-merkillä niitä rivejä, jotka hän on jättänyt pois:

Raamatun teksti (—2) +5,5 (—6) +7 (—35) +8 (—11) +19 (—2) +2,5 (—71) +20 (—20) +14 (—2) +13 (—8) +8 (—36) +30 (—1) +8 (—7) +10 (—50) +13,5 (—37) +4 (—11) +79.

Koko tämä saarna käsittää 540,5 riviä suomenkielisessä tekstissä. Puuttuvien rivien summa = 299 ja mukaan otettujen rivien summa = 241,5. Saarnasta oli siis poisjätetty yli puolet, eli 55 % kuten taulukosta näkyy saarnan numero 82 kohdalta. (Lue sivuilta 46 ja 48 ja tee siitä omat johtopäätöksesi).

LIITE II

VASTALAUSEITA TEOL.LIS. PEKKA RAITTILAN KIRJOITUKSEEN »TÄRÄNNÖN LAESTADIOLAISUUDESTA» TORNEDALICASSA NUMERO 16 1973.

Kirjoittanut Lauri Koistinen

Raittila arvostelea Lanton kirjoitusta nimittäen sitä mm. »yksipuolisuudessaan vilpittömäksi» kertomukseksi (Tornedalica s. 113). Tutkijalla näyttää olevan jonkin verran tietoa Laestadiolaisesta herätyksestä Ruotsin Lapissa 1800-luvulla ja hän tahtoo esiintyä puolueettomana tarkkailijana. Kuitenkin tämä hänen esityksensä Tärännön laestadiolaisuudesta on tärkeimmissä paikoissa suoranainen historiallisen totuuden väärennys. Raittila on tarkoituksenmukaisesti jättänyt pois sellaiset tiedot kirjoituksestaan (kuten tulemme myöhemmin näyttämään), jotka avaavat kokonaan toisenlaiset ymmärrykset todellisista olosuhteista Ruotsin Lapinmaan laestadiolaisessa herätyksessä kyseessä olevana aikana. On kummallista, että tutkija tekee suuren ponnistuksen vastaansanoakseen tätä Lanton kirjoitusta ilman että hänellä olisi mitään historiallista aineistoa tukenaan.

Raattamaa kirjoittaa syksyllä 1873: » - - - *Te vanhimmat kristityt Tärännössä, ottakaa vaarin, että opin puhtaus säilyy seurakunnassa niin lännen kuin idänkin puolella.* - - - » Pastori Havas ymmärsi nämä sanat aikanaan niin, että Raattamaa varoittaa Tärännön kristittyitä siitä epäpuhtaasta opista, joka uhkaa heitä erikoisesti lännestä. Tämä käsitys sopi hyvin Havaksen järjestelmään, koska hän turvasi »uudestiheränneisiin», jotka eivät hyväksyneet esikoisuutta (länsilaestadiolaisuutta) eivätkä vanhoillisuutta (itälaestadiolaisuutta). Hän tulkitsti nämä Raattamaan sanat soveltuviksi omaan järjestelmäänsä, mikä kuitenkin horjui myöhemmin. Raittila taas käsittää nämä sanat siten, että Tärännön vanhojen kristittyjen olisi jonkinlaisella lähetystoimin-

nalla ylläpidettävä opin puhtautta sekä idässä (itälaestadiolaisuuden alueilla) että lännessä (länsilaestadiolaisuuden alueilla). (Tornedalica s. 109).

On hämmästyttävää, kuinka omituisia keksintöjä valistuneet tutkijat saattavat tehdä! Kevytmielisesti he kirjoittavat mielikuvituksiaan kansan luettaviksi sellaisista asioista, joilla on merkitystä iankaikkisuudelle, sillä näin he pettävät totuutta etsiviäkin sieluja. Raattamaan tarkoitus on se, että Tärännön kokeneimmat ja valistuneimmat kristityt, joilla oli kykyä koetella oppia, valvoisivat tarkoin heidän luonaan vieraillevien saarnaajien julistusta ja vaellusta, koetellakseen olisiko heidän kristillisyytensä yhtäpitäväinen alkuperäisen opin kanssa vai ei, tulkootpa nämä saarnaajat idästä tai lännestä. Raattamaahan on painottanut käsitystä, että *»jos oppiin tulee vika, niin tulee myös kristillisyyteen vika»*. Se että Raattamaa mainitsee sekä idän että lännen johtuu vain siitä, että Täräntö sai sijaintinsa vuoksi saarnaajia molemmilta suunnilta.

Ei se mikään yllätys ollut, että eriseuraisuuden rakentajia olisi alkanut esiintymään niin myöhään kuin 1873, kun Raattamaa kirjoitti tämän yllämainitun kirjeen. Hänhän oli kirjoittanut jo 1854 Ullatista, että eriseuraisuuden aiheuttajia oli idässä. Nämä Raattamaan sanat, joita tarkastelemme tässä, antavat kyllä ymmärtää, että epäpuhtaan opin julistajia oli niin lähellä, että Täräntö oli vaaravyöhykkeessä. Kuitenkaan ei vanhin voi sanoa, miltä suunnalta epäpuhdas oppi tulee, sillä seurakunta ei ollut jakaantunut vielä sillä ajalla, ja silloin tulee sellaiset asiat salata niin paljon kuin mahdollista. Tämä piti Tärännön vanhinten kristittyjen itse koetella, jotta heidän seurakuntansa säilyisi alkuperäisen opin perustuksella. (Katso 1. Joh. 4: 1 ja Gal. 1: 8).

Lantto on kirjoittanut kahdesta eri riidasta. Ensimmäisessä on kysymys vain suhteista oman kylän kristittyin kesken sen heräyksen yhteydessä, mikä tapahtui kylän nuorisossa (Tornedalica s. 75). Toinen, paljon vakavampi riita puhkesi vähän myöhemmin. Tämä riita koski lähes koko Ruotsin Lapinmaata, ja tässä oli kysymys suurista kansanliikkeistä. Nämä kaksi eri taistelua pitää pidettämän toisistaan erillään. Ensimmäinen pitää rajoittaa pelkästään Tärännön seurakunnan sisälle, ja toista on tarkasteltava sen koko laajuudessa. Lantto on kirjoittanut paikallisesta riidasta (Tornedalica s. 76) ja Joonas Purnun suhtautumisesta siihen. Erkki-Antin suhtautumisesta ei Lanton kirjoituksessa

ole mainintaa. Ehkä juuri tämä on syy siihen, että Raittila väittää (Tornedalica s. 114) Lanton jättäneen Erkki-Antin mainitsematta, peittääkseen tärkeän osan historiallisesta totuudesta, näin suojellakseen yksipuolista »*lännen tulkintaperinnettä*». Jos Erkki-Antin suhtautuminen tässä asiassa olisi ollut erilainen kuin Joonaksen, niin olisi Lantto suojannut Erkki-Anttia jättämällä hänet mainitsematta. Tämä paikallinen riita ei kaikesta päätellen ole koskaan tullut sovitetuksi, vaan sen kiros näyttää jääneen vaikuttamaan, ja niin tämäkin asia oli osana seuraavan suuren eripuraisuuden seassa, jolloin avoin hajaannus tapahtui koko laestadiolaisessa herätyksessä.

On pantava merkille, että rovasti P. O. Grapen järjestämä kirkollinen lähetystyö Ruotsin Lapissa perustettiin 1880-luvulla. Siksi on selvää, että tuntuvin yhteenotot tapahtuivat tämän »*Lannavaaran lähetystoimen*» ja Lapinmaan alkuperäisen lähetystoimen välillä. On olemassa kirjallisia todisteita siitä, että Raattamaa vastusti tätä »*Lannavaaran lähetystyötä*». Muuan lyhyt Raattamaan kirjoitus, joka on painettu Vanhinten Kirja II:ssa, Tampere 1966 s. 82, kuuluu seuraavasti:

Kyllä etelän valkeus ylläpitää Lannanvaaran lähetystointia ja etelän valkeutta Ruotsissa, Tanskassa ja Taalainmaalla. Mutta Lapin lähetystoimi tarvitsee ylläpitää Lapin valkeutta. Kyllä ymmärrätte, mitä tarkoitan. Vanha veljenne

Johan Raattamaa
(16 p. maalisk. 1891)

Lantto on keskittynyt ristiriitaan tämän »*Lannavaaran lähetystoimen*» ja alkuperäisen laestadiolaisen lähetystoimen välillä Lapissa, aloittaessaan käsittelemään laestadiolaisen herätyksen avointa hajaantumista. Tästä alkuperäisestä lähetystoimesta ei Raittilalla ole sen enempää kuin itälaestadiolaisella ryhmittymälläkään mitään käsitystä. Niitten varsinaisten lähetysmatkojen lisäksi, joita tehtiin kaksin ja kaksin (tai vieläkin useammat yhdessä), oli kaikilla Lapin saarnaajilla huolehdittavanaan omat työalueensa. Siellä heillä oli sekä oikeus että velvollisuus saarnata ja ylläpitää sielunhoitoa, vaikka yksinkin, jos he niin tahtoivat.

Raittila tahtoo kirjoituksessaan asettaa Erkki-Antin Tärännön itä-

laestadiolaisuuden alkajaksi tarkoittaen, että Joonas Purnu oli tunnettu telijana Erkki-Antin työalueella tässä kylässä. Kuitenkin tutkija tietää Joonas Purnun olleen opettajana Tärännön koulussa jo 1854, ja varmasti hän on käynyt Tärännössä saarnaamassa säännöllisesti sen jälkeenkin olosuhteitten mukaan. Tutkija on myös tietoinen siitä, että Laestadius lähetti Joonas Purnun saarnaamaan ensin Jellivaaran ja Jukkasjärven seurakuntain lappalaisille ja uudisasukkaille. Niinollen oli Joonas Purnu hyvin tunnettu laestadiolaisessa kristillisyydessä jo 1850-luvulta asti. Alkuperäisen lähetystoimen periaatteiden mukaan oli sekä Erkki-Antilla että Joonaksella ollut vapaa pääsy Täräntöön. Sen tähden on rumaa väittää, että jompikumpi heistä olisi rikkonut kristillisyyden järjestystä vastaan mennessään Täräntöön saarnaamaan.

Olisi mielenkiintoista kuulla, mistä Lannavaaran lähetysaarnajat (mm. Nikkari-Tuomas) saivat oikeuden kulkemaan toisten työalueilla. On ihmeellistä, että Raittila sysää Joonas Purnun syrjään ja ylistää Erkki-Anttia niin paljon kuin osaa. Sen lisäksi hän jättää kokonaan koskettelemasta Lannavaaran lähetysaarnajien vierailua Tärännössä 1893. Tämä haikahtaa vähän »*idän tulkintaperinteeltä*», vaikka tutkijan pitäisi olla puolueeton. Raittila ei uskalla kosketella yllämainittua Lannavaaran lähetystyötä jostakin syystä. Ei hän myöskään ole kosketellut Raattamaan kirjettä Erkki Antille 24. syyskuuta 1872, ja vielä vähemmin painoa hän on pannut seurakunnan lähetyskirjeeseen Lannavaarasta 6. maaliskuuta 1892 ja Jellivaarasta 10. joulukuuta 1901. NÄITÄ KIRJEITÄ EI RAITTILA OLE TAHTONUT KOSKETELLA, SILLÄ SILLOIN HÄNEN »ITÄLAESTADIOLAINEN TULKINTAPERINTEENSÄ» OLISI HORJUNUT KOHTALOKKAASTI. Jotta lukija saisi jonkinlaisen käsityksen niistä tosiasioista, jotka yllämainituissa kirjeissä ovat, on tarpeellista ottaa niistä tähän muutamia lainauksia.

1. Raattamaa kirjoittaa 24. syyskuuta 1872 Erkki-Antille mm. seuraavaa: » - - - *Minä etsin sinua, Erkki-Antti. Minä etsin sinua Sionin vuorelta ja elävän Jumalan kaupungista - - - Pois kaikki seka-seuraisuus Herran seurakunnasta, että Herran lauma koossa pysyisi.* - - - » Samalla kun Raattamaa rankaisee Erkki-Anttia, nostaa hän tätä mitä ihanimmilla lohdutuksen sanoilla. Tämä kirje on loistoesimerkki Raattamaan suurenmoisesta kyvystä rakentaa siltaa veljein välillä vaikeissakin olosuhteissa.

2. Ote tästä kirjeestä Lannavaarasta 6. maaliskuuta 1892 on tässä julkaisussa s. 93.

3. Kirje Jellivaarasta 10. joulukuuta 1901 antaa tietää, että Raattamaa pani kätensä Joonas Purnun päälle Lannavaarassa vähän ennen kuolemaansa sanoen: »Nyt met jätämme kaikki tämän hallituksen ja toimen sinun päälle, sillä sinun met olemme löytäny uskolliseksi, että pittää huolen ja murheen kaikista seurakunnista, että Herran lauma koossa pysyy, niinkuin mie olen pitänyt ynnä Esikoisten seurakunnan kanssa. Nyt mie lähen pois enkä ole enää teidän kansa. - - - » Kirjeen ovat seuraavat saarnaajat allekirjoittaneet vakuuttaen sen totuudenmukaisuuden. »Israel Israelsson Nattavara, N. F. Landström eli Yrtti Niisi ja Jöns E. Mäntyvaara, Lars Petter Nilsonkilvo, Frans Larsson, Parakka, Isak Kuoksu, Isak Niku, E. Samuel Eriksson Wettasjärvi, Henrik Kangas, Junosuvanto, Anters Knutsa Pitsa, Isak Paulsson Isohuhta, Viktor Apelqvist, Jonas Johansson Purnu, Anders Kurak. (Lainaus on otettu kirjasta »Aikakautemme Wanhinten Kirjoituksia», Helsinki 1903 s. 246).

Tämä ote osoittaa, että alkuperäistä Lapinmaan lähetystointa (sekä kotimaassa että ulkomailla) johti Raattamaan kuoleman jälkeen Joonas Purnu ym. ns. lännen saarnaajat yhdessä esikoisten seurakunnan kanssa. Tässä ei ole kysymys mistään »länsilaestadiolaisuuden tulkintaperinteestä», vaan historiallisesta totuudesta, joka ei horju, vaikka jumaluusoppineet sanoisivat sitä vastaan kehräämällä kokoon valheita ja mielikuvituksia.

Vaikka Erkki-Antti olikin mukana laestadiolaisessa herätyksessä alusta alkaen, niin ei hänellä kuitenkaan ollut sellaisia Hengen lahjoja, joita tarvitaan kaikkien seurakuntien hallintaan, niin kuin Raattamaan kirje hänelle antaa ymmärtää (24/9 1872). Joonas Purnu sai vanhimman kättenpäällepanemisen* kautta vastuunalaisen tehtävänsä valvomaan kaikkien seurakuntien yli. Tätä virkaa ei anneta koskaan virkavuosien perusteella, niin kuin asianlaita on jumaluusoppineitten kanssa, kun he nousevat astetta ylemmäksi papillisessa arvoasteikossa.

Juuri tämän alkuperäisen hengellisen hallituksen hylkääminen oli syynä siihen, että kaikki eriseuran henget saivat tuulta purjeisiinsa. Koko ns. »itäinen tulkintaperiaate» on niinollen vain suunnaton seka-

* Ks. s. 78.

seuraisuus, joka koostuu kaikesta mahdollisesta aineesta, mitä kutsutaan hengelliseksi, uskonnolliseksi tai hartaaksi, puhumattakaan Korpelalaisuudesta. Tämä viimeksi mainittu ei menestynyt yhtään lännessä, mutta sitävastoin se eksytys iti hedelmällisesti idässä. Tämäkin on yksi esimerkki siitä, mitä epäjärjestys kristillisyydessä myötänsä tuo. Jumala on järjestyksen Jumala.

Lopuksi poimimme muutamia useammin esiintyviä eroja »itäisen» ja »läntisen tulkintaperinteen» välillä?

ITÄ

1. Laestadius saarnasi pääasiallisesti lakia.
Raattamaa sitävastoin enimmäkseen evankeliumia.
 2. Raattamaan jälkimmäinen vaimo vääreksi hänen kirjeensä, kun hän oli tullut vanhaksi ja sokeaksi.
 3. Raattamaan kuoltua jäi hengellinen hallitus Lannavaaraan, missä August Lundberg oli vanhin.
 4. Raattamaa nuhteli Joonas Purnua Lannavaaran kokouksessa 1897. Mitään kätenpäällepanemista ei ole tapahtunut.
 5. Joonas Purnulla on ollut huoria kylissä.
 6. Säännöt, jotka koskevat työalueita, joilla vain määrätty saarnaajat ovat saaneet kulkea ja saarnata, ovat pahasta.
- Pyhä Henki ei siedä mitään sellaisia sääntöjä.
- Nämä säännöt sotivat kristillistä rakkautta vastaan. Kaikilla on oltava lupa kutsua ketä tahansa saarnaajaa saarnaamaan paikkakunnallaan.

LÄNSI

1. Sekä Laestadius että Raattamaa ovat saarnanneet täydellisen lain ja täydellisen evankeliumin.
 2. Raattamaan jälkimmäinen vaimo kirjoitti täydellisesti Raattamaan tarkoituksen mukaan.
 3. Raattamaa on ottanut eron »etelän valkeudesta», joka säteili Lannavaarasta.
 4. Raattamaa jätti hengellisen hallituksen Joonas Purnulle julkisen kätenpäällepanemisen kautta Lannavaarassa 1897. Nuhteitten asemasta Joonas sai vanhimman siunauksen korkeimmassa mitassa.
 5. Joonas Purnulla ei ole ollut huoria missään.
 6. Säännöt, jotka koskevat työalueita, joilla vain määrätty saarnaajat ovat saaneet kulkea ja saarnata, ovat Jumalan viisaudesta.
- Pyhä Henki on kirkastanut näitten sääntöjen olevan tarpeen.
- Nämä säännöt eivät sodi kristillistä rakkautta vastaan. Vieraita saarnaajia saa kutsua ainoastaan niitten saarnaajain välityksellä, joitten työalue on kysymyksessä.

ITÄ

- Näillä rajoituksilla estetään Jumalan työtä ihmisten keskuudessa.
 - Vieraat saarnaajat vetävät enemmän kuulijoita kokoon, ja Jumalan asia menestyy paremmin.
7. Laestadiuksen saarnat eivät sovi meidän aikaamme. Ne eivät ole käyttökelpoisia kokouksissa.
 8. Laestadius oli vain ihminen. Hänen saarnoissaan esiintyy puutoksia ja heikkouksia. Kaikkia kohtia ei pidä ottaa vakavasti.
 9. Ulkonainen esikuva on vain omaavanhurskautta. Se on hedelmälain orjuudesta.
 10. Siionin laulut ovat puhtaasta hengestä. Ne rakentavat sydämen kristillisyyttä tuoden myötään hyvät hedelmät.
 11. Musiikki kuuluu Uuden Testamentin seurakuntaan.
 12. Erkki-Antti Andersson on ollut kirkas tähti loppuun asti. Hänellä oli paljon suurempi hengellinen viisaus kuin Joonas Purnulla, ja hän jätti jälkeensä sellaiset työalueet, jotka todistavat opin puhtaudesta.
Lopuksi hän yhdistyi Lannavaaran taivaalliseen valkeuteen.

LÄNSI

- Näillä rajoituksilla estetään onnenonkijoita (Korpela ym.) turmelemasta Jumalan seurakuntaa.
 - Vieraat saarnaajat eivät tunne kristittyitä sydämistä ja sen vuoksi voivat tehdä vahinkoa tahtomattaankin.
7. Laestadiuksen saarnat sopivat parhaiten meidän aikaamme. Niitä on välttämättömästi käytettävä kokouksissa.
 8. Laestadius oli 7. enkeli (Ilm. 10: 7). Hän on saarnannut jokaisen sanan Pyhän Hengen kautta vuoden 1844 jälkeen. Jokainen sana on Jumalansana, ja pitää otettavan vakavasti.
 9. Ulkonainen esikuva kuuluu pyhitykseen. Se on elävän uskon hedelmä.
 10. Siionin lauluja Raattamaa kutsui hengellisiksi huoralauluiksi, joista yksi kolmasosa on hunajaa, kaksi kolmasosaa myrkkyä. Ne nukuttavat omantunnon tuoden myötään hengellisen kuoleman.
 11. Jumalan Poika on jättänyt kaikki Daavidin soitot Golgatalle. Uuden Testamentin seurakunnassa ei ole mitään soittimia.
 12. Erkki-Antti Andersson on ollut himmeä tähti vanhuudessaan. Hänellä ei koskaan ole ollut niin suurta hengellistä viisautta kuin Joonas Purnulla, ja hän jätti jälkeensä sellaiset työalueet, missä täydellinen eriseuraisuuden hedelmä kukoistaa.
Lopuksi hän yhdistyi »*etelän valkeuteen*» Lannavaarassa.

13. P. O. Grape on edesauttanut puhdasta oppia ja hän oli oikeauskoinen laestadiolainen.

14. Aatu Laitinen oli uudestisyntynyt ja pysyväinen alkuperäisessä laestadiolaisessa opissa loppuun asti. Hän on jättänyt jälkeensä käyttökelpoisia hartauskirjoja. Oikeutettu kutsuttavaksi nimellä »*Suomen Laestadius*».

15. Vanhaa perinnettä edistetään sen kautta, että keksitään yhä uusia valheita.

13. P. O. Grape on sotinut puhdasta oppia vastaan ja hän oli oikeauskoinen kuolleen uskon pappi.

14. Aatu Laitinen oli uudestisyntynyt, mutta pian hän lankesi pois armontilasta. Hän vastusti Raattamaata sillä seurauksella, että hän teki katumuksen ja parannuksen laestadiolaisesta villiopista Kuopion piispan edessä. Hänen hartauskirjansa eivät ole käyttökelpoisia. Hän ei ole oikeutettu kutsuttavaksi laestadiolaiseksi Kuopion matkansa jälkeen.

15. Vanhaa perinnettä edistetään, kun kootaan alinomaa muruja siitä ensimmäisestä kristillisyydestä.

15. kohta idän puolella todistetaan yhdellä esimerkillä. Muita neljäätoista on lukijalla itsellään mahdollisuus koetella. Sillä tavalla herätetään rakentavaa keskustelua ja tutkintoa.

Esimerkki kohdasta 15 idän puolella:

Tohtori Uuras Saarnivaara kirjoittaa teoksessaan »*Amerikan laestadiolaisuuden historia*»³³, Ironwood, Mich. 1947 ss. 117—118: » - - - — V. 1897 pidetty Lannavaaran kokous oli merkitykseltään ratkaiseva. Silloin Gellivaaran saarnaajat olivat viimeisen kerran Lannavaaran kokouksessa. - - - Carl Edqvistin kertomuksen nojalla Zidbäck esittää vanhoillisten yleisen käsityksen, että tämän jälkeen Purnulle annettiin seurakunnan päätöksen mukaisesti julkinen varoitus. Sitävastoin esikoiset väittävät Raattamaan laskeneen kätensä Purnun päälle ja sanoneen: »Nyt me jätämme tämän hallituksen sinun päällesi.» Näin gellivaaralaisten taholta kirjoitettiin Amerikkaan v. 1901 (Aik. vanh. kirj. s. 246). Vanhoilliset väittävät, että esikoisten keskuudessa »uskonkappaleeksi» tullut kertomus »hallitusvallan siirrosta» Purnulle ja Gellivaaran seudun saarnaajille olisi heidän itsensä keksimä, ja että aina-

kaan parina Lannavaaran kokousta seuranneena vuonna sitä ei olisi lainkaan tunnettu.»

Tohtori Saarnivaara lieene puolueeton tutkija, mutta ikävä kyllä hän on hakenut tietonsa väärästä lähteestä: siitä loputtomasta valheen vyörystä, minkä eriseuraiset ovat matkaanpanneet. Hän on kuitenkin saanut enemmän tietoja historiansa painatuksen aikana, koska hän lisälehdellä kirjoittaa:

»Lisäys sivulle 118. Jalmar Kyrö, Elossa, Mich., asuva kirkkokuntalainen kristitty, kotoisin Ylitornion Korpilompolosta, kertoi tämän kirjoittajalle, että kaksi »itä-laestadiolaisiin» kuuluvaa saarnaajaa, Isak Ohtana Pajalasta ja Nikkari-Tuomas Ylitorniolta olivat läsnä Lannavaaran kokouksessa v. 1897 ja kertoivat sieltä palattuaan (Jalmar Kyrö sanoi kuulleensa sen omilla korvillaan) että Raattamaa oli erityisesti siunannut Joonas Purnun toimimaan »esikoisseurakunnan» johtajana, kun hän itse tunsu vanhuuden vuoksi olevansa siihen kykenemätön. Tämä esikoisten piirin ulkopuolelta tuleva todistus tukee esikoisten omaa esitystä ja tekee todennäköiseksi, että heidän väitteensä ei ole tässä kohden heidän omaa »keksintöään», kuten vanhoilliset väittävät. Mutta kun mainitut saarnaajat yrittivät Raattamaan kuoleman jälkeen mennä pitämään seuroja Gellivaarassa, Purnun kannattajat ajoivat heidät pois milteipä käsiksi käyden. Purnu oli määrännyt rajan, jonka yli idän saarnaajat eivät saaneet tulla. Kyrön käsityksen mukaan Raattamaa antoi kyllä johtajan tehtävän Purnulle, mutta Purnu käytti sitä väärin ja rupesi hallitsemaan aivan toisessa hengessä ja toisella tavalla kuin Raattamaa, kovakätisesti ja määräilevästi. Hajaannus johtui tästä sekä erilaisesta pyhitysoipista.

Jos yksi valhe tunnustetaan, niin heti keksitään toinen valhe tilalle. Tämä on eriseuraisten yleinen perinne, sekä vanhain että uusien. On ikävää, että niin monta totuuden etsijää johdetaan harhaan tällaisten valheitten kautta. Siksi pitäisi kaikkien ihmisten asennoitua varauksella kaikkia historioita kohtaan. Vihjeeksi tällä tiellä saavat kaikki totuuden etsijät ottaa ne Laestadiuksen sanat, että »ne kirjat, jotka ovat lähimpänä Luterilaista uskonpuhdistusta, ovat puhdasoppisimmat». Luotettavimmat tiedot alkuperäisestä laestadiolaisesta kristillisyydestä ovat ensisijaisesti Laestadiuksen omissa kirjoituksissa, erikoisesti hänen saarnoissaan ja Huutavan Äänessä Korvessa. Ruotsinkielellä ei löytynyt mitään muuta luotettavaa saarnakokoelmaa kuin J. F. Hellman-

nin kääntämä Kirkkopostilla, joka vastaa suomenkielistä Uutta Postilaa. Ne tarinat, joita jumaluusoppineet ovat sepustaneet tästä kristillisyydestä ovat kaikki enemmän tai vähemmän epäluotettavia, niin kuin tämäkin Raittilan kirjoitus Tärännön laestadiolaisuudesta.

AJANKOHTAISTEN KYSYMYSTEN TARKASTELUA LAPIN-
MAAN KRISTILLISYYDESSÄ

Vuodesta 1972 alkaen olen uhrannut paljon aikaani levittääkseni tietoa Lapinmaan kristillisyydestä niin laajalle alueelle kuin mahdollista. Kokemukset tästä toiminnasta ovat kannustaneet yhä lisäämään sitä, sillä sen kautta on syntynyt laajaa liikehdintää yli koko kristillisyyden laveuden. Tällä toiminnalla saimme myös yhteyden Atlantin taakse, joka oli ennen näkemätön ihme, jota tuskin saatoimme odottaakaan. Tältä kokemuksen pohjalta heräsi minulla halu tavoittaa kirjoitusten kautta myös ruotsinkielistä väestöä ennen kaikkea Ruotsin Lapissa ja Länsi-Norjassa, sillä näillä alueilla ovat kristillisyytemme vanhimmat paljon työtä tehneet, josta työstä vielä näkyvät jäljet suuressa osassa väestöä. Paljot kristityt ovat näillä alueilla joutuneet melkein tietämättään tämän kirjan aiheena olevan uudenaikaisen kristillisyyden vaikutuksen alaisuuteen, sillä ei eriseura ole joka paikassa tullut vanhaan kristillisyyteen niin kuin puuhevonen, vaan se on tullut hiipimällä.

Tämän kirjan ensimmäinen laitos oli ensimmäinen ruotsinkielinen julkaisu tästä aiheesta, sillä Lapinmaalla ei ole sellaista julkaisutoimintaa harjoitettu ruotsinkielellä tätä ennen. Niin ollen on ruotsinkielinen väestö jäänyt lähes kokonaan tietämättömiksi näistä kirjan aiheena olevista asioista. Ne keskustelut, jotka yleinen kansa on mahdollisesti tämän aiheen ympärillä käynyt, ovat varmaankin olleet enemmän huhujen, arvailuitten ja valheitten värittämiä kuin tosietoihin perustuvia. Tästä syystä otin tehtäväkseni toimittaa lyhyen ruotsinkielisen esityksen Lapinmaan kristillisyyden tilasta, ennen kaikkea keskittyen opillisiin kysymyksiin. Tähän tehtävään tunsin sisällistä vaatimusta heti sen jälkeen kun yhteys Amerikan kristillisyyteen oli saavutettu julkaisuitteni kautta 1975. Silloin tunsin olevan ajan koota lähi-

vuosien tapahtumat kristillisyydessä julkaisun muotoon herättääkseni tällä laajempaa peräänajatusta kansassa. Mielestäni oli Jumalan ihmeellinen johdatus ja Pyhän Hengen voima kaikessa tässä näkössä. Oli siis aika tällä kirjoituksella osoittaa, ettei tämä oppi ole ihmisistä, vaan Jumalasta, jota on alettu huutamaan tämän etsikkoajan aamunkoitosta Ruotsin Lapinmaalla rovasti Laestadiuksesta alkaen, ja jota viimeiseksi ovat olleet puhtaana saarnaamassa vanhimmat August Isaksson ja Levi Älvgren, josta äänestä me nuoremmat olemme valkeuden käsittäneet, nimittäin opin sovinnosta ja esikoisten seurakunnasta, mikä Suomen saarnaajilla oli jo himmeäksi käynyt vanhinten kuoleman jälkeen.

Uudenvuoden aikoihin 1976 tunsin tällaisen ruotsinkielisen julkaisun olevan kiireellisesti tarpeellinen toimittaa. Tähän vaikutti paljon se näky, minkä Tjautjasjärven uudenvuoden kokouksiin tulleet kristityt saivat havaita. Siellä oli enin osa kristityistä suomalaisia, amerikkalaisia ja norjalaisia. Lapinmaan kristityitä ei ollut juuri nimeksikään paikalla. Tämä näky ei hävinnyt mielestäni Suomeen palattuanikaan, vaan se pakotti minua kiireesti viemään päätökseen tämän julkaisun, niin kauan kuin Lapinmaan vanhat kristityt vielä ovat elämässä. Heidän poislähtönsä oli silmieni edessä niin kuin nouseva myrskypilvi, jonka varjo pian peittää meitä nuoria, jolloin olemme jäävä heidän hautainsa päälle. Pelastaakseni jonkun päivänsäteen näitten vanhain kristittyin loisteesta tulevalle polvelle myös Ruotsin Lapissa, tein lahjojeni jälkeen yrityksen siihen. Olkoonpa kirjoitus kuinka puutteellinen hyvänsä historialliselta kokonaisuudeltaan, on siinä kuitenkin viitotettu tietä tämän kristillisyyden alkulähteille, nimittäin ikuisesti kestäväälle Jumalan Sanan perustukselle. Henkilöillä on vähempi merkitystä, sillä ihmiset horjuvat ja lankeavat, eikä ketään kruunata ennen kuolemaansa. Vaan opin asiat eivät muutu ajan laineissa. — Tämän julkaisun käsikirjoituksen sain valmiiksi helmikuun lopussa 1976 saarnaaja Levi Älvgrenin talossa, jolle jätin myös kopion kirjoituksestani lopullista tarkastusta varten. Saarnaaja Sten Johansson sai myös yhden kopion tarkastettavakseen sopivana aikana.

Heti tämän jälkeen Suomeen palattuani sain sanoman, että Levi-vanhin on saanut sydänveritulpan ja makaa Kiirunan sairaalassa. Tästä taudistaan hän kuitenkin on joltisesti toipunut, vaan hän ei ole jaksanut enää sen jälkeen saarnata kuin korkeintaan muutaman minuutin

ajan kokouksissamme. Hän on kuitenkin jaksanut olla mukana kokouksissa ja vielä pitkilläkin matkoilla.

Kirjan tehon lisäämiseksi tahdoin Lapinmaan kristittyjen allekirjoittavan sen esipuheen, sen jälkeen kun saarnaajat olivat sen ensin tarkastaneet. Tähän esitykseen olivat useimmat Lapinmaan kristityistä suoralta kädeltä myöntäväiset. Poikkeuksen teki saarnaaja Sten Johansson, joka oli toista mieltä. Hänen käsityksensä mukaan ei todistajia tarvittu, sillä itse kirjoitus puhuu puolestaan, kuten hän kirjoittaa. Lukija saa tässä asiassa itse päätellä, kumpi mielipide oli oikea, ja kuinka paljon kirjan arvovalta on riippuvainen esipuheen allekirjoittajista. Samalla ovat elossa olevat todistajat tulleet lukijalle tiedoksi, niin että hänellä on tilaisuus haastatella ketä tahansa heistä, sillä Lapinmaan kristityt ovat itse eläviä historiankirjoja, joista voi lukea monin verroin enemmän kuin tästä pikku julkaisusta. Suosittelen lukijaa myös näin tekemään.

Tästä esipuheen allekirjoitusta koskevasta kysymyksestä tuli kuitenkin ylipääsemätön kompastuskivi saarnaaja Sten Johanssonille. Hän näki kärsineensä arvovaltatappion, koska hänen mielipiteensä jäi takalalle. Tämä lienee eräs huomattavimmista syistä siihen, että hän alkoi hajoittamaan kristittyin mieliä juuri tämän asian tähden. Tämä mielen hajoitus sai huippunsa Jellivaaran helluntaikokouksissa 1976 ja sitä jatkui vielä myöhemminkin. Seurauksena tästä hänen menettelystään syntyi avoin repeämä tässä pienessä kristittyin laumassa, jota ei tähän mennessä ole voitu korjata. Seuraavassa kirjoituksessa on lyhyesti tuotu ilmi, kuinka asiat kehittyivät vuosien 1976 ja 1977 aikana. Sen jälkeen julkaisemme vielä saarnaaja Sten Johanssonin kirjeen tämän kirjan toimittajalle hänen lähettessään tarkastamansa käsikirjoituksen takaisin, josta tässä kirjoituksessa on ollut puhe.

Malmberget, huhtikuussa 1978

Lauri Koistinen

SELVITYS SIITÄ, KUINKA KRISTILLISYYS ON HAJAANTUNUT VUOSIEN 1976—1977 AIKANA RUOTSIN LAPISSA

1. Sen jälkeen kun Sten Johansson oli hajoittanut Lapinmaan kristityin mielet Pääsiäisen ajasta alkaen 1976, kirjoitti vanhin saarnaaja Levi Älvgren hänelle kirjallisen esityksen siitä, kuinka sovinto tulee saarnaajien välille ja rauha ja yksimielisyys pääsevät valitsemaan kristillisyydessä. Kirje on päivätty Svappavaarassa 16/11 1976.
2. Tähän yllämainittuun kirjeeseen ei Sten Johansson vastannut asiallisesti mitään, eikä hän myöskään ottanut vaarin siinä annetuista neuvoista. Häneltä oli siinä vaadittu parannusta Kristuksen kirkkolain rikkomisesta ja kristittyjen mielten hajoittamisesta.
3. Tässä kirjeessä oli myös mainittu, että kokousten pitoa lykätään siihen asti, kunnes sovinto tulee saarnaajien kesken. Sten Johanssonille suotiin pitkä miettimisaika, mutta hänellä ei missään vaiheessa ollut aikomustakaan osoittaa kuuliaisuutta Levi Älvgren-vanhimman neuvoille. — Jo alkuvuodesta 1977 Sten Johansson alkoi kutsumaan kristityitä Kiirunassa pääsiäisenä pidettäviin kokouksiin (esim. Killingen kylässä pyhärukouksissa). Hän ei ottanut yhteyttä koko aikana (vuodenvaihteesta pääsiäiseen) Levi Älvgreniin sopiakseen asioista, vaan piti omintakeisesti kokouksensa. Niihin kokouksiin eivät Levi Älvgren, Eero Mäkelä, Edvin Abrahamsson y.m. osallistuneet syystä, että Sten Johansson ei missään kohdassa seurannut vanhimman neuvoa.
4. Kaikesta tästä Sten Johanssonin yltiöpäisyydestä huolimatta, teki Levi Älvgren vanhin vielä yrityksen asioitten korjaamiseksi. Hän meni Helatorstaina Parakan kokouksiin, sillä muuan kristityistä siellä oli häntä kutsunut sinne saapumaan. Siellä tuli ilmi se kova linja, jolle Sten Johansson oli lähtenyt. Frans Pekkari esti Levi Älvgreniä saarnaamasta, vaikka hän on Parakassa tehnyt uskollisesti Herran työtä yli 40 vuoden ajan. Sten Johansson hyväksyi täydellisesti Frans Pekkarin toiminnan, koska hän ryhtyi saarnaamaan ensimmäisessä kokouksessa, vaikka Levi Älvgren oli entisen tavan mukaan jo pitämässä tervehdyspuhetta aikoen ottaa myös saarna tekstin. Hän oli silloin aika hyvässä kunnossa terveyden puolesta.
5. Jellivaarassa Helluntaina 1977 pidetyt kokoukset muodostuivat vain

niiden kokouksiksi, jotka olivat Levi Älvgren-vanhimman kanssa yksimielisiet. Vaikka Parakan kokouksissa olikin viikkoa ennen näitä kokouksia esitetty kaikille kutsu saapumaan Jellivaaraan, niin Sten Johansson kumppaneineen jäi saapumatta sinne. Hän olisi saanut vapaasti saarnata siellä.

6. Kaalaslupaan ei Arvid Stålnacke eikä kukaan mukaan kutsunut Levi Älvgreniä Juhannuskokouksiin 1977. Kuitenkin menivät sinne kutsumatta Levi Älvgren, Eero Mäkelä, Lauri Koistinen ym., vaan heistä ei ketään pyydetty saarnapöydän taakse edes lukemaankaan. On selvää, että heidät oli täysin hyljätty.
7. Svappavaaran kokouksiin heinäkuussa 1977 oli Levi Älvgren kutsunut henkilökohtaisesti myös Sten Johanssonin, mutta hän ylönkatsoi kutsun, eikä tullut. Mitään pätevää estettä hän ei ole ilmoittanut.
8. Sten Johansson kumppaneineen on lakannut kutsumasta Levi Älvgreniä ja hänen kanssaan yksimielisiä kristityitä kokouksiinsa. Heidän mennessään kutsumatta näihin kokouksiin, heidät sysätään syrjään. — Levi Älvgren ja hänen kanssaan yksimielisiet kristityt ovat kutsuneet Sten Johanssonia ym. kokouksiinsa, vaan he eivät ole tulleet. Tästä voidaan nähdä, ketkä eron tekijät ovat ja ketkä sitä työtä edelleenkin tekevät. Toivomme on, että Jumala antaisi heille katumisen armon tästä raskaasta synnistä.

Ensiksisyntyneen laestadiolaisen seurakunnan jäsenet Ruotsin Lapissa, huhtikuussa 1978:

Levi ja Julia Älvgren, Svappavaara; Eero ja Inga Mäkelä, Kiiruna; Lauri ja Sirkka Koistinen, Malmberget; Edvin ja Agda Abrahamsson, Kiiruna; Johan ja Emma Kuoppala, Kangosfors; Mickel ja Anna-Lisa Nilsson, Jellivaara; Viktor ja Lovisa Pålsson, Jellivaara; Hilma Blombacke, Tjautjasjaur; Gun-Mari Martinsson, Tjautjasjaur; Josefina Dynesius, Nattavaara; Maria Johansson, Granhult; Alva Thyni, Vittangi; Lea Holmelid, Parakka; Aili Pekkari, Parakka, ym.

STEN JOHANSSONIN KIRJE MAALISKUULTA 1976

(Käännös ruotsinkielestä)

Jumalan rauhaa veli Lauri

Olen nyt lukenut läpi tämän ja korjannut muutamia sanoja, joita tulee poistaa ym.

Olen odottanut että soittaisit kirjeesi perusteella, mutta ymmärrän, että sinulla on paljon tekemistä. Senvuoksi lähetän takaisin tämän käsikirjoituksen sinulle, sinähän näet, mitä minä olen raapustellut.

Mitä tulee meidän nimiimme, niin olen sitä mieltä, että historia ei tarvitse ketään nimeltä mainittuja todistajia, sillä historiahan puhuu itse selvää kieltänsä. Senvuoksi pitää mieluummin kirjoittaa, »että Lapinmaalla on monta, jotka voivat todistaa tämän historian totuuden.»

Mutta jos niin on, että joku tahtoo nimensä mukaan, niin en tarkoita, etteikö sitä saisi siihen panna, mutta sen saat parhaiten tietää, jos kysyt heiltä.

Lopetan tältä erää monilla sydämellisillä terveisillä vähältä matkaystävältä elämän tiellä,

Sten Johansson perheineen.

Huomautus. Tämä kirje saapui tämän kirjan toimittajalle maaliskuun puolivälissä 1976. Siitä on päiväys jäänyt epähuomiossa pois. Sen mukana seurasi saarnaaja Sten Johanssonin tarkastama käsikirjoitus, joka heti tämän jälkeen annettiin painettavaksi siinä muodossa, jossa hän sen lähetti kirjan toimittajalle. LK.

Seurakuntaopista on nykyjään monelle muodostunut sellainen ymmärrys, että joku huomattava lukumäärä ihmisiä olisi Kristuksen seurakunta, jota jokaisen tulee kuulla. Hyvin usein vedotaan Juhani Raattamaan lausuntoon, että kristittyjen pitää olla seurakunnan enemmistön kanssa yksimielisiä. Tämä lause pitää paikkansa vain niissä olosuhteissa, jotka vallitsivat silloin, kun Raattamaa lausui nuo sanat. Silloin oli enin osa kristityistä vielä säilynyt oikeassa opissa kantaen asuvaista Pyhää Henkeä sydämissään. Nykyisiin oloihin voimme paremmin sovittaa Frans Parakka vanhimman ja oppi-isä Lutheruksen lauseita, joista tahdon tähän otettavaksi seuraavat lainaukset.

Frans Parakka kirjoittaa syksyllä 1926 Kalle ja Mimmi Heleniukselle mm. seuraavaa (Vanhinten kirja II): » - - - *Eriseurat ovat erinänsä ja keskenänsä hajonneet, tokka kunkin saarnaajan perässä, ja uudestaheränneet parannetulla opillansa valtaavat alaa. Sillä monen heränneen sielussa on kaipaus, että pitäisi paremmin asiat olla, ja kun uudestaheränneet vähemmän haukkuvat toisia saarnaajia ja pyytävät sydämen valvomista herättää, niin se kuulostaa monelle, että tämä se vasta on se oikea. Uudestaheränneet ovat uhranneet itsensä sovinto-saarnaajiksi eriseuraisille. Mutta olemme saarnanneet Amerikassa niin kuin Euroopassa, ettei auta sovinnot eikä sydämen valvomiset eikä vanhurskaus, joka raketaan jumalisessa menossa ulkona oikeaa seurakuntaa, vaikka olisi kuinka suuret joukot. Saavat kyllä itkeä ja huokaata, ei ole meillä niitä Raamatuita, jotka sen vahvistavat. No kallis on nähdä, että Jumalalla on vielä etsikon aika tällä viimeisellä ajalla, kun taas toisaalta näyttää, että tämä maailma menee niin peräti kauheaksi, ensinnä se jumalaton meno ja sitten se väärä vanhurskaus, jolla pyytään täyttää koko maailma.* - - - »

Vuonna 1931 kirjoittaa sama Frans Parakka J. G. Onkalle, Juhani Mustolalle ym. Amerikassa toukokuun 5. pnä mm.: » - - - *On totuus, että siihen määrään on moni joutunut niistäkin, jotka alusta ovat oikealla tavalla matkaan lähteneet autuuden tielle. Ei isot seurat, vaikkapa 10000 laulaisi yhteen ääneen, sillä ei seurain suuruus ole asian totuus, mutta asian totuus seuraa niitä, jotka sen sydämillänsä kantavat, koottuna yhdelle Zionin vuorelle, yhteiseen kokoukseen, esikois-*

ten seurakuntaan, jossa on priskoitusveri ja syntein anteeksi saaminen.

— — —»

Lutherus lausuu saarnassaan 21. sunnuntaina kolminaisuuden päivästä Kirkkopostillassa:

»— - - Tästä on Jumala asettanut meille ihanan kuvan puussa, joka keväillä alkaa kukkimaan; silloin puhkee puu täyteen kukkaan, niin että se on aivan valkoisena; kuin sitte sadet lankee sen päälle, hävittää se paljo kukkia, ja yökylmänen turmelee niitä vielä enemmän. Kuin sitte hedelmä rupee terästymään, ja tuuli puhalttaa siihen, silloin putoilivat ne nuoret hedelmät niin tiheään, kuin jos lunta tuiskuais. Kuin sitte hedelmä tuleuntuu ja ehtii täysi-aikaiseksi, tulee niihin matoja ja turiloita, jotka niin rikki järsivät, raiskaavat ja turmelevat hedelmän, että tuskin kahdeskymmenes, jopa tuskin sadanneskaan osa tulee kellollisia. Samoin käypi Evankeliuminki: Sen alkaessa tahtoo kyllä jokainen olla kristitty, se näkyy hyvältä, ja kelpaa kaikille ihmisille; mutta kuin kiusauksen tuuli eli sade tulee, lankeevat he pois joukottain. Sitte tulee eriseuroja ja lahkokuntia, jotka niinkuin madot ja turilaat raiskaavat ja lokaavat Evankeliumin hedelmät, ja tulee niin monta väärää oppia, että harvat heistä pysyy Evankeliumissa.

Emme sentähden saa suruttomina olla, vaikka olemmekin uskossa alkaneet, elkkäämme rökkeilkö, vaan pysykäämme aina pelvossa. Me olemme Jumalan armosta rikkaat Jumalan sanassa, ja nostetut syvästä ja paksusta pimeydestä; mutta me unhotamme kans sanan, loiskumme ja kyllästymme pian, paitsi sitä, että olemme muutoinkin heikot. Kuin perkele kerran pääsee murtaumaan sisälle väärällä opilla, ja löytää meidät joutilaina, ja huoneen puhtaana ja lakaistuna, niin ottaa hän kanssansa seitsemän perkelettä, itsiänsä pahempata, ja viimeisemme tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Ja jospa niinkin kävis, elkkäämme kuitenkin epäilkö, vaan neuvokaamme toinen toistamme, että oppisimme pitämään Jumalahan, rukoilkaamme häntä ja näin puhukaamme: »Laupias Jumala! Sinä olet antanut minun kristityksi tulla, auta minua vielä pysyväisenä olemaan ja päivä päivältä uskossa kasvamaan. Vaikka vielä koko maailma luopuis asiasta, ja jokahinen lyötätäyisis eriseuraiseksi, ja perkele särkis kaikki astiat, en tahdo minä kuitenkaan sitä katsoa; vaan jumalallisella avulias pysyä Evankeliumissa!» Kukin vain ajatelkoon, juurikuin olis hän yksin maailmassa; niinkuin

kuolemassa viimeiseltä täytyykin tapahtua. Silloin ei yksikään jouda huolia toisista ihmisistä, vaan itsekunkin täytyy itse puolestansa seistä.

— — — »

Minäkin olen joissakin tilaisuuksissa joutunut lausumaan saamaajaveljilleni eriseurain muodostuessa, että en luovu tästä opista, vaikka yksin jäisin. William Eriksson vainajakin moitti minua tästä lauseesta luullen minun kerskanneen omasta voimastani. Olen kuitenkin tarkoittanut juuri kuten Lutheruskin tässä sanoo, että Jumalan armon avulla tahdon loppuun asti sitä oppia seurata ja tunnustaa, josta hengen ja elämän olen saanut. Tämä olkoon kaikkien totisten sydänten yhteinen puheenparsi sen viimeisen lyhyen vaelluksen aikana, mikä vielä jäljellä on. Jumala, rakas Isä omat heikot palvelijansa vahvistakoon loppuun asti vahvana pysymään, amen.

Levi Älvgren
kesäkuussa 1978

LÄHTEET/SELITYKSET

1. Vanhinten Kirja II, Tampere 1966, ss. 18—39.
2. Lutherin Epistolapostilla noin vuodelta 1847.
3. Vanhinten Kirja II, Tampere 1966, s. 565.
4. Tositietoja Laestadiolaisesta Herätysliikkeestä Ruotsissa ja Suomessa. Vastalauseita teokseen »Laestadiolaisuuden historia», Lahti 1931 s. 20.
5. Sama kuin yllä.
6. J. P. Stöckelin kuolemanmuisto, kirjoittanut William Eriksson 1958.
7. J. H. Olssonin kuolemanmuisto, kirjoittanut August Isaksson 1959.
8. August Isakssonin kuolemanmuisto, kirjoittanut Sten Johansson 1965.
9. Kertoi Levi Älvgren, Svappavaara, Ruotsi.
10. William Erikssonin kuolemanmuisto, kirjoittanut Gunnar Jönsson 1967.
11. Kertoi Albert Jänkää, Markitta, Ruotsi.
12. Kertoi Melvin Niska, Montrose, Minnesota, USA.
13. August Isakssonin kirje Gunnar Jönssonille, kirjoitettu Vittangissa 23. tammikuuta 1965.
14. Kertoi Hilma Stöckel, Svappavaara, Ruotsi.
15. Muuan kirjoitus, jonka August Isaksson on kirjoittanut Vittangissa 12. toukokuuta 1965.
16. Levi Älvgrenin lausunto.
17. Kertoi Sten Johansson, Kiiruna, Ruotsi.
18. J. H. Merle D'Aubigne: 16. vuosisadan uskonpuhdistuksen historia, I osa, Jyväskylä 1883.
19. Levi Älvgrenin muistiinpanot.
20. Levi Älvgrenin vuokralainen, joka myi näitä postilloita Yrttivaaaran seudulla, kertoi tämän kylän kristittyjen sanoneen, että saarnaajat olivat kieltäneet heitä ostamasta sitä postillaa.
21. VLKY:n julkaisukokoelma. Tampere 1972 s. 202.
22. Ajalla 2/12 1964—6/1 1965.
23. Kertoi Johan Pietiläinen Jellivaarassa William Persäterin luona 1976.

24. Kertoi Sivert Hendrickson, Burnswille, Minnesota, USA.
25. A. Fabricius, Kuvallinen kirkkohistoria kansalle, Rauma 1901 ss. 371—372.
26. K. Luoman kirje Levi Älvgrenille Aura, Uitto 28/5 1968.
27. Tositietoja Laestadiolaisesta herätysliikkeestä (ks. kohta 4) s. 36.
28. Kertoi Thoralf Jensen, Kjöllefjord, Norja.
29. Erkki-Antin kirje Lannavaaraan, julkaistu Haaparannan lehdessä 20/8 1962.
30. Tämä tapahtui Svappavaarassa 1975, kun kristityt menivät ehtooliselle.
31. Tämä tapahtui Tukholmassa Adventtisunnuntaina 1972, Vandringskyrkan, Skärholmen.
32. August Isakssonin kirje Joel Ahoselle, Nilivaara 9/1 1953. VL-KY:n julkaisu V.
33. Amerikan Laestadiolaisuuden eli Apostolis-Luterilaisuuden historia, National Publishing Company, Ironwood, Mich. USA, 1947.
34. Laestadiuksen ruotsinkielinen Kyrkopostilla, Uppsala 1963 s. 199:
»Luther oli yksi enkeli, joka huusi auringon koitosta. Mutta ei ole tietoa kuka nyt huutaa niille neljälle enkelille, joille on annettu maata, merta ja puita vahingoittaa.»